

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Vzdělání studentů pedagogických fakult v oblasti ochrany obyvatelstva

Education of Students at the Faculty of Education in the Subject of Population Protection

Diplomová práce

Studijní program: Civilní nouzové plánování

Autor diplomové práce: Mgr. Richard Sekerák

Vedoucí diplomové práce: plk. RNDr. Tomáš Holec

Kladno 2023

Předmětem diplomové práce bude problematika přípravy studentů pedagogických fakult v oblasti ochrany obyvatelstva. Teoretická část se bude zabývat současným stavem dané problematiky, doporučeným obsahem vzdělávání a požadavky na vzdělání pedagogických pracovníků základních a středních škol v oblasti ochrany obyvatelstva.

Ve výzkumné části bude provedena analýza povinného studijního základu vybraných pedagogických fakult (Univerzity Karlovy a Jana Evangelisty Purkyně). Poté bude na vybraných pedagogických fakultách u 120 studentů navazujícího magisterského studia provedeno dotazníkové šetření s cílem ověřit jejich připravenost na vyučování témat spojených s ochranou obyvatelstva. Závěry dotazníkového šetření budou porovnány s výsledky tematických zpráv České školní inspekce, zabývající se analýzou současného stavu výuky bezpečnostních témat ve školách a *Zprávou o stavu ochrany obyvatelstva v České republice* (2018).

Dále budou provedeny strukturované rozhovory s pracovníky GŘ HZS a MO ČR, kteří zodpovídají za danou oblast. Cílem práce je ověřit, zda jsou osnovy základních škol v souladu s tím, co učí pedagogické fakulty. Výstupem budou doporučení pro aktualizace povinného studijního základu na pedagogických fakultách.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Vzdělání studentů pedagogických fakult v oblasti ochrany obyvatelstva* vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Praze dne 15.05.2023

.....
Mgr. Richard Sekerák

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu práce plk. RNDr. Tomáši Holcovi za cenné rady a podněty při zpracovávání diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat plk. Mgr. Eleanor Tilcerové, pplk. Mgr. Jaromírovi Šimanovi za odborné konzultace při tvorbě dotazníkového šetření.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zaměřuje pregraduální vzdělávání studentů na vybraných pedagogických fakultách v oblasti ochrany obyvatelstva. Hlavním cílem práce je zjistit, zda jsou budoucí učitelé během studia připravováni na výuku problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí, která se nachází napříč vzdělávacími obory v rámci vzdělávacích programech pro základní a střední odborné školy a gymnázia.

Za účelem splnění tohoto cíle je v praktické části nejdříve provedena analýza studijních programů pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a pedagogické fakulty Jana Evangelisty Purkyně. Na tuto analýzu navazuje dotazníkové šetření, jehož znalostní část ověřuje, zda studenti navazujícího magisterského studia studijního programu učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro druhý stupeň základní školy a střední školy mají znalosti korespondující s očekávanými výstupy uvedenými v rámci vzdělávacím programu pro základní vzdělávání.

Na analýzu a dotazníkové šetření zaměřené ověření znalostí studentů pedagogických fakult jsem navázal dotazníkem pro pracovníky Ministerstva vnitra generálního ředitelství hasičského záchranného sboru a Ministerstva obrany. V tomto dotazníku jsem se zaměřil na získání informací o spolupráci ministerstev s vysokými školami připravujícími budoucí učitele a možnosti zavedení povinné výuky problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí pro všechny studenty pedagogických fakult.

Klíčová slova

Ochrana obyvatelstva; ochrana člověka za mimořádných událostí; pregraduální vzdělávání učitelů; studijní základ; rámcové vzdělávací programy.

ABSTRACT

The thesis focuses on the undergraduate education of students at selected pedagogical faculties in the field of civil defence. The main goal of the work is to find out whether future teachers are prepared during their studies to teach the issue of human protection during emergencies, which is found across educational fields in the framework educational programs for primary and secondary vocational schools and grammar schools.

In order to achieve this goal, the practical part first analyzes the study programs of the Faculty of Pedagogy of Charles University and the Faculty of Pedagogy of Jan Evangelista Purkyně. This analysis is followed by a questionnaire survey, the knowledge part of which verifies whether the students of the follow-up master's degree program of teaching general education subjects for the second level of primary school and secondary school have knowledge corresponding to the expected outputs listed in the framework educational program for basic education.

I followed up the analysis and questionnaire survey aimed at verifying the knowledge of students of pedagogical faculties with a questionnaire for employees of the Ministry of the Interior, the General Directorate of the Fire Rescue Service and the Ministry of Defense. In this questionnaire, I focused on obtaining information about the cooperation of ministries with universities preparing future teachers and the possibility of introducing mandatory teaching of the issue of human protection during emergencies for all students of the faculties of education.

Keywords

Civil Defence; human protection during emergencies; undergraduate teacher education; study basis, framework educational programs.

Obsah

1	Úvod.....	8
2	Cíle práce a hypotézy	11
2.1	Základní pojmy	14
3	Současný stav.....	17
3.1	Stav do roku 2007.....	17
3.2	Stav od roku 2007.....	19
3.3	OČMU a RVP	40
3.4	Pregraduální příprava učitelů – struktura studijních programů	44
3.5	Výhled na další vývoj do roku 2030	48
4	Metodika.....	51
5	Výsledky.....	56
5.1	Analýza studijních programů.....	56
5.2	Dotazníkové šetření.....	64
5.3	Dotazník pro ministerstva.....	91
6	Diskuze	97
7	Závěr	112
8	Seznam použitých zkratk.....	113
9	Seznam použité literatury	115
10	Seznam použitých obrázků a grafů.....	124
11	Seznam použitých tabulek.....	126
12	Seznam Příloh.....	127

1 ÚVOD

Oblast vzdělávání je mi blízká, sám jsem absolvent pedagogické fakulty a před nástupem k HZS ČR jsem pár let pracoval jako učitel na základní škole. Stejně tak je mi blízká i oblast ochrany obyvatelstva, a proto jsem se rozhodl, že se na průnik těchto oblastí ve své diplomové práci zaměřím. Konkrétně na to, jakým způsobem jsou připravováni studenti pedagogických fakult v oblasti ochrany obyvatelstva.

Během studia civilního nouzového plánování jsem se seznámil s řadou dokumentů souvisejících s ochranou a obranou obyvatelstva. Společným znakem těchto dokumentů je to, že zdůrazňují připravenost obyvatelstva, která je podmínkou pro to, aby se občané mohli podílet na vlastní ochraně v případě naturogenního a antropogenního nebezpečí. Adekvátně připravené obyvatelstvo dokáže svým chováním v těchto situacích snížit negativní dopady na zdraví své a dalších osob, životního prostředí, a tím nepřímo také náklady státu na následné obnovení původního stavu. Dle těchto dokumentů má být připravenost občanů zajišťována v rámci základního a středoškolského vzdělávání. V poslední době se o tématu zvyšování připravenosti obyvatelstva – tedy jeho vzdělávání – hovoří v souvislosti s pandemií covidu nebo válečného konfliktu čím dál častěji, tématu přípravy (budoucích) učitelů na vyučování a zajišťování této připravenosti není věnovaná dostatečná pozornost. Nedostatečnou pozornost tomuto tématu lze vysledovat i z toho, že v rámci sekundární literatury existuje jen několik málo autorů, kteří se touto oblastí zabývají.

Ochrana obyvatelstva je na úrovni základních a středních škol vyučována zejména ve vzdělávací oblasti ochrana člověka za mimořádných událostí. Studijní programy učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ jsou zpravidla koncipovány do tří složek: oborová složka, praxe, společný základ (pedagogicko-psychologická propedeutika a další předměty). V rámci studijních programů zaměřených na učitelství tělesné výchovy a výchovy ke zdraví bývá

oblast OČMU zastoupena i v oborové složce. U všech ostatních zaměření se tato oblast může vyskytovat pouze ve společném základu. Vzhledem k tomu, že by (budoucí) učitelé měli mít „základní dovednosti a znalosti, jak předcházet mimořádným událostem a jak ochránit sebe a svěřené žáky v případě jejího vzniku,“ (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 2–3) a vzhledem k tomu, že oblast OČMU je zastoupena v rámcových vzdělávacích programech napříč vzdělávacími oblastmi, se jeví jako potřebné, aby znalosti z této oblasti měli všichni studenti pedagogických fakult. Z tohoto důvodu jsem se v diplomové práci zaměřil na přípravu studentů v oblasti OČMU, která je obsažena ve společném základu studijních programů učitelství.

Práce je strukturovaná na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je rozdělena do čtyř kapitol, ve kterých jsem nejdříve popsal vývoj vzdělávání (budoucích) učitelů v oblasti ochrany obyvatelstva do roku 2007. V další části jsem se v chronologickém pořadí zabýval nejdůležitějšími dokumenty na poli vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva. Poté jsem přiblížil obsah a rozsah výuky OČMU v rámci základního a středoškolského vzdělávání. Následně jsem se zaměřil na pregraduální přípravu učitelů a její další možný vývoj.

V praktické části jsem nejdříve provedl analýzu zastoupení předmětů souvisejících s OČMU v studijních plánech vybraných pedagogických fakult. Následně jsem na těchto fakultách provedl dotazníkové šetření zaměřené na ověření znalostí v dané oblasti a zjištění názorů studentů na její případné povinné začlenění do společného základu. Závěry zjištěné analýzou a dotazníkovým šetřením na pedagogických fakultách jsem v otevřených dotaznících nastínil pracovníkům z Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky a Ministerstva obrany, kteří mají oblast vzdělávání na starost. Následně jsem se v těchto dotaznících snažil získat jejich pohled na to, jak by se dala současná situace zlepšit. Výstupem mé práce jsou

doporučení pro aktualizace společného základu studijních programů pedagogických fakult.

2 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

Cílem práce je ověřit, zda příprava studentů na pedagogických fakultách v oblasti ochrany obyvatelstva koresponduje se zastoupením této oblasti v rámcových vzdělávacích programech pro druhý stupeň základních škol a střední školy.

V teoretické části diplomové práce se zaměřuji na popsání současného stavu pregraduální přípravy budoucích učitelů v oblasti ochrany obyvatelstva a na popsání zastoupení této oblasti v rámcových vzdělávacích programech základních a středních škol.

V praktické části se zaměřuji na konkrétní zastoupení předmětů z oblasti OČMU ve společném základu studijních programů pedagogických fakult. Dále na to, zda studenti navazujícího magisterského studia pedagogických fakult mají znalosti potřebné pro výuku této oblasti pro přípravu obyvatelstva. Zjištěné závěry zkonzultuji s pracovníky GŘ HZS ČR a MO ČR, kteří mají tuto oblast na starost, s cílem stanovit vhodná doporučení pro aktualizaci studijních programů pedagogických fakult.

Výstupem diplomové práce budou doporučení pro aktualizace společného základu studijního programu učitelství druhého stupně základních škola a střední školy.

Ke splnění cíle této práce byly stanoveny dílčí cíle a hypotézy:

- Cíl 1: Zjistit, zda jsou předměty z oblasti OČMU zastoupeny ve společném základu pedagogických fakult.
 - 1H0: Ve studijních programech pedagogických fakult jsou zastoupeny předměty z oblasti OČMU odpovídající požadavkům Studijního základu I uvedeného v materiálu Začlenění tematik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví

a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult.

- 1HA: Ve studijních programech pedagogických fakult nejsou zastoupeny předměty z oblasti OČMU odpovídající požadavkům Studijního základu I uvedeného v materiálu Začlenění tematik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult.

- Cíl 2: Zjistit, zda studenti obou fakult dosáhli ve vědomostní části dotazníkového šetření průměrné úspěšnosti vyšší než 50 %.
 - 2H0: Studenti vybraných pedagogických fakult nedosáhli ve vědomostní části dotazníkového šetření průměrné úspěšnosti vyšší než 50 %.
 - 2HA: Studenti vybraných pedagogických fakult dosáhli ve vědomostní části dotazníkového šetření průměrné úspěšnosti vyšší než 50 %.

- Cíl 3: Zjistit, zda studenti PF UK dosahují vyšší úspěšnosti ve znalostní části dotazníku z oblasti OČMU než studenti PF UJEP.
 - 2H0: Úspěšnost studentů PF UK a PF UJEP ve vědomostní části dotazníkového šetření se neliší.
 - 2HA: Úspěšnost studentů PF UK a PF UJEP ve vědomostní části dotazníkového šetření se liší.

- Cíl 4: Zjistit, zda studenti vybraných pedagogických fakult jsou pro povinné zavedení oblasti OČMU do studijních základů.

- 4H0: Více než 75 % respondentů je pro zavedení povinného předmětu z oblasti OČMU do společného základu studijního programu učitelství.
- 4H0: Méně než 75 % respondentů je pro zavedení povinného předmětu z oblasti OČMU do společného základu studijního programu učitelství.

2.1 Základní pojmy

Ochrana obyvatelstva je definovaná v zákoně 239/2000 sb. o integrovaném záchranném systému:

„§2 e) ochranou obyvatelstva plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.“

Druhou, obsáhlejší definici, lze nalézt v *Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*, kde se uvádí:

*„Ochrana obyvatelstva je širokou ‚multiresortní‘ disciplínou, kterou není možné vysvětlit a řešit jen jako plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuaci, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva (ve vazbě na Ženevské úmluvy z 12. srpna 1949), ale jako soubor činností a úkolů odpovědných orgánů veřejné správy, právnických a podnikajících fyzických osob a také občanů, které vedou k zabezpečení ochrany života, zdraví, majetku a životního prostředí, v souladu s platnými právními předpisy. Úkoly jednotlivých orgánů jsou nepřenositelné a jejich plnění vyplývá z konkrétních ustanovení právních předpisů“ (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, s. 4). Do tohoto souboru činností a úkolů se podle *Koncepce* řadí například také včasné informování obyvatelstva o možném nebezpečí, zvládání povodňových rizik, zabezpečení fungování státní správy a samosprávy při MÚ nebo KS nebo preventivně výchovná činnost (*Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*, s. 4–35).*

Ochrana člověka za mimořádných událostí (dále jen „OČMU“) představuje systém výuky uplatňovaný v rámci vzdělávací soustavy ČR, zaměřený na seznámení žáků a studentů základních a středních škol s problematikou ochrany obyvatelstva, zejména s principy sebeochrany a vzájemné pomoci. Tyto znalosti by měly vést k minimalizaci negativních důsledků MÚ a k osvojení potřebných

kompetencí pro poskytnutí první pomoci sobě a dalším osobám po dobu nezbytně nutnou do příjezdu složek IZS (MV ČR 2016, s. 51).

V některých dokumentech se lze setkat s pojmem bezpečnostní témata, mezi kterými jsou zmíněné OČMU, dopravní výchova, příprava občanů k obraně státu, zdravotní příprava, prevence kriminality či boj proti terorismu a extremismu (MV-GR HZS ČR, s. 1). Ve většině dokumentů převládá používání pojmu OČMU jako nadřazeného a zastřešujícího pojmu pro tuto oblast v rámci vzdělávání na základních a středních školách. Za účelem zachování přehlednosti budu v diplomové práci používat termín OČMU v kontextu přípravy studentů pedagogických fakult a v kontextu vzdělávání na základních a středních školách (a to navzdory tomu, že by místy bylo terminologicky správnější hovořit o nadřazeném pojmu ochrana obyvatelstva).

V rámci základního vzdělávání je OČMU zařazeno do vzdělávací oblasti Člověk a zdraví, Člověk a společnost, Člověk a příroda a je vyučován v rámci výchovy ke zdraví, tělesné výchovy, výchovy k občanství, fyzice, chemii, přírodopisu a zeměpisu (Slaná Reissmannová 2021, s. 4).

Pedagogický pracovník je, dle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, „ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu“ (Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících). Dle tohoto zákona přímou pedagogickou činnost vykonávají učitelé, pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, vychovatelé, speciální pedagogové, psychologové, pedagogové volného času, asistenti pedagoga, trenéři, vedoucí pedagogičtí pracovníci a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně. V diplomové práci jsem v synonymním významu používal termín učitel.

Rámcový vzdělávací program je definovaný ve školském zákoně č. 561/2004 Sb. takto : „§4 *Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Podmínky ochrany zdraví pro uskutečňování vzdělávání stanoví ministerstvo v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví.*“

Společný základ (někdy také studijní základ) představuje soubor povinných, povinně volitelných předmětů a volitelných převážně z oblasti pedagogicko-psychologické přípravy, cizích jazyků, informačních technologií, přírodních a společenských věd, lektorských dovedností a tělesné výchovy a sportu. V rámci jednotlivých studijních programů se dle jejich zaměření liší oborová složka studijního plánu (např. český jazyk, anglický jazyk, chemie aj.), ale společný základ je stejný pro všechny studijní programy se zaměřením na učitelství 2. stupně ZŠ a SŠ.

Žák a student jsou pojmy, které se často používají jako synonyma. Dle slovníkové definice je žákem dítě, mladý člověk nebo dospělý, který se vzdělává v rámci vzdělávacího systému zpravidla na úrovni základní školy. Slovem student se označují děti nebo dospělí, kteří se vzdělávají na středních nebo vysokých školách (Kolář 2012).

3 SOUČASNÝ STAV

3.1 Stav do roku 2007

V letech 1973–1991 byl vědomostní základ obsažený v oblasti OČMU vyučován v rámci branné výchovy a po jejím zrušení (zákonem 217/1991 Sb., o zrušení zákona o branné výchově) se tomuto tématu na školách nevěnovala větší pozornost. Následkem společensko-politických proměn po roce 1989 došlo k přesunutí části odpovědnosti za svou ochranu ze státu na občana.

V období po roce 1989 docházelo také k proměnám v rámci terciárního vzdělávání a vysoké školy staly mnohem více autonomní. V důsledku toho docházelo k velkým rozdílům mezi absolventy pregraduální přípravy učitelů. V letech 1994–1995 proběhla evaluace všech českých pedagogických fakult akreditační komisí vlády, která byla zřízena na základě zákona č. 172/1990 Sb., o vysokých školách. Akreditační komise zjistila mnohé nedostatky, na základě kterých udělila fakultám dvouletou lhůtu k jejich odstranění. Akreditační komise dále přijala závěry týkající se pregraduální přípravy budoucích učitelů, např. povinnost učitelů základních a středních škol absolvovat magisterské vzdělání nebo např. že se toto vzdělávání musí skládat ze čtyř složek: odborně předmětové, pedagogicko-psychologické, praktické a všeobecného základu (Mareš 2007).

„Potřebná kvalifikace pedagogických pracovníků je vymezena v zákoně č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících ve znění pozdějších předpisů, který upravuje předpoklady a způsoby získávání odborné kvalifikace a vymezuje požadavky na tuto kvalifikaci podle jednotlivých úrovní vzdělávání, ve kterých učitelů působí“ (Kantorová 2010, s. 109). Kantorová upozorňovala na skutečnost, že zákon upravoval pouze úroveň potřebné kvalifikace, ale nikoliv obsah studijních programů, což vedlo k tomu, že se příprava studentů pedagogických fakult značně lišila, a to jak

z hlediska délky, pojetí, tak i struktury studia, požadavků a výstupů (Kantorová 2010, s. 109).

Aby se obyvatelstvo mohlo podílet na vlastní ochraně, je nutné jej k tomu připravit. Za tímto účelem vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) v roce 1999 Pokyn k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů základních a středních škol. Po rozsáhlých povodních v srpnu 2002 byl v roce 2003 tento pokyn aktualizován a doplněn o dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy. V dodatku k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy byl stanoven minimální rozsah vzdělávání OČMU v rozsahu šesti vyučovacích hodin v každém ročníku. Do této doby o rozvržení obsahu OČMU rozhodoval ředitel školy (HZS ČR 2023).

Dle obsahu dodatku si měli žáci osvojit rozpoznání varovného signálu a činnost po jeho vyhlášení, používání tísňových linek, přípravu evakuačního zavazadla a zásady pro opuštění bytu, činnost integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) a poskytování první pomoci. Obsah vzdělávání v tomto předmětu měl být zaměřen na ochranu osob před následky a zásady chování při živelních pohromách, úniku nebezpečných látek (včetně improvizované ochrany) a při činnosti po nálezů podezřelého předmětu (MŠMT 2003).

Na základě obsahu tohoto dodatku vydalo v roce 2003 Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „MV-GŘ HZS ČR“) metodickou příručku pro učitele. Jednalo se o aktualizaci první příručky z roku 1999, která reflektovala nabytí účinnosti zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů; zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů a převedení působnosti výkonu civilní ochrany z působnosti Ministerstva obrany do

působnosti MV (Martínek 2003, s. 4–6). Dále MV-GŘ HZS ČR připravilo výukové filmy pro žáky a zajistilo jejich distribuci do každé základní a střední školy v ČR.

Aktualizací zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) vešly v platnost rámcové vzdělávací programy pro základní vzdělávání (dále jen „RVP ZV“), vzdělávání pro gymnázia (dále jen „RVP G“) a střední odborné vzdělávání (dále jen „RVP SOV“), jejichž součástí bylo i OČMU. Dle RVP ZV se muselo začít vyučovat nejpozději od 1. 9. 2007 a dle RVP G nejpozději od 1. 9. 2009. Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání vycházely postupně mezi lety 2007 a 2012. Do dvou let od jejich vytvoření byly školy povinné vytvořit školní vzdělávací plány a začít podle nich vyučovat (HZS 2023).

3.2 Stav od roku 2007

Vzhledem k absenci adekvátně připravených učitelů k výuce tematiky OČMU se do realizace výše zmíněných pokynů MŠMT aktivně zapojil i Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen „HZS ČR“). HZS ČR se podílel na přípravě praktických cvičení, organizování soutěží a besed pro žáky a studenty. HZS ČR také spolupracoval na vzdělávání učitelů v oblasti OČMU. Přestože se HZS ČR podařilo do roku 2011 proškolit 14 600 učitelů, byl tento počet nedostatečný a učitelé nebyli schopni výuku tohoto tématu řádně realizovat. Řešením nedostatku kvalifikovaného personálu pro výuku oblasti OČMU se mělo stát zařazení OČMU do přípravy budoucích učitelů na vysokých školách (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 1).

3.2.1 Materiál „Začlenění tematik Ochrany člověka, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijní programů pedagogických fakult (Usnesení vlády č. 734 z 5. října 2011)

Na základě tohoto stavu byl v Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 stanoven úkol MV-GŘ HZS ČR v součinnosti s MŠMT, Ministerstvem zdravotnictví (dále jen „MZ“) a Ministerstvem dopravy (dále jen

„MD“) navrhnout začlenění tematiky OČMU do studijních programů pedagogických fakult (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 1). Na tvorbě materiálu se kromě ministerstev podílely také pedagogické fakulty.

Materiál *„Začlenění tématik Ochrany člověka, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijní programů pedagogických fakult* obsahoval návrh tří studijních základů, které měly být implementovány do studijních programů (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 2).

Na základě oborového zaměření studentů materiál uváděl tyto studijní základy:

„Studijní základ I – určen pro všechny budoucí učitele napříč obory jako určitý vědomostní základ (základní dovednosti a znalosti, jak předcházet mimořádným událostem a jak ochránit sebe a svěřené žáky v případě jejího vzniku),

Studijní základ II – určen pro studenty oboru Výchova ke zdraví (rozvinuté základní znalosti a dovednosti, včetně schopnosti předat nabyté informace dalším subjektům),

Studijní základ III – určen studentům jedno a dvouoborových studijních programů zaměřených na ochranu obyvatelstva v aprobaci s dalším studijním předmětem (rozvinuté základní znalosti a dovednosti, včetně schopnosti předat nabyté informace dalším subjektům)“ (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 2–3).

Samotnou koordinaci výuky na školách by měli mít na starosti učitelé z oboru Výchova ke zdraví, kteří absolvují Studijní základ II, a odborníci se Studijním základem III. Materiál také zmiňoval Studijní základ IV, který by měl být začleněn do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 3).

3.2.1.1 Studijní základy

Vzhledem k významnosti tohoto dokumentu jsem se v této podkapitole podrobněji zaměřil na obsah jednotlivých studijních základů.

Studijní základ I

„Kompetence absolventa/-tky

Po absolvování Studijního základu I získá absolvent/-ka základní znalosti a dovednosti v oblasti běžných rizikových situací v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí a v péči o zdraví, současně získá informace o možných hrozbách v demokratické společnosti, které souvisí s výkonem jeho povolání.

- Zná charakteristiku základních složek integrovaného záchranného systému.*
- Rozpozná varovný signál a ví co dělat po jeho zaznění.*
- Je připraven adekvátně reagovat v případě vzniku běžné rizikové situace, případně jí předcházet.*
- Je připraven adekvátně reagovat v případě vzniku mimořádné události.*
- Je připraven adekvátně reagovat v případě nařízení evakuace.*
- Ví, jak předcházet požáru a v případě vzniku požáru ví, jak se zachovat.*
- Ovládá základy dopravní výchovy ve vztahu k výkonu učitelského povolání.*
- Ovládá zásady volání na tísňovou linku.*
- Ovládá zásady i poskytování první pomoci.*
- Vysvětlí význam ozbrojených sil v demokratické společnosti a význam přípravy občanů k obraně.*
- Ví, kde získat další potřebné informace z oblastí ochrany člověka za mimořádných událostí a péče o zdraví, včetně informací o možných hrozbách v demokratické společnosti“ (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 10).*

Komise, která se spolu s vybranými ministerstvy podílela na tvorbě tohoto materiálu, došla k závěru, že problematika dopravní výchovy se na pedagogických fakultách vyučuje v dostatečné míře, a proto v studijních základech nebyla zastoupena (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 3).

„Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáku a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb a poskytují žákům a studentům nezbytné informace k zajištění bezpečnosti a ochrany

zdraví (§ 29 zákona 561/2004 Sb, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů). Každý učitel by proto měl mít základní znalosti a dovednosti na takové úrovni, aby dokázal nejenom předcházet mimořádným událostem, ale aby v případě potřeby adekvátně ochránil nejenom sebe, ale především svěřené žáky, studenty,“ (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 4). Materiál doporučoval, aby výuka oblastí OČMU byla zařazena do společného základu všech akreditovaných studijních programů, a tím by se zajistilo, že s touto oblastí budou seznámeni všichni studenti pedagogických fakult (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 4–5).

Z formulací „by měl“ a „doporučuje“ je zřejmé, že tento materiál nemá obligatorní povahu: *„Konečnou podobu implementace studijního předmětu, vzhledem ke konkrétním podmínkám (tj. k cílům a obsahu jednotlivých studijních programů zaměřených na vzdělávání učitelů mateřských škol, základních škol či středních škol), si zvolí každá vysoká škola samostatně“* (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 5).

Studijní základ II

„Absolvent/-ka studia oboru Výchova ke zdraví by měl být schopen v praxi koordinovat, řídit a realizovat aktivity orientované na výchovu ke zdraví,“ (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 12). Tito absolventi by měli mít komplexní znalosti z oblasti OČMU, měli by být dobře seznámeni s možnými hrozbami v demokratické společnosti, s oblastí péče o zdraví a s možností výchovného působení na žáky a dospělé tak, aby v případě potřeby dokázali tyto znalosti předat učitelům s jiným zaměřením (tedy absolventům Studijního základu I) (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 6).

Studijní základ III

Absolvent studia zaměřeného na ochranu obyvatelstva by měl být, nad rámec absolventa Studijního základu II, schopen aplikovat získané znalosti a dovednosti ve vzdělávání na různých typech škol a v dalších vzdělávacích zařízeních. Navíc by díky rozsahu získaných znalostí měl být schopen vykonávat

práci i ve funkcích veřejné správy nebo soukromém sektoru jako pracovník v oblasti obrany, ochrany a bezpečnosti (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 15).

Materiál Začlenění tématik Ochrany člověka, péče o zdraví a dopravní výchova do studijní programů pedagogických fakult apeloval na to, aby akreditační komise při žádostech o prodloužení nebo udělení nové akreditace zohledňovala začlenění obsahu Studijních programů I–III do studijních programů pedagogických fakult. Dále se v něm uvádělo, že implementace těchto studijních programů do výuky vysokých škol bude probíhat postupně a že: *„Konečnou podobu implementace, vzhledem ke konkrétním podmínkám, si zvolí každá vysoká škola samostatně,“* (MV-GŘ HZS ČR 2011, s. 7).

3.2.2 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

V roce 2013 byla publikována aktualizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 (dále jen „Koncepce OO do 2020“), která samu sebe hned v první větě označila za klíčový dokument popisující systém ochrany obyvatelstva v celé jeho multiresortní šíři a komplexnosti (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 1). Aktualizovaná Koncepce OO do 2020 navázala na předcházející Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 z roku 2008. V porovnání s předchozí bylo v Koncepti OO do roku 2020 oblasti vzdělávání věnováno výrazně více prostoru a také je mnohem více zdůrazňován jeho význam (MV-GŘ HZS ČR 2013)

Koncepce OO do 2020 vymezila základní pojmy, kompetence a nástroje k zajištění fungování systému ochrany obyvatelstva. Mimo jiné v ní byl zdůrazňován význam zapojení obyvatelstva a jeho aktivní podílení se na vlastní ochraně. Aby se obyvatelstvo mohlo podílet na vlastní ochraně, je potřeba jej k tomu připravit. Nástrojem této přípravy má být zejména povinná školní docházka a středoškolské vzdělávání, na které mohou navazovat vzdělávací projekty dalších institucí, zejména složek IZS a neziskových organizací (MV-GŘ HZS ČR 2013).

K širšímu zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva a zvýšení jejich schopnosti sebeochrany bylo dle Koncepce OO do roku 2020 nezbytné provést úpravu systému výchovy a vzdělávání, která by odpovídala aktuálním hrozbám. Zlepšením přípravy obyvatelstva na mimořádné události a krizové situace mělo dojít ke snížení ztrát na životech a zdraví osob, zvířat, majetku a životního prostředí. Tím by také mělo dojít k finanční úspoře, jelikož následné řešení těchto událostí a provádění záchranných a likvidačních prací by nebylo tak nákladné (MV-GŘ HZS ČR 2013). Cílovým stavem mělo být vytvoření systému výchovy a vzdělávání, který prostupuje *„napříč všemi stupni veřejné správy, s větším zapojením soukromého sektoru i samotného obyvatelstva, jehož výsledkem bude zvýšení schopností v oblasti sebeochrany a aktivního zapojení do řešení mimořádných událostí a krizových situací na všech úrovních. Tento systém by se měl skládat z následujících úrovní:*

- *odborníci zabývající se ochranou obyvatelstva a krizovým řízením;*
- *učitelé vyučující danou problematiku na školách;*
- *lektoři realizující projekty preventivně výchovné činnosti;*
- *obyvatelstvo“ (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 17).*

Výchova a vzdělávání

V Koncepti OO do 2020 byla oblast výchovy a vzdělávání rozdělena do dvou rovin: první byla výchova a vzdělávání obyvatelstva, druhou bylo vzdělávání odborníků (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 44). V oblasti předškolního, základního a středoškolského vzdělávání Koncepce OO do 2020 uvedla mezi nedostatky např. nedostatečné zajištění metodických materiálů pro učitele, malou rozmanitost pomůcek a nízkou nabídku specifických kurzů pro učitele, kde by se mohli dále vzdělávat. Jako další slabina bylo označeno průřezové pojetí OČMU a absence samostatného předmětu, což vedlo ke nekoordinované výuce v této oblasti. Řešením by podle Koncepce OO do 2020 bylo vytvoření

samostatného předmětu zaměřeného na problematiku bezpečnosti (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 45).

V souvislosti s přípravou budoucích učitelů Koncepce OO do 2020 zmiňovala postupné implementování usnesení vlády č. 734 do studijních programů. V závěru Koncepce OO do 2020 se píše: „K dosažení zlepšení v dané oblasti je nutné provést komplexní revizi systémové přípravy a na základě výsledku navrhnout její celkovou optimalizaci“ (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 45–46).

Pro dosažení strategických cílů a priorit (např. širšího zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva a zvýšení jeho schopnosti sebeochrany) uložila Koncepce OO do 2020 přes dvě desítky úkolů pro období do roku 2020 až 2030. Na základě těchto úkolů vznikaly v následujícím období i dokumenty, které souvisely s oblastí vzdělávání, např. Tematická zpráva vzdělávání v bezpečnostních tématech (2016); Analýza vzdělávání odborníků v oblasti krizového řízení (2016), na kterou navázala Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení (2017) a Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu (2016).

3.2.3 Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva 2015 v České republice 2015

Koncepce OO do 2020 uložila MV v pravidelných tříletých intervalech vydávat Zprávu o stavu ochrany obyvatelstva v České republice, ve které bude vyhodnocováno naplňování úkolů uvedených v Koncepti (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 51). Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015 (dále jen „Zpráva o stavu OO 2015“) některé úkoly (související s oblastí vzdělávání) uložené Konceptí OO do 2020 upravila a pro následující období stanovila další.

V této kapitole jsem se zaměřil zejména na vyhodnocení naplňování priority širšího zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva a na oblast vzdělávání, které spolu přímo souvisí.

3.2.3.1 Vyhodnocení priority širšího zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva

„Maximální připravenost společnosti na předcházení a zvládnání mimořádných událostí je možné dosáhnout pouze cíleným vzděláváním všech skupin obyvatelstva včetně přípravy odborníků. Praxe ukazuje, že optimálním způsobem vzdělání obyvatelstva je jeho příprava zejména v rámci povinné školní docházky. (...) Pouze tato forma vzdělávání významnou měrou přispěje ke zvýšení připravenosti celé společnosti“ (MV-GŘ HZS ČR 2015b, s. 28). Forma pravidelného vzdělávání umožňuje probranou látku opakovat a ověřovat získané znalosti, čímž lze dosáhnout lepšího zapamatování daných informací. Na tento základní pilíř vzdělávání mohou navazovat další projekty a jednorázové akce zaměřené na podporu výuky nebo na vzdělávání obyvatelstva, které školní vzdělání už ukončilo (MV-GŘ HZS ČR 2015b, s. 28).

Cílem Zprávy o stavu OO 2015 bylo zhodnotit plnění úkolů, ovšem vzhledem k tomu, že většina úkolů týkajících se oblasti vzdělávání měla termín realizace až po roce 2015, tak se Zpráva o stavu OO 2015 zaměřila na hodnocení dosavadního průběhu prací na těchto úkolech. V Konceptci OO do 2020 byl stanoven úkol: *„Cestou meziresortní pracovní skupiny analyzovat stávající systém výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva (vzdělávání obyvatelstva, odborníků, učitelů, lektorů atp.), navrhnout systémové změny a opatření k odstranění stávajících nedostatků a tento systém legislativně zakotvit,“* (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 54), s termínem splnění do roku 2020. Zpráva o stavu OO 2015 tento úkol, vzhledem k jeho rozsahu, rozděluje do dvou částí – 19a a 19b. Potřebu přípravy obyvatelstva na mimořádné události vojenského i nevojenského charakteru zmiňovala i Bezpečnostní strategie, která také vyšla v roce 2015 (MZV ČR 2015, s. 19 a s. 22).

V rámci jeho první části (č. 19a) se měla meziresortní skupina zaměřit na zmapování tehdejší situace vzdělávání ve školách v oblasti bezpečnosti a navrhnout optimální řešení vedoucí ke zkvalitnění tohoto procesu (MV-GŘ HZS ČR 2015b, s. 31). V druhé části úkolu (č. 19b) se měla odborná pracovní

skupina Výboru pro civilní nouzové plánování, která se zabývá vzděláváním odborníků v oblasti bezpečnosti, zaměřit na zhodnocení Koncepce vzdělávání v oblasti krizového řízení, Společného minima pro potřeby vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti a studijních základů pro budoucí učitele a následně navrhnout opatření ke zlepšení systému vzdělávání (MV-GŘ HZS ČR 2015b, s. 31).

Při hodnocení práce na úkolu 19a bylo zjištěno, že ačkoliv v rámci předškolního a základního vzdělávání dochází k zařazení tematiky do výuky, na úrovni středoškolského vzdělávání obsah a rozsah neodpovídá tehdejšími potřebám. V souvislosti s tím Zpráva o stavu OO 2015 zmiňuje plánovanou revizi rámcových vzdělávacích programů pro střední školy plánovanou na rok 2017, která by měla vést k aktualizaci v této oblasti (MV-GŘ HZS ČR 2015b, s. 31).

Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva z roku 2015 zmiňovala, že pro zajištění kvalitní přípravy obyvatelstva je potřeba zajistit kvalitní přípravu učitelů vyučujících problematiku OČMU. Přesto Zpráva o stavu OO 2015 ponechala implementaci studijních základů obsažených v Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchovy do studijních programů pedagogických fakult v kompetencích konkrétních vysokých škol (MV-GŘ HZS ČR 2015b, s. 31–32).

3.2.4 Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení (2017)

Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení (dále jen „Koncepce vzdělávání OO“) navázala na úkol „cestou meziresortní pracovní skupiny analyzovat stávající systém výchovy a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva (vzdělávání obyvatelstva, odborníků, učitelů, lektorů atp.) a navrhnout změny a opatření k odstranění zjištěných nedostatků a tento problém legislativně zakotvit,“ (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 3), který byl ve Zprávě o stavu ochrany obyvatelstva 2015 rozdělen na dvě samostatné části.

3.2.4.1 Tematická zpráva vzdělávání v bezpečnostních tématech

První částí tohoto úkolu bylo zmapovat stávající situaci vzdělávání na (základních a středních) školách v oblasti bezpečnosti a navrhnout jeho optimalizaci. Na tomto úkolu se podílela skupina složená ze zástupců ministerstev, České školní inspekce (dále jen „ČSI“) a vysokých škol připravujících budoucí pedagogy. Výsledkem jejich práce byla Tematická zpráva vzdělávání v bezpečnostních tématech (ČSI 2016, s. 3). Tematická zpráva vzdělávání v bezpečnostních tématech se zaměřila na to, v jakých bezpečnostních tématech školy žáky vzdělávají, jak je vzdělávání v jednotlivých tématech a vzdělávacích programech organizováno, v rámci kterých předmětů probíhá výuka OČMU a mimo jiné i na to, jakým způsobem byli pedagogové seznamováni s výukou bezpečnostní problematiky během svého studia na vysoké škole. Při inspekční činnosti 27,9 % učitelů uvedlo, že s oblastí OČMU a dalšími bezpečnostními tématy se při studiu seznámili v rámci samostatných přednášek, cvičení a seminářů; dalších 36,5 % se s touto oblastí seznámilo v rámci studia prostřednictvím jiných témat, která s touto problematikou souvisí, a 35,6 % učitelů nebylo na VŠ s těmito tématy seznámeno vůbec (ČSI 2016, s. 40).

Druhou částí úkolu bylo zaměřit se na zmapování stávající situace vzdělávání na školách v oblasti bezpečnosti a optimalizovat pravidla vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti tak, aby odpovídala novým trendům a potřebám současné společnosti. Na splnění tohoto úkolu se podílel pracovní tým HZS ČR ve spolupráci s meziresortní odbornou pracovní skupinou výboru pro civilní nouzové plánování zabývajících se vzděláváním odborníků v oblasti bezpečnosti. Výstupem jejich práce byla Analýza vzdělávání odborníků v oblasti krizového řízení (2016), která posloužila jako výchozí dokument pro aktualizaci Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení z roku 2017. Nová Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení byla

schválena usnesením vlády v červenci 2017 a nahradila předešlou Konceptci z roku 2004.

3.2.4.2 Obsah Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení

Cílem Koncepce vzdělávání OO bylo nastavit komplexní systémové řešení přípravy odborníků a dalších skupin. Zejména stanovení formy vzdělávání, koordinačního procesu, finančního zabezpečení vzdělávání a dalších bodů, které se zajištěním vzdělávání souvisí (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 5–6).

Mezi skupinami, jejichž přípravou se Konceptce vzdělávání OO zabývala, byli uvedeni např. studenti vysokých škol vzdělávající se v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení; akademičtí pracovníci vysokých škol vyučující v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení a akademičtí pracovníci vzdělávající studenty pedagogických fakult nebo pedagogičtí pracovníci mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol vyučující bezpečnostní témata (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 10).

Na základě zjištění Tematické zprávy zaměřené na vzdělávání bezpečnostních témat se ukázalo, že na vzdělávání těchto témat se podílí učitelé téměř všech aprobací, a to například i matematiky, cizího jazyka nebo českého jazyka, které s oblastí bezpečnosti na nemají příliš společného (viz Tabulka 1). Konceptce vzdělávání OO blíže nespécifikovala skupinu pedagogických pracovníků, kteří vyučují bezpečnostní témata na úrovni mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol.

Tabulka 1 – Aprobace učitelů, kteří se větší měrou podílejí na vzdělávání žáků v OČBRMU – podíl škol (v %) (Zdroj: ČSI 2016, s. 23).

Aprobace	ZŠ jen s 1. stupněm	ZŠ plně organizovaná	VG - nižší stupeň	celkem
učitel 1. stupně základní školy	98,5	86,1	0,0	84,1
občanská výchova/společenské vědy	1,4	75,0	85,7	53,8
tělesná výchova	2,7	51,5	78,7	38,7
fyzika	0,0	33,0	34,8	23,3
chemie	0,6	47,3	55,3	33,9
přírodopis/biologie	1,2	48,2	54,1	34,6
zeměpis	0,3	36,8	34,0	25,8
dějepis	0,4	15,5	6,6	10,4
český jazyk	0,8	12,6	5,7	8,7
matematika	0,6	12,3	3,3	8,3
cizí jazyk	1,2	8,4	4,9	6,1
ICT	0,8	9,1	5,3	6,4
speciální pedagogika	10,3	17,6	0,4	14,5
jiná aprobace	3,0	6,8	2,5	5,4
externí odborník s pedagog. vzděláním	1,3	1,4	2,0	1,4
externí odborník bez pedagog. vzdělání	6,1	6,6	7,0	6,4

V kontextu přípravy budoucích učitelů Koncepce vzdělávání OO bez bližšího komentáře připomněla schválení materiálu Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 17). U každé z cílových skupin Koncepce vzdělávání OO vyjmenovala doporučený obsah znalostí, který měl být následně blíže popsán ve vzdělávacích Modulech A–J. Vytvořením těchto modulů v horizontu následujících několika let pověřila příslušné ústřední správní úřady dle jejich působnosti. Doporučený rozsah znalostí a dovedností pedagogických pracovníků mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol vyučujících bezpečnostní témata měl odpovídat Modulu J (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 23–26).

3.2.4.3 Modul J

V příloze č. 2 Koncepce vzdělávání OO se nacházel stručný popis obsahu vzdělávacího modulu J, ve kterém se uvádělo:

- „Legislativa a základní pojmy,

- *základy havarijního a krizového plánování ve vztahu ke škole a školskému zařízení*
- *dokumenty řešící bezpečnost školy*
- *složky IZS a jejich přivolání*
- *základní principy ochrany obyvatelstva,*
- *základní pravidla pro předcházení a řešení mimořádných událostí*
- *ochrana člověka za mimořádných událostí“ (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 26).*

Koncepce vzdělávání OO uložila MV v součinnosti s dotčenými ministerstvy a jinými ústředními správními úřady do června 2019 „vydat nové studijní texty – moduly pro vzdělávání stanovených cílových skupin,“ (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 19). Samotný Modul J s podtitulem Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky vyšel v roce 2019.

Ačkoliv by se z formulace „Doporučený rozsah znalostí a dovedností pro pedagogické pracovníky mateřských, základních, středních škol a vyšších odborných škol vyučující bezpečnostní témata odpovídá vzdělávacímu modulu J,“ (MV-GŘ HZS ČR 2017a, s. 17), mohlo zdát, že tento modul a další moduly měly vymezit (doporučený) rozsah znalostí, ve skutečnosti měly moduly povahu studijních textů nebo učebnic pro jednotlivé skupiny. Pedagogickým pracovníkům měl tento materiál posloužit k lepší orientaci v dané problematice a mohli jej využívat jako podporu pro výuku OČMU (MV-GŘ HZS ČR 2019, s. 4). Vzhledem k tomu, že Modul J – Ochrana obyvatelstva a krizového řízení pro pedagogické pracovníky neupravoval vzdělávání studentů pedagogických fakult a jedná se o jakousi učebnici, tak jsem se jím blíže v této práci nezabýval (MV-GŘ HZS ČR 2019).

3.2.5 Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018

Tři roky po Zprávě o stavu OO 2015, vyšla další hodnoticí Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018 (dále jen „Zpráva o stavu OO 2018“). Stejně jako předchozí Zprávu, i tuto zpracovalo MV a podílela se na ní další

dotčená ministerstva a pracovní týmy ve spolupráci s HZS ČR (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 3).

3.2.5.1 Vyhodnocení strategických priorit

Cílem úkolů uvedených v Koncepti OO do 2020 pro období do roku 2020 (až 2030) bylo dosažení strategických cílů prostřednictvím naplnění strategických priorit ochrany obyvatelstva. První z pěti uvedených priorit bylo „širší zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva cestou zvýšení jejich schopnosti sebeochrany za využití informací a znalostí získaných v rámci plošného a cíleného systému,“ (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 16). V otázce naplňování této priority došla Zpráva o stavu OO 2018 k podobným závěrům jako Zpráva o stavu OO 2015. V novější Zprávě byl více zdůrazňován význam vzdělávání, jako podmínky pro dosažení širšího zapojení občanů do systému ochrany obyvatelstva: *„Pokud chceme obyvatelstvo komplexně připravit, musíme mu předat důležité informace pokud možno tak, aby navíc získalo potřebné dovednosti, znalosti a návyky a správně si zformovalo své postoje k této problematice. Toho však společnost nedosáhne rozdáváním letáků, či pořádáním jednorázových akcí. Je nutná cílená, pravidelná a komplexní příprava, které můžeme dosáhnout pouze v rámci standardního vzdělávacího procesu ve školách a následných doplňkových akcí a projektů. A to vyžaduje i kvalitní přípravu odborníků a učitelů,“* (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 37).

Obrázek 1 – Celková připravenost společnosti (Zdroj: MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 37).

3.2.5.2 Naplňování úkolů Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

Na základě úkolu zmapovat stav výchovy a vzdělávání v ochraně obyvatelstva ve školách a navrhnout optimální řešení pro zkvalitnění tohoto procesu a vzdělávání v ochraně obyvatelstva (úkol 19a, viz výše) bylo do roku 2018 vypracováno několik dokumentů, jejichž výsledky byly následně prezentovány ve Zprávě o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu (2016). Na základě Zprávy o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu bylo ve Zprávě o stavu OO 2018 konstatováno, že docházelo k rozdílnému přístupu škol ve výuce bezpečnostních témat na základních a středních školách. V této zprávě byla také zmíněna absence nástroje k pravidelnému ověřování znalostí v oblasti bezpečnostních témat a roztržitost přístupů k výuce v kombinaci s její nedostatečnou koordinací, v důsledku čehož docházelo k duplicitě některých vyučovaných témat, anebo naopak k vynechání některého obsahu (MV-GŘ HZS ČR 2017b, s. 39).

Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu se zaměřila také na přípravu učitelů a pedagogických pracovníků a došla k závěru, že vzhledem neobligatornímu charakteru materiálu Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult nejsou budoucí učitelé v této oblasti dostatečně připraveni do praxe. *„Dále je potřeba věnovat pozornost systému přípravy budoucích pedagogů v oblasti bezpečnosti. Kurzy a akce, které jednotlivé resorty realizují k přípravě pedagogů, nemohou plně nahradit úlohu vysokých škol. Z tohoto důvodu je důležité zaměřit svou pozornost na komplexní přípravu budoucích pedagogů, tedy vytvoření podmínek výuky bezpečnostních témat na vysokých školách,“* (Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu, 2016 s. 18). Řešením by podle Zprávy o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu mohla být změna přístupu vysokých škol (MV-GŘ HZS ČR 2017b, s. 8).

Na základě těchto zjištění uložila Zpráva o stavu OO 2018 úkol MV do roku 2020 aktualizovat materiál Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult.

Zpráva o stavu OO 2018 dále uložila dotčenými ministerstvům, aby v součinnosti s MŠMT spolupracovaly s vysokými školami vzdělávajícími budoucí učitele na přípravě vzdělávacích programů obsahujících bezpečnostní témata. Plnění tohoto úkolu by mělo probíhat průběžně (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 39–40).

V souvislosti s optimalizací pravidel vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti (19b) byla ve Zprávě o stavu OO 2018 zmíněna aktualizace Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva v České republice. Zpráva o stavu OO 2018 uvedla, že vysoké školy připravující budoucí pedagogické pracovníky se

vůbec neřídily materiálem „Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult“, jehož obsah nebyl už navíc neaktuální. Příprava budoucích učitelů v oblasti bezpečnostních témat tak neprobíhala vůbec nebo probíhala nesystémově a s nízkou kvalitou. (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 88). Dle Zprávy o stavu OO 2018 bylo základním a dlouhodobě přetrvávajícím problémem celého systému ochrany obyvatelstva (a tedy i jeho vzdělávání) personální a finanční podhodnocení (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 67).

3.2.6 Koncepce přípravy občanů k obraně státu

V roce 2019 vyšla aktualizace dřívější Koncepce přípravy občanů k obraně státu: 2019–2024 (dále jen „Koncepce POKOS“), která nahradila předešlou verzi z roku 2013 zaměřující se na období 2013–2018. Připravenost občanů k obraně státu a k ochraně za mimořádných událostí je obsahově poměrně blízká, proto jsem v této kapitole stručně nastínil vzdělávání v oblasti obrany státu a přípravu budoucích učitelů v této problematice.

3.2.6.1 Analýza současného stavu přípravy občanů k obraně státu

V Koncepti POKOS se píše, že podle zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky má příprava občanů k obraně státu charakter vzdělávání: *„Příprava občanů k obraně státu zahrnuje zejména zdravotnickou přípravu, přípravu k civilní obraně, zájmovou činnost s technickým a sportovním zaměřením, přípravu obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci a další činnosti spojené s branností a se zabezpečením přípravy k obraně státu“* (Gerhát 2019, s. 5). Tyto znalosti a dovednosti mohou občané využít při mimořádných událostech a krizových situacích nevojenského charakteru. V období míru by měla příprava občanů probíhat zejména v rámci základního a středoškolského vzdělávání, které zprostředkovávají školy.

V souvislosti s přípravou obyvatelstva bylo v rámci vyhodnocování tehdejšího stavu zjištěno několik nedostatků. Nejzávažnější byla skutečnost, že

učitelé (zejména základních a středních škol) nejsou dostatečně připraveni k výuce problematiky související s připraveností občanů k obraně státu. Podle Koncepce POKOS je tento stav umocňován „nefunkčním systémem přípravy budoucích pedagogických pracovníků v oblasti obrany státu na pedagogických fakultách vysokých škol,“ (Gerhát 2019, s. 7). I Koncepce POKOS konstatovala, že materiál Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult je neaktuální a vzhledem k jeho fakultativní povaze tak nedochází k jeho naplňování (MV-GRH ZS ČR 2018, s. 88; Gerhát 2019, s. 9). V souvislosti s přípravou učitelů Koncepce POKOS uvedla, že mezi pedagogickými pracovníky je nízký zájem o problematiku obrany státu v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (Gerhát 2019, s. 7–8).

Vedle nedostatků související s přípravou učitelů Koncepce POKOS zmiňovala také nedostatky týkající se samotného vyučování. Ačkoliv oblast obrany státu je dostatečně zahrnuta v RVP, tak na většině škol je vyučována jen okrajově. Toto prohlášení se opírá o výsledky šetření ČSI z jara 2017, které zjistilo, že na základních školách žáci nedosahují očekávaných výstupů v této oblasti. Mezi další nedostatky související se vzděláváním bezpečnostních témat POKOS řadila roztržitost výuky do vícero předmětů nebo skutečnost, že na některých školách tuto oblast vyučují místo pedagogického sboru soukromé subjekty (jejichž vzdělávání by mělo mít doplňkový, a nikoliv primární charakter). Jako další problém byla zmíněna absence vhodných výukových a studijních materiálů pro základní a střední školy (a pro dospělé) (Gerhát 2019, s. 7–9).

V oblasti mimoškolní přípravy Koncepce POKOS upozornila na absenci systému dobrovolné přípravy občanů k obraně státu, stejně tak jako absenci možnosti systematické nebo jednorázové distanční přípravy občanů (Gerhát 2019, s. 9).

3.2.6.2 Cíle POKOSU

Za zajištění připravenosti občanů k obraně státu odpovídá vláda, ústřední orgány státní správy, orgány územních samosprávních celků, ale i sami občané. Ti by si měli aktivně a samostatně získávat znalosti, osvojovat dovednosti a způsoby chování k jejich případnému zapojení do zajištění obrany státu nebo jejich využití při mimořádných událostech a krizových situacích (Gerhát 2019, s. 12). Státní instituce mají za úkol vytvořit takové prostředí, ve kterém se občané budou moci podílet na své přípravě. Cílem Koncepce POKOS je prostřednictvím konkrétních úkolů na roky 2019 až 2024 vytvoření tohoto prostředí: *„Hlavním cílem koncepce je s využitím různých nástrojů a postupů navést systém vedoucí ke zlepšení současného stavu přípravy občanů k obraně státu prováděné prostřednictvím vzdělávání na základních a středních školách, a to zejména cestou zkvalitnění přípravy současných i budoucích pedagogických pracovníků na provádění výuky předemětné problematiky,“* (Gerhát 2019, s. 12).

Pro dosažení zkvalitnění přípravy současných i budoucích pedagogických pracovníků má být aktualizován dokument Začlenění tématik ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult, schválený usnesením vlády č. 734, ze dne 5. října 2011. *„Během studia získávají všichni budoucí učitelé napříč obory základní informace o významu členství České republiky v Evropské unii a Severoatlantické alianci, o poslání ozbrojených sil v demokratické společnosti a o jejich úkolech při zajišťování kolektivní obrany v souladu se Severoatlantickou smlouvou a při řešení krizových situací vojenského i nevojenského charakteru. Současně získávají informace o základních pilířích zajišťování obrany státu a o významu a parametrech přípravy občanů k této obraně,“* (Gerhát 2019, s. 22). Na přípravě budoucích pracovníků v oblasti přípravy občanů k obraně státu by mělo spolupracovat ministerstvo obrany formou přednášek, mělo by se podílet na tvorbě studijních materiálů, dále pak vést a posuzovat závěrečné práce (Gerhát 2019, s. 22).

3.2.7 Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 (dále jen „Koncepce OO do 2025“) byla schválena 21. června 2021 usnesením vlády č. 560. Tato Koncepce navázala na předcházející Koncepci OO do 2020 a vytyčila další směr vývoje v oblasti ochrany obyvatelstva. V jejím úvodu bylo konstatováno, že v rámci ochrany obyvatelstva je potřeba, aby stát a obyvatelstvo byly připraveny nejen na konflikty nevojenského charakteru, ale také na ozbrojené konflikty. V této souvislosti nabídla novou definici ochrany obyvatelstva jako: *„Systému prevence, připravenosti a odezvy vůči mimořádným událostem a krizovým situacím, jehož cílem je ochrana životů, zdraví, majetku a životního prostředí. Ochrana obyvatelstva pokrývá hrozby nevojenského i vojenského charakteru a je úkolem státních orgánů, orgánů územních samospráv, právnických a podnikajících fyzických osob, ale také úkolem samotných občanů,“* (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 3–5).

3.2.7.1 Připravený systém – Připravený občan

Vizí Koncepce OO do roku 2025 bylo *„Zvýšit úroveň připravenosti obyvatelstva na situace ohrožující životy, zdraví, majetek a životní prostředí a posílit schopnosti jednotlivých složek systému ochrany obyvatelstva,“* (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 7), což bylo vyjádřeno také motem *„Připravený občan. Připravený systém“* (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 7). Pro dosažení připravenosti obyvatelstva byly vytyčeny tři strategické cíle (1–3), na základě kterých bylo následně definováno 12 základních úkolů (a–d) (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 6–8).

1. Rozvoj podmínek ochrany obyvatelstva
 - a) adekvátní právní podmínky
 - b) příprava volených zástupců
 - c) personální zabezpečení
 - d) materiálně-technické zabezpečení
2. Podpora úkolů a opatření;
 - a) vzdělávání a příprava žáků a studentů

- b) příprava obyvatelstva
 - c) revize opatření ochrany obyvatelstva
 - d) koncepční a technologický rozvoj varování a informování
3. Zvyšování účinnosti organizace.
- a) Součinnostní cvičení ochrany obyvatelstva
 - b) Plánovací proces
 - c) Zapojení nevládního sektoru
 - d) Analytické nástroje a informační systémy (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 6–8).

Vzdělávání budoucích učitelů souvisí především se strategickým cílem č. 2 – Podpora úkolů a opatření, a to nepřímo v úkolech a) vzdělávání a příprava žáků a studentů a v úkolu b) příprava obyvatelstva.

3.2.7.2 Vzdělávání a příprava žáků a studentů

„Ochrana životů, zdraví, životního prostředí a majetkových hodnot je jednou ze základních povinností, ke které se stát zavazuje. Do doby příjezdu složek IZS je však občan odkázán zejména na své vlastní schopnosti a dovednosti, které tak mohou velmi významně ovlivnit výsledné dopady vzniklé situace. Navíc mohou nastat mimořádné okolnosti, kdy budou v mnohem větší míře kladeny nároky na jeho schopnost pomoci sobě a druhým“ (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 18). Příprava občanů probíhá podle Koncepce OO do 2025 ve dvou rovinách, a to formou pravidelného vzdělávání ve školách a v rámci projektů, programů a akcí, které tuto výuku doplňují. Mimoškolní forma vzdělávání navíc umožňuje zvyšovat připravenost cílových skupin, které už školním vzděláním prošly. Na mimoškolním vzdělávání se podílí HZS ČR, krajské úřady a další složky IZS. Do vzdělávacího procesu se zapojují také nestátní neziskové organizace, které podle *Koncepce* ale „často nekoordinovaně a bez odborných kompetencí vstupují do přípravy obyvatelstva,“ (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 19).

Připravenosti občanů, a tedy efektivního fungování systému ochrany obyvatelstva lze dosáhnout pouze propracovaným systémem vzdělávání. Koncepce OO do 2025 na základě zjištění ČŠI konstatovala, že zařazení bezpečnostních témat do RVP nevedlo k uspokojivým výsledkům, a proto přišla s požadavkem vytvoření samostatné vzdělávací oblasti – Výchova k bezpečnosti. Díky tomu by mělo dojít ke sjednocení témat, odstranění duplicity ve výuce a zvýšení úrovně připravenosti v populaci. V rámci tohoto předmětu by se měla vyučovat tematika OČMU, dopravní výchova, příprava občanů k obraně státu, zdravotní příprava, prevence kriminality, boj proti terorismu a extremismu a další témata související s bezpečností jednotlivce. MŠMT v součinnosti s dalšími ministerstvy bylo pověřeno úkolem vytvořit do roku 2024 tuto vzdělávací oblast; zpracovat její obsahový rámec; stanovit, ve kterých ročnících základních a středních škol se bude vyučovat, a zahájit její realizaci. Dále má být v rámci tohoto úkolu připraven návrh pravidelného testování žáků, které bude mít na starost ČSI (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 18–21).

Druhým úkolem, který souvisí se strategickým cílem Podpora úkolů a opatření, je posílení přípravy obyvatelstva k jeho sebeochraně a vzájemné pomoci s důrazem na využití moderních metod vzdělávání (např. vzdělávací Centra zdraví a bezpečí nebo využití webového prostředí HZS ČR, sociálních sítí a televizních kampaní (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 19–22).

Tyto dva úkoly z Koncepce OO do 2025 odpovídají na dvě otázky – co a jak učit – které by měly vést ke zvýšení připravenosti obyvatelstva. Otázka – kdo to bude učit – v Koncepci OO do 2025 není zodpovězena.

3.3 OČMU a RVP

Budoucí učitelé potřebují mít znalosti z oblasti OČMU nejen k tomu, aby je byli schopni vyučovat, ale potřebují je například i během přestávek, když vykonávají dozor, nebo při přesunech s žáky mimo školu (např. při přecházení

pozemní komunikace, při chůzi po pozemní komunikaci, při přepravě veřejnou dopravou nebo při škole v přírodě (Kovaříková 2020).

Tím, že RVP vymezují rozsah a obsah vzdělávání, tak také implicitně vymezují penzum znalostí, které potřebují (budoucí) učitelé k výuce této oblasti. Z tohoto důvodu v této podkapitole stručně přiblížím obsah RVP ZV a RVP G, ze kterých jsem čerpal v dotazníkovém šetření v praktické části. Vzhledem k tomu, že příprava učitelů pro gymnázia a ostatní střední školy probíhá stejně, tak jsem se se v následující části nezabýval RVP SOV a vycházel jsem jen z RVP G.

3.3.1 RVP ZV

Od 1. 9. 2021 je platná současná verze RVP ZV z ledna 2021. „Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- *Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)*
- *Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)*
- *Informatika (Informatika)*
- *Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)*
- *Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)*
- *Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)*
- *Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)*
- *Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)*
- *Člověk a svět práce (Člověk a svět práce),“ (Balada 2021a, s. 14).*

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou vyučovány zejména v rámci vzdělávacích oborů uvedených v závorkách. Vzhledem ke své multidisciplinární povaze je oblast OČMU vyučována ve vzdělávacích oborech: člověk a jeho svět (pouze na prvním stupni), fyzika, chemie, výchova ke zdraví, tělesná výchova, přírodopis,

zeměpis, člověk a svět práce). Rozdělení tohoto tématu do tolika oborů potvrzuje slova o roztržitosti výuky (podrobněji kapitola 3.2 Současný stav od roku 2007).

Vzhledem k rozdělení této oblasti OČMU do celého RVP připravilo MŠMT ve spolupráci s MV-GŘ HZS ČR materiál s názvem Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách, ve kterém je návrh rozdělení učiva OČMU do jednotlivých ročníků. Ve čtvrté příloze tohoto dokumentu je popsáno Začlenění problematiky v současných RVP ZV (MŠMT 2012). Výpis všech očekávaných výstupů z oblasti související s OČMU v RVP ZV je uveden v metodickém materiálu Ochrana člověka za mimořádných událostí (Mertonová a Slaná Reissmannová 2021). Vedle materiálů, které popisují začlenění OČMU v RVP ZV, existují i obdobné materiály popisující začlenění OČMU v RVP G a RVP SOV (Balada 2021b).

Za účelem splnění cíle této práce – porovnání přípravy studentů pedagogických fakult v oblasti OČMU – jsem vybral příklady očekávaných výstupů z RVP ZV, které přímo souvisí s OČMU:

- „P-9-5-04 rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby“ (Balada 2021a, s. 73).
- „P-9-6-03 uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi,“ (Balada 2021a, s.73).
- „Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech,“ (Balada 2021a, s. 79).
- „VZ-9-1-15 projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc,“ (Balada 2021a, s. 90).

- „VZ-9-1-16 uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí,“ (Balada 2021a, s.91).

Poslední dva očekávané výstupy ze vzdělávacího oboru výchova ke zdraví VZ jsou doplněny výpisem učiva OČMU: „*klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí,*“ (Balada 2021a, s. 93).

Dále je možné uvést učivo OČMU, které je už od prvního RVP ZV z roku 2005 zařazeno např. do vzdělávacího oboru výchova ke zdraví. V sekci Rizika ohrožující zdraví a jejich prevence je uvedeno: „*ochrana člověka za mimořádných událostí – živelní pohromy, terorismus,*“ (Balada 2005 s. 75). Při revizích RVP ZV v roce 2013 došlo k úpravě učiva na: „*ochrana člověka za mimořádných událostí – živelní pohromy, terorismus, klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost po mimořádné události, prevence vzniku mimořádných událostí,*“ (MŠMT 2013, s. 95). Vedle toho lze najít OČMU např. i mezi učivem ve vzdělávacím oboru zeměpis, kde se píše: „*ochrana člověka při ohrožení zdraví a života – živelní pohromy; opatření, chování a jednání při nebezpečí živelních pohrom v modelových situacích,*“ (Balada 2005, s. 63). Toto učivo je uvedeno totožně i v RVP z roku 2021. Učivo z oblasti OČMU je v RVP ZV uvedeno i v dalších vzdělávacích oborech.

3.3.2 RVP G

V současné době je platná RVP G z roku 2007. V roce 2021 vyšla aktualizace RVP G, která je účinná od 1. 9. 2022 a dle které musí zahájit výuku všechna gymnázia nejpozději od 1. 9. 2025 (Balada 2021b, s. 1). Požadavky na vzdělávání v oblasti OČMU jsou v RVP G formulovány velmi podobně jako v RVP ZV, ale v rámci jednotlivých vzdělávacích oblastí a oborů jsou o něco méně zastoupeny.

Ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví jsou přímo uvedeny očekávané výstupy v oblasti OČMU, dle kterých žák:

- „rozhodne, jak se odpovědně chovat při konkrétní mimořádné události
- prokáže osvojené praktické znalosti a dovednosti související s přípravou na mimořádné události a aktivně se zapojuje do likvidace následků hromadného zasažení obyvatel,“ (Balada 2021b, s. 59).

S těmito výstupy se pojí následující učivo:

- „vyhlášení hrozby a vzniku mimořádné události
- živelní pohromy
- únik nebezpečných látek do životního prostředí
- jiné mimořádné události
- první pomoc – klasifikace poranění při hromadném zasažení obyvatel
- sociální dovednosti potřebné při řešení mimořádných událostí – rozhodnost, pohotovost, obětavost, efektivní komunikace,“ (Balada 2021b, s. 59).

3.4 Pregraduální příprava učitelů – struktura studijních programů

3.4.1 Získávání odborné kvalifikace pedagogických pracovníků

Způsoby získání akreditace pro jednotlivé stupně vzdělávání uvádí Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů č. 563/2000 Sb. Zjednodušeně řečeno lze tuto kvalifikaci získat úspěšným absolvováním akreditovaného magisterského studijního programu v oblasti pedagogických věd zaměřeného na přípravu učitelů všeobecně-vzdělávacích předmětů druhého stupně základní školy a střední školy; tělesné výchovy a sportu nebo cizího jazyka.

PF UK a PF UJEP (i ostatní pedagogické fakulty) zpravidla nabízí takové studijní programy, jejichž absolvováním student získá odbornou kvalifikaci k výuce na druhém stupni základní školy a střední školy zároveň (PF UJEP 2023a, PF UK 2023a).

3.4.2 Rámcové požadavky na vzdělávání učitelů ZŠ a SŠ

Dne 5. října 2017 schválilo MŠMT Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolení pedagogických pracovníků (dále jen „*Rámcové požadavky*“) (č. j. MSMT-21271/2017-5). Na základě tohoto dokumentu jsou posuzovány studijní programy pedagogických fakult, kterým může být následně uděleno souhlasné stanovisko, jež je nezbytnou součástí žádosti vysoké školy o akreditaci, předkládané Národnímu akreditačnímu úřadu pro vysoké školství. *„Naplnění rámcových požadavků podle tohoto materiálu je předpokladem pro to, aby absolventi daného studijního programu byli připraveni odpovídajícím způsobem k výkonu regulovaného povolání,“* (MŠMT 2017, s. 2). Součástí žádosti k získání akreditace studijního programu je i předložení studijního plánu, který obsahuje výčet předmětů včetně uvedení jejich kreditového ohodnocení a rozsahu vzdělávacích hodin v daném studijním programu (MŠMT 2017, s. 2).

Dle Rámcových požadavků je Bc. a NMgr. složeno ze čtyř složek: učitelská propedeutika, první a druhý obor, oborová didaktika, praxe a příprava závěrečné práce. V jednotlivých složkách jsou uvedeny předměty podle charakteru: povinné předměty, povinně volitelné a volitelné předměty; a podle zaměření: např. oborové předměty, závěrečná práce, pedagogika, psychologie, didaktika a společný základ.

Průměrné podíly zastoupení jednotlivých složek v rámci studijního programu jsou v tabulce 2 vyjádřeny za Bc. a NMgr. studium dohromady (MŠMT 2017, s. 9).

Tabulka 2 – Zastoupení jednotlivých složek studia v rámci požadavků (MŠMT 2017, s. 8–9).

složka	%	Kredity	Hodiny
učitelská propedeutika: <i>pedagogicko-psychologická příprava a speciálněpedagogická příprava, např. obecná pedagogika, psychologie a didaktika, školní pedagogika, pedagogická psychologie, vývojová psychologie, inkluzivní didaktika, metodologie, ICT, cizí jazyk se zaměřením na vzdělávání, popř. univerzitní základ</i>	20–25	60–75	1800–2250
První obor	25–30	75–90	2250–2700
Druhý obor	25–30	75–90	2250–2700
Oborové didaktiky	10–15	30–45	900–1350
Praxe: řízená a reflektovaná praxe <i>(náslechová, průběžná a souvislá)</i>	8–10	24–30	720–900
Příprava závěrečné práce	5–10	15–30	450–900

Dle evropského systému European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) jeden kredit odpovídá studijní zátěži 25–30 hodin. Studijní zátěž představuje odhad času, který jedinec potřebuje pro splnění předmětu – zahrnuje tedy všechny vzdělávací aktivity (přednášky, semináře, projekty, pracovní stáže, vlastní výzkum a samostudium). Studijní zátěž jednoho akademického roku odpovídá 60 kreditům, tedy 1500–1800 hodin (European Commission 2017, s. 10).

Rámcové požadavky nestanovují minimální zastoupení oblasti OČMU ve společném základu studijních programů pedagogických fakult (MŠMT 2017, s. 1–10).

3.4.3 Studijní programy PF UK a PF UJEP

Pedagogické fakulty nabízí dva typy studijních programů. Prvním jsou tzv. *Programy s plným plánem* (dříve tzv. „*jednooborové studium*“), v rámci kterých studenti studují pouze jeden program, např. pouze český jazyk. Druhým typem jsou studijní programy ve sdruženém studiu (dříve tzv. *dvouoborové*), v rámci nichž student studuje kombinaci dvou studijních programů, např. český jazyk a anglický jazyk zároveň. U sdruženého studia je studijní program tvořen hlavním studijním programem – maior – a přidruženým studijním programem – minor. V maioru se nachází oborové předměty, oborová praxe, zpracování diplomové práce a předměty společného základu, minor obsahuje pouze oborové předměty a oborovou praxi (PF UK 2023). U programů s plným plánem a u programů sdružených je oblast společného základu totožná, liší se pouze zastoupení oborové části (PF UK 2021b).

3.4.4 Učitelství pro střední školy na UJEP

Studijní program učitelství pro střední školy je na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně obsahově rozdělen do několika fakult. Pedagogická fakulta UJEP nabízí programy učitelství anglického jazyka a literatury, českého jazyka a literatury, tělesné výchovy a sportu a výtvarné výchovy. Přírodovědecká fakulta UJEP nabízí studijní programy učitelství biologie, fyziky, chemie, informatiky, zeměpisu a matematiky. Na filozofické fakultě UJEP lze studovat učitelství historie, německého jazyka a literatury a společenských věd. Přestože jsou tyto NMgr. studijní programy připravující budoucí učitele (2. stupně ZŠ a SŠ) rozděleny mezi více kateder, obsah společného základu (učitelské propedeutiky) je totožný. V rámci studia s přidruženým studijním programem lze navíc kombinovat studijní programy napříč různými fakultami, např. učitelství tělesné výchovy pro střední školy na pedagogické fakultě (ve verzi maior) a učitelství chemie pro střední školy na přírodovědecké fakultě (ve verzi minor). Toto rozdělení má na UJEP především organizační význam. Vzhledem k tomu, že studenti učitelských studijních programů na všech těchto fakultách UJEP

absolvují ve společném základu totožné předměty, tak jsem v následujících kapitolách nerozlišoval mezi jednotlivými fakultami, které nabízí studijní programy učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ (PF UJEP 2022).

V případě Univerzity Karlovy je nabízena většina studijních oborů na PF UK a také na dalších fakultách, např. přírodovědecké a filozofické nebo fakultě tělesné výchovy a sportu. Studenti, kteří studují např. učitelství českého jazyka pro 2. stupeň ZŠ a SŠ na PF UK a na filozofické fakultě UK absolvují v rámci studijního základu i oborové přípravy. Z tohoto důvodu jsem se (na rozdíl od UJEP) zabýval pouze PF UK, a nikoliv dalšími fakultami Univerzity Karlovy, které připravují učitele.

3.5 Výhled na další vývoj do roku 2030

Vedle plánů na vytvoření samostatné vzdělávací oblasti *Výchova k bezpečnosti do roku 2024* (viz podkapitola Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030) probíhají v současné době práce na aktualizacích RVP. Jako nejdůležitější dokument v oblasti vzdělávání lze označit Strategii vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (dále jen „Strategie 2030+“), kterou vydalo MŠMT v roce 2020. Dva hlavní cíle Strategie 2030+ jsou:

1. *„Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.*
2. *Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů,*“ (Fryč et al. 2020, s. 16–20).

Po obsahové stránce Strategie 2030+ zdůrazňuje především zvyšování digitálního vzdělávání a digitální gramotnosti žáků. V oblasti občanského vzdělávání se zmiňuje např. zvyšování mediální gramotnosti, kritické myšlení, lidská práva, genderová rovnost, tolerance a mnoho dalších oblastí. O oblasti

OČMU, zvyšování připravenosti obyvatelstva nebo ochraně obyvatelstva se v dokumentu nehovoří (Fryč et al. 2020, s. 31–33).

V návaznosti na tendenci zvyšování digitální gramotnosti studentů proběhly v roce 2021 malé revize RVP. V rámci nich došlo ke značnému zvýšení minimální časové dotace věnované informaci na úkor většiny oblastí (člověk a společnost, člověk a příroda, umění a kultura) (MŠMT 2023c). K úpravě vzdělávání v oblasti OČMU v rámci malých revizí RVP nedošlo. V současné době probíhají přípravné práce na tzv. velkých revizích RVP, které by měly být hotové v horizontu dvou let. Vzhledem k tomu, že ve Strategii 2030+ není oblast ochrany obyvatelstva řešena, je možné, že implementace samostatné vzdělávací oblasti nebude reflektována ani v rámci těchto revizí.

Na Strategii 2030+ navázala Reforma přípravy učitelů a učitelek v ČR. Jejím cílem bylo: vytvořit kompetenční profil učitele a zavést ho do praxe; změnit systém pedagogické praxe; inovovat systém přípravy učitelů; zvýšit atraktivitu učitelského studia a rozvinout oborové didaktiky (MŠMT 2022, s. 17). Vedle kompetenčního profilu učitele bylo jedním z hlavních témat Reformy přípravy učitelů a učitelek v ČR množství praxe, které studenti pedagogických fakult v rámci svého studia absolvují. Na základě srovnání s některými evropskými státy bylo v Reformě přípravy učitelů a učitelek v ČR naznačováno, že zvýšení praxe na úkor oborové složky studia by mohlo vést k lepší připravenosti budoucích učitelů (MŠMT 2022, s. 7–11). Dne 3. března 2023 byl zveřejněn návrh Kompetenční rámec absolventa učitelství, ve kterém bylo formulováno 14 kompetencí, které by budoucí učitelé měli mít. Tento připravovaný dokument, který má být schválen v červnu 2023, nebude pro fakulty připravující budoucí učitele závazný, ale bude se jednat o jakýsi vzor, ke kterému by se fakulty měly snažit přiblížit. Ačkoliv je v návrhu dokumentu uvedeno, že učitel má mít kompetence pro vytváření bezpečného prostředí pro učení, není tím myšlená ochrana za mimořádných událostí, ale vytváření důvěrného prostředí, kde učitel

s žáky vstřícně a partnersky komunikuje. Oblast OČMU v návrhu
Kompetenčního rámce absolventa učitelství řešena není (MŠMT 2023a).

4 METODIKA

4.1.1 Analýza studijních programů

V praktické části diplomové práce jsem provedl analýzu zastoupení oblasti OČMU ve studijních programech se zaměřením na specializaci v pedagogice (bakalářské) a učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ (NMgr.) na PF UK a PF UJEP.

V rámci dotazníkového šetření jsem se zaměřil na znalosti studentů prvního a druhého NMgr. studia, a proto jsem provedl analýzu rozsahu výuky OČMU u Bc. studijních programů platných při zahájení studia v akademickém roce 2018/2019 a v akademickém roce 2019/2020 (k únoru 2023 by se mělo jednat právě o studenty prvního a druhého ročníku NMgr. studia). K ukázání toho, jakým způsobem probíhá implementace materiálu Začlenění tématik Ochrany obyvatelstva, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult (z roku 2011) a Rámcových požadavků na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků (MŠMT 2017), jsem se zaměřil také na zastoupení předmětů souvisejících s OČMU v Bc. studijních programech platných od nástupu po roce 2021. V případě NMgr. studia jsem se zaměřil na studijní plány programů platných pro akademický rok 2021/2022 a 2022/2023. Cílem této práce není polemizovat nad tím, které předměty s OČMU souvisí a které ne, a proto jsem v rámci analýzy řadil do předmětů souvisejících s OČMU i ty, které souvisí jen vzdáleně (např. Plavecký výcvik neplavců v dospělém věku).

Při analýze jsem vycházel z veřejně dostupných studijních plánů jednotlivých programů v daném období a z informací o vyučování konkrétních předmětů získaných od studijního oddělení PF UK dne 17. 3. 2023.

Při přepočtu na studijní zátěž jsem pracoval s informací, že 1 kredit = 30 hodin studijní zátěže (PF UK 2019). Ke zpracování dat jsem použil nástroje popisné statistiky v programu Microsoft Excel a tabulkový editor v tomto programu.

4.1.2 Dotazníkové šetření na pedagogických fakultách

4.1.2.1 Sběr dat a tvorba dotazníku

Pro sběr dat jsem zvolil kvantitativní výzkumné šetření za použití anonymního standardizovaného dotazníku. Oslovování respondentů a sběr dat jsem prováděl osobně na pedagogických fakultách před zahájením výuky nebo (po dohodě s vyučujícími) v průběhu výuky předmětů ze společného základu. Před zahájením vyplňování dotazníku byli respondenti seznámeni s informací o dobrovolnosti účasti, o zachování jejich anonymity a o účelu sběru dat. Respondenti měli možnost dotazník vyplnit v papírové podobě nebo elektronicky na stránkách Google Forms.

Za účelem ověření, nakolik jsou budoucí učitelé připravováni v oblasti OČMU pedagogickými fakultami během studia, jsem jako výzkumný soubor zvolil studenty prezenčního NMgr. studia v prvním a druhém ročníku. Studenti v prezenční formě studia, na rozdíl od studentů v kombinované formě, zpravidla nemají větší zkušenosti s přímou výukou (neabsolvovali školení BOZP ani jiné kurzy v rámci DVPP (dále jen „DVPP“), kde by mohli získat informace o tom, jak se chovat při MU.

Do dotazníkového šetření, které probíhalo v období od 2. do 9. března, se zapojilo 88 respondentů. Do dotazníkového šetření, které probíhalo dne 20. února 2023 na PF UJEP, se zapojilo 31 respondentů. Jeden z respondentů na PF UJEP nebyl student studijního programu učitelství, a tak jsem jeho dotazník vyřadil. Celkem se do dotazníkového šetření zapojilo 119 respondentů, přičemž do zpracování jsem zařadil jen 118 dotazníků.

Dotazník se zaměřoval na ověření znalostí z oblasti první pomoci, ochrany člověka za mimořádných událostí, ochrany obyvatelstva a přípravy občanů k obraně státu. Za účelem zachování přiměřené časové náročnosti potřebné k jeho vyplnění jsem do něj nezařadil úlohy z oblasti dopravní výchovy a prevence kriminality. Zadání dotazníku tvořilo 25 úloh. Úlohy 1, 2, 3, 24 a 25

nebyly zaměřené na ověření znalostí, ale na získání informací o respondentovi a jeho názorech (univerzita/fakulta, ročník studia, zaměření studijního programu, absolvované předměty z oblasti OČMU během studia na VŠ a na názor respondenta, zda by měla být OČMU povinně zastoupena v studijním základu pedagogických fakult). Při tvorbě zadání úloh 4, 6, 8, 12, 15, 16, 18, 19 a 20 jsem vycházel z RVP ZV, z příruček pro učitele základních, středních a speciálních škol *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Zadání úloh 5, 7, 9, 13, 17 a 22 jsem převzal z Přílohy 5 – Návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky. Zadání většiny těchto úloh jsem ponechal stejné nebo jen částečně upravil. Zadání i možnosti úlohy 23 jsem převzal z druhého vydání příručky pro učitele základních a středních škol *Příprava občanů k obraně státu*. Zadání úlohy 11 jsem převzal z testu *Ochrana obyvatelstva – CNPMgr0912* od ČVUT FBMI. Zadání úloh 10, 14, 15 a 21 jsem převzal z ukázkových úloh k Výběrovému zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků ZŠ a nijak neupravoval. U otázek od ČSI jsem vybíral z těch, u kterých dosáhli žáci 9. tříd při výběrovém zjišťování nejnižších úspěšností.

Z úloh obsažených v příručkách a dalších materiálech pro učitele jsem vybíral převážně ty, které jsem subjektivně hodnotil jako náročnější (např. úlohu zaměřenou na ověření znalosti čísel na tísňové linky jsem do dotazníku nedal). Většina úloh v dotazníku měla jednu správnou odpověď. Úlohy 5, 8, 10, 14 a 20 byly dichotomické (dvě správné odpovědi) nebo polytomické (více správných variant). V případě mutliiple choise úlohy byl v zadání úlohy uveden pokyn „*více správných odpovědí*“.

Samotné zadání jsem před provedením dotazníkového šetření konzultovat s pplk. Mgr. Jaromírem Šimanem a plk. Mgr. Eleonórou Tilcerovou z GRH HZS ČR, kteří se touto oblastí zabývají.

4.1.2.2 Zpracování dat

Získaná data jsem zpracoval s využitím metod deskriptivní statistiky (charakteristika polohy a variability). K posouzení normality získaných dat jsem použil krabicové grafy. Následně jsem k porovnání úspěšnosti studentů pedagogických fakult použil dvouvýběrový t-test. K výpočtu t-testu a vytvoření grafů jsem použil Microsoft Excel.

Výsledky úloh v dotazníkovém šetření s jednou správnou možností jsem ilustroval na koláčových grafech. Výsledky úloh s více správnými možnostmi jsem ilustroval na pruhových grafech. Zelená barva u koláčových a pruhových grafů představuje správnou možnost nebo správné možnosti. U úloh s více správnými možnostmi jsem na pruhových grafech znázornil procentuální výběr jednotlivých možností. Odpověď u multiple choice úloh jsem hodnotil jako správnou pouze v případě, když respondent vybral všechny správné možnosti a zároveň nevybral žádnou špatnou.

4.1.3 Dotazník pro ministerstva

Po provedení analýzy společného základu studijního programu pedagogických fakult a po provedení dotazníkového šetření jsem vzhledem k vysokému pracovnímu vytížení ministerstev získal od pracovníků odpovědi formou dotazníku s otevřenými otázkami. Obsah dotazníku je uveden v příloze č. 1.

Tento dotazník se skládal z šesti otázek a dalších podotázek. Tímto způsobem jsem se snažil získat názor a komentáře pracovníků těchto orgánů na povinné zavedení oblasti OČMU a POKOS do společného základu studijních programů pedagogických fakult. Z MV-GŘ HZS ČR odpovídala vedoucí oddělení instruktáží a školení plk. Mgr. Eleanor Tilcerová a z MO ČR Mgr. Jana Novotná, MPA, garantka projektu POKOS.

V dotazníku jsem navazoval na teoretickou část a zaměřoval jsem se na stav a způsoby realizace některých uložených úkolů v koncepčních a strategických dokumentech.

5 VÝSLEDKY

5.1 Analýza studijních programů

Studijní programy na PF UK i na PF UJEP mají podobnou strukturu, která vychází z Rámcových požadavků. Obsahy studijních plánů obou fakult se liší, a proto jsem výsledky analýzy rozdělil do dvou samostatných podkapitol: Studijní plány PF UK a Studijní plány PF UJEP.

5.1.1 Studijní plány PF UK

5.1.1.1 Specializace v pedagogice (Bc.)

Při analýze Bc. studijního programu jsem vycházel z plánu studijního programu Specializace v pedagogice, konkrétně ze studijního oboru Společný základ pro obory se zaměřením na vzdělávání a pedagogiku, platného pro studenty, kteří vstoupili do 1. ročníku Bc. studia od roku 2017/2018. Pro studenty, kteří nastoupili po roce 2021/2022, platil nový studijní plán (PF UK 2023a).

Bc. Specializace v pedagogice 2017–2021

K úspěšnému absolvování studijního základu pro obory se zaměřením na pedagogiku museli studenti, kteří nastoupili do 1. ročníku Bc. studia v letech 2017/2018 až 2020/2021 (včetně), získat celkem 24 kreditů:

- 14 kreditů z předmětů pedagogicko-psychologické přípravy,
- 3 kredity z povinného předmětu úvod do filozofického diskurzu,
- 7 kreditů z didaktiky a praxe (3 kredity za povinný předmět a 4 kredity na volitelné předměty zaměřené na praxi) (PF UK 2017).

Studenti měli v rámci studijního plánu 27 volitelných předmětů z oblasti výuky cizích jazyků, informačních technologií, přírodních věd, společenských věd, lektorských dovedností, tělesné výchovy a sportu. V rámci volitelných předmětů byly v nabídce společného základu také předměty, které (alespoň částečně) souvisely s oblastí OO nebo OČMU. Konkrétně se jednalo o: Plavecký výcvik neplavců v dospělém věku (2 kredity), Užité plavání a záchrana

tonoucího (2 kredity), Chemie a společnost (2 kredity), Předlékařská první pomoc (2 kredity). Všechny tyto předměty byly volitelné a pro dokončení studia je studenti nemuseli absolvovat (PF UK 2017). Z těchto předmětů byly v akademických letech 2018/2019 a 2019/2020 vyučovány předměty Chemie a společnost a Předlékařská první pomoc (viz Tabulka 3).

Tabulka 3 – počet přihlášených studentů u předmětů (Bc. 2017-2020) (Zdroj: PF UK)

	Akreditace	Akademický rok	Název předmětu	Zapsaných studentů	Kapacita předmětu
Bc.	2017–2021	2018/2019	Chemie a společnost	39	40
Bc.	2017–2021	2019/2020	Chemie a společnost	76	80
Bc.	2017–2021	2018/2019	Předlékařská první pomoc	24	24
Bc.	2017–2021	2019/2020	Předlékařská první pomoc	20	20
Bc.	2017–2021	2018/2019	Plavecký výcvik neplavců v dospělém věku	nevyučován	nevyučován
Bc.	2017–2021	2019/2020	Plavecký výcvik neplavců v dospělém věku	nevyučován	nevyučován
Bc.	2017–2021	2018/2019	Užité plavání a záchrana tonoucího	nevyučován	nevyučován
Bc.	2017–2021	2019/2020	Užité plavání a záchrana tonoucího	nevyučován	nevyučován

Data obsažená v Tabulce 3 jsem získal od studijního oddělení PF UK.

Bc. Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů se zaměřením na vzdělávání 2021/2022

Pro studenty, kteří nastoupili do Bc. studia v akademickém roce 2021/2022 a později, platily aktualizované studijní programy. V rámci této aktualizace došlo k přejmenování studijního programu „Specializace v pedagogice“ na „(Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů) pro vzdělávání“ (např. Český jazyk se zaměřením na vzdělávání).

K úspěšnému absolvování aktualizovaného studijního programu se zaměřením na vzdělávání museli studenti, kteří nastoupili do 1. ročníku Bc. studia po roce 2021/2022, v rámci společného základu získat 27 kreditů:

- 12 kreditů z oblasti pedagogicko-psychologické přípravy a oborové didaktiky,
- 11 kreditů získat z oborové didaktiky (7 kreditů maior + 4 minor),
- 4 kredity z povinně volitelných předmětů ve společném základu (PF UK 2021c).

Student Bc. studijního programu musel absolvovat z celkem 21 nabízených povinných předmětů (které byly hodnoceny 2 až 4 kredity) předměty v minimálním rozsahu 4 kreditů. Z těchto 21 povinně volitelných předmětů zařazených ve studijním plánu společného základu se oblasti OČMU týkal pouze předmět Předlékařská první pomoc, který ale od roku 2021 nebyl vyučován (PF UK 2021b, Tabulka 4).

Tabulka 4 – počet přihlášených studentů u předmětů (Bc. 2021–2023) (Zdroj: PF UK)

	Akreditace	Akademický rok	Název předmětu	Zapsaných studentů	Kapacita předmětu
Bc.	Od 2021	2021/2022	Předlékařská první pomoc	Nevyučován	Nevyučován
Bc.	Od 2021	2022/2023	Předlékařská první pomoc	Nevyučován	Nevyučován

Data obsažená v tabulce 4 jsem získal od studijního oddělení PF UK.

V rámci nově aktualizovaných studijních programů musí studenti Bc. studijního programu se zaměřením na vzdělávání před zahájením praxe absolvovat distanční kurz (v Moodle) Bezpečnostní proškolení před praxí (Středisko pedagogické praxe 2023).

V popisu tohoto kurzu se píše: „Po absolvování Studijního kurzu získá student/-ka základní znalosti a dovednosti v oblasti běžných rizikových situací v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí a v péči o zdraví, současně získá informace o možných hrozbách v demokratické společnosti, které souvisí s výkonem jeho povolání,“ (PF UK 2023d). Student po jeho absolvování má vědět: jak reagovat v případě mimořádné události; jak poznat varovný signál a co dělat; jak se ukrýt ve škole; co dělat v případě požáru; jak se chovat v dopravních situacích ve vztahu

k výkonu učitelského povolání a kde získat další potřebné informace z oblasti OČMU (PF UK 2023d).

5.1.1.2 Učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ (NMgr.)

Při analýze NMgr. studijního programu učitelství jsem vycházel z plánu studijního programu Učitelství pro 2. stupeň základní školy a střední školy platného od nástupu do 1. ročníku NMgr. studia po roce 2021/2022. K úspěšnému absolvování studijního základu v tomto studijním programu bylo nutné získat celkem 40 kreditů:

- 15 kreditů z předmětů z oblasti pedagogicko-psychologické přípravy a oborové didaktiky,
- 21 kreditů z oborové didaktiky (13 maior + 8 minor),
- 4 kredity z povinně volitelných předmětů ve složce společného základu (PF UK 2021b).

Ve složce povinně volitelných předmětů společného základu bylo na výběr z 18 předmětů. Splněním kteréhokoliv z nich student získal 4 potřebné kredity. Z těchto 18 předmětů se dva (alespoň částečně) týkaly oblasti ochrany obyvatelstva nebo bezpečnosti: Bezpečnostní problematika ve školách (4 kredity) a Příprava občanů k ochraně státu (4 kredity) (PF UK 2021b). V rámci povinně volitelných předmětů měli studenti v pedagogickém modulu na výběr z 12 předmětů. Splněním kteréhokoliv z nich student splnil podmínku získání 2 kreditů. Z této nabídky předmětů souvisel s oblastí OČMU pouze předmět Zdravotní gramotnost pro učitele (PF UK 2021b). V akademických letech 2021/2022 a 2022/2023 nebyl vyučován ani jeden z výše uvedených předmětů (Tabulka 5).

Tabulka 5 – počet přihlášených studentů u NMgr. předmětů (NMgr. 2021–2023) (Zdroj: PF UK)

	Akreditace	Akademický rok	Název předmětu	Zapsaných studentů	Kapacita předmětu
NMgr.	Od 2021	2021/2022	Bezpečnostní problematika ve školách	Nevyučován	Nevyučován
NMgr.	Od 2021	2022/2023	Bezpečnostní problematika ve školách	Nevyučován	Nevyučován
NMgr.	Od 2021	2021/2022	Zdravotní gramotnost pro učitele	Nevyučován	Nevyučován
NMgr.	Od 2021	2022/2023	Zdravotní gramotnost pro učitele	Nevyučován	Nevyučován
NMgr.	Od 2021	2021/2022	Příprava občanů o ochraně státu	Nevyučován	Nevyučován
NMgr.	Od 2021	2022/2023	Příprava občanů o ochraně státu	Nevyučován	Nevyučován

Data obsažená v tabulce 5 jsem získal od studijního oddělení PF UK.

V rámci nově aktualizovaných studijních programů musí studenti NMgr. studijního programu se zaměřením na učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ před zahájením praxe absolvovat distanční kurz (v Moodle) Bezpečnostní proškolení před praxí (Středisko pedagogické praxe 2023). Obsahová náplň je stejná jako u Bc. kurzu (PF UK 2023d).

Pro studenty, kteří začali studium dle aktualizovaných studijních programů, byly vytvořeny nové tematické okruhy pro část státní závěrečné zkoušky z Pedagogiky a psychologie pro učitele (2. stupně ZŠ a SŠ). Jeden z dvaceti tematických okruhů se týká oblasti OČMU:

„11. Bezpečnostní problematika ve školním prostředí, běžná rizika ve škole, ochrana za mimořádných situací.

- *Specifikujte zásady jednání vyučujících v případě běžných rizik: uveďte, kde najdete informace (znění předpisů) pro zajištění bezpečnosti žáků;*
 - *objasněte pravidla pro nakládání s osobními údaji žáků;*
 - *vyjmenujte povinnosti spjaté se systémem dozorů nad žáky;*
 - *uveďte, jak postupovat v případě úrazu žáka;*

- *objasněte pravidla pro přepravu žáků veřejnou dopravou a objednaným dopravním prostředkem;*
- *vysvětlete postup v případě zajištění školního výletu.*
- *Specifikujte zásady jednání vyučujících v případě mimořádných událostí:*
 - *vyjmenujte čísla tísňových volání;*
 - *uved'te, kde ve škole najdete směry úniku osob a nouzový východ a jak se seznámíte s požárním evakuačním plánem;*
 - *vysvětlete pravidlo ‚utíkej, schovej se, bojuj‘ v případě útoku aktivního střelce;*
 - *konkretizujte, jak se chovat při bleskových povodních, jak v případě havárie s únikem nebezpečných látek.*

● *Vymezte zátěžové situace a stres; charakterizujte reakce na stres a copingové strategie,“ (PF UK 2022).*

5.1.2 Studijní plány PF UJEP

5.1.2.1 Specializace v pedagogice (Bc.)

Bc. Specializace v pedagogice 2015–2020

Při analýze Bc. studia jsem vycházel ze studijního programu Specializace v pedagogice, který byl platný od roku 2015/2016 do roku 2019/2020. K úspěšnému absolvování studijního základu v tomto studijním programu bylo nutné získat celkem 26 kreditů:

- 10 kreditů z předmětů pedagogicko-psychologické přípravy,
- 2 kredity za povinně volitelné předměty z tělesné výchovy,
- 2 kredity za předměty zaměřené na cizí jazyky,
- student dále musel absolvovat 2 povinné předměty (informatiku a úvod do filozofie) ze společného základu, každý z těchto předmětů za 2 kredity,
- 8 kreditů za úspěšné obhájení bakalářské práce a předměty s ní spojené.

Studenti si v rámci studijního plánu mohli volit z 42 volitelných předmětů. Tyto předměty byly zaměřené na prohlubování cizích jazyků, asistování pedagogům a na individuální pedagogickou praxi. Žádný z předmětů v rámci Bc. studijního programu Specializace v pedagogice nesouvisel s oblastí OČMU (PF UJEP 2017).

Bc. Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro vzdělávání od 2020/2021

Pro studenty, kteří nastoupili do Bc. studia v akademickém roce 2020/2021 a později, platily aktualizované studijní programy. V rámci této aktualizace došlo k přejmenování studijního programu Specializace v pedagogice na (Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů) pro vzdělávání (např. Český jazyk a literatura pro vzdělávání).

Ve společném základu aktualizovaných studijních programů museli studenti získat 30 kreditů:

- 4 kredity z filozofie a informatiky,
- 6 kreditů z předmětů pedagogicko-psychologické přípravy,
- 6 kreditů za praxi,
- 2 kredity za předměty spojené s výukou cizích jazyků,
- 4 kredity z didaktiky,
- 8 kreditů za bakalářskou práci a předměty s ní spojené.

Žádný z povinných předmětů nesouvisel s oblastí OČMU. V studijním programu nebyly nabízené žádné volitelné předměty (PF UJEP 2020a).

5.1.2.2 Učitelství pro střední školy (NMGr.)

Při analýze NMGr. studia jsem vycházel ze (studijního) plánu pro studijní program učitelství (všeobecně vzdělávacích předmětů) pro střední školy platného od nástupu do 1. ročníku NMGr. studia po roce 2020/2021. Ve společném základu NMGr. studijního programu učitelství pro střední školy museli všichni studenti získat v rámci společného základu 20 kreditů z povinných předmětů

v bloku učitelská propedeutika. Předměty z oblasti didaktiky a praxe byly součástí v oborových složek studijního plánu. Žádný z povinných předmětů ve společném základu nesouvisel s oblastí OČMU. V studijním programu učitelství pro střední školy nebyly nabízené žádné volitelné předměty s výjimkou jednoho předmětu zaměřeného na cizí jazyk (PF UJEP 2020b).

Cíl 1: Zjistit, zda jsou předměty z oblasti OČMU zastoupeny ve společném základu pedagogických fakult.

Na základě analýzy společných základů studijních programů jsem zjistil, že na PF UJEP nebyl ve studijním základu (Bc. a NMgr. studijních programů zaměřených na vzdělávání a učitelství pro SŠ) v období od 2015–2022 nabízen studentům žádný předmět z oblasti OČMU.

Na PF UK byly v rámci společného základu Bc. studia studijního programu Specializace v pedagogice (2017–2020) obsaženy čtyři předměty, které částečně souvisely s OČMU, přičemž vyučovány byly jen dva z nich. Ve společném základu studijního programu učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ (který je platný pro studenty, kteří nastoupili do 1. ročníku Bc. studia od 2021) jsou obsaženy dva předměty, které souvisí s OČMU, ale ani jeden z nich nebyl v uplynulých dvou letech vyučován. Ve studijním plánu navazujícího magisterského studia (který je platný pro studenty, kteří nastoupili do 1. ročníku NMgr. studia od 2021) jsou rovněž obsaženy dva předměty a stejně jako v případě Bc. programu, ani tyto nebyly vyučovány, viz Tabulka 6.

Tabulka 6 – Přehled předmětů souvisejících s OČMU na PF UK v letech 2018–2022 (Zdroj PF UK)

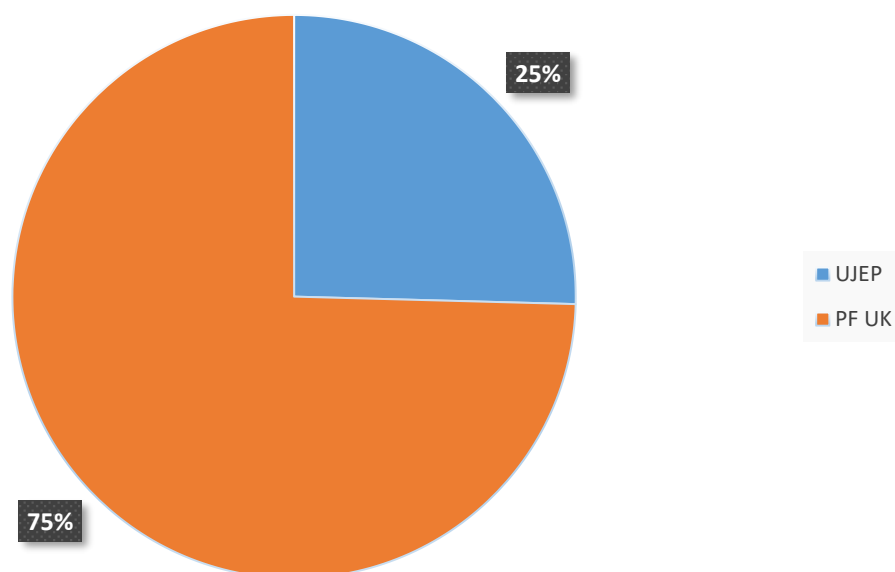
	Akreditace	Akademický rok	Název předmětu	Zapsaných studentů	Kapacita předmětu
Bc.	2017–2021	2018/2019	Chemie a společnost	39	40
Bc.	2017–2021	2019/2020	Chemie a společnost	76	80
Bc.	2017–2021	2018/2019	Předlékařská první pomoc	24	24
Bc.	2017–2021	2019/2020	Předlékařská první pomoc	20	20
Bc.	2017–2021	2018/2019	Plavecký výcvik neplavců v dospělém věku	nevyučován	nevyučován
Bc.	2017–2021	2019/2020	Plavecký výcvik neplavců v dospělém věku	nevyučován	nevyučován
Bc.	2017–2021	2018/2019	Užité plavání a záchrana tonoucího	nevyučován	nevyučován
Bc.	2017–2021	2019/2020	Užité plavání a záchrana tonoucího	nevyučován	nevyučován
Bc.	Od 2021/2022	2021/2022	Předlékařská první pomoc	nevyučován	nevyučován
Bc.	Od 2021/2022	2022/2023	Předlékařská první pomoc	nevyučován	nevyučován
NMgr.	Od 2021/2022	2021/2022	Bezpečnostní problematika ve školách	nevyučován	nevyučován
NMgr.	Od 2021/2022	2022/2023	Bezpečnostní problematika ve školách	nevyučován	nevyučován
NMgr.	Od 2021/2022	2021/2022	Příprava občanů k ochraně státu	nevyučován	nevyučován
NMgr.	Od 2021/2022	2022/2023	Příprava občanů k ochraně státu	nevyučován	nevyučován
NMgr.	Od 2021/2022	2021/2022	Zdravotní gramotnost pro učitele	nevyučován	nevyučován
NMgr.	Od 2021/2022	2022/2023	Zdravotní gramotnost pro učitele	nevyučován	nevyučován

Na základě těchto zjištění **zamítám hypotézu 1H0**, která tvrdí, že ve studijních programech pedagogických fakult jsou zastoupeny předměty z oblasti OČMU odpovídající požadavkům Studijního základu I uvedených v materiálu Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult, a **přijímám hypotézu 1HA**.

5.2 Dotazníkové šetření

5.2.1 Celková úspěšnost respondentů u úloh 3–24

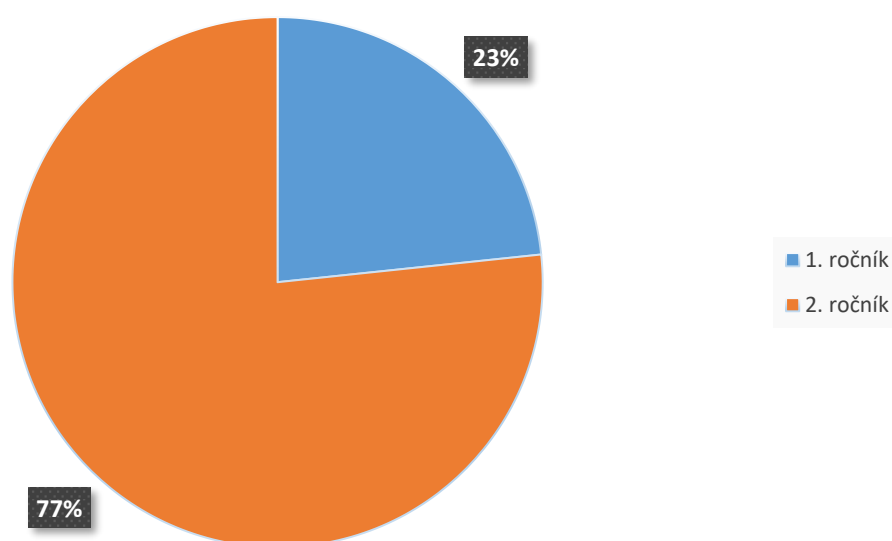
1. Kde studuješ?

Graf 1 – 1. Kde studuješ? (Zdroj vlastní)

Graf 1 ukazuje procentuální rozdělení respondentů dle univerzity (a fakulty), kde studovali. 75 % respondentů studovalo studijní program učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ na PF UK a 25 % respondentů studovalo studijní program učitelství pro SŠ na některé z fakult, které tento studijní program nabízí na UJEP.

2. V kolikátém ročníku navazujícího studia jsi?

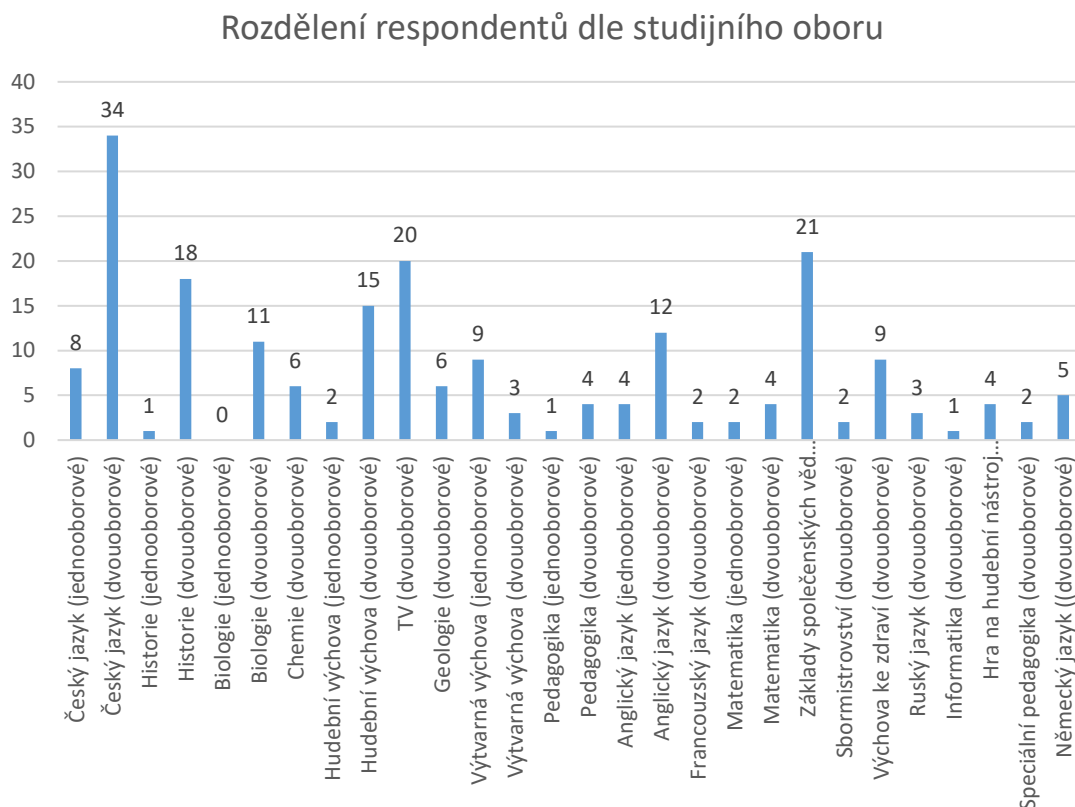

Graf 2 ukazuje procentuální rozdělení respondentů dle ročníku NMGr. studia, který v době provádění výzkumu studovali. 23 % respondentů tvořili studenti 1. ročníku NMGr. studia a 77 % respondentů tvořili studenti 2. ročníku NMGr. studia.

V uplynulých dvou letech se do prvního ročníku NMGr. studia všech studijních programů učitelství pro střední školy v prezenční formě (na všech třech výše uvedených katedrách dohromady) přihlásilo v průměru okolo 85 studentů (PF UJEP 2023b). Do dotazníkového šetření na PF UJEP se zapojilo celkem 30 respondentů ze studijních programů učitelství, přičemž 24 z nich byli studenti 2. ročníku a 7 studentů prvního ročníku. Do dotazníkového šetření se zapojil i jeden respondent z neučitelského studijního programu sociální pedagogika, tento dotazník jsem před zpracováním vyřadil. 24 respondentů z druhého ročníku odpovídá přibližně 28 % všech studentů druhého ročníku prezenčního NMGr. studia učitelství pro SŠ na fakultách připravujících budoucí učitele na UJEP (pedagogická, filozofická a přírodovědecká).

V letech 2020/2021 a 2021/2022 (data z roku 2022/2023 nebyla k 19. 4. 2023 zveřejněna) se do prvního ročníku NMGr. studia všech studijních programů učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ v prezenční formě na PF UK přihlásilo v průměru přibližně 435 studentů (PF UK 2023e). Do dotazníkového šetření na PF UK se zapojilo 88 respondentů, z čehož 78 tvořili respondenti 2. ročníku a 10 respondentů 1. ročníku studijního programu učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ. 78 respondentů odpovídá přibližně 18 % všech studentů druhého ročníku prezenčního NMGr. studia učitelství pro 2. stupeň ZŠ a SŠ na PF UK.

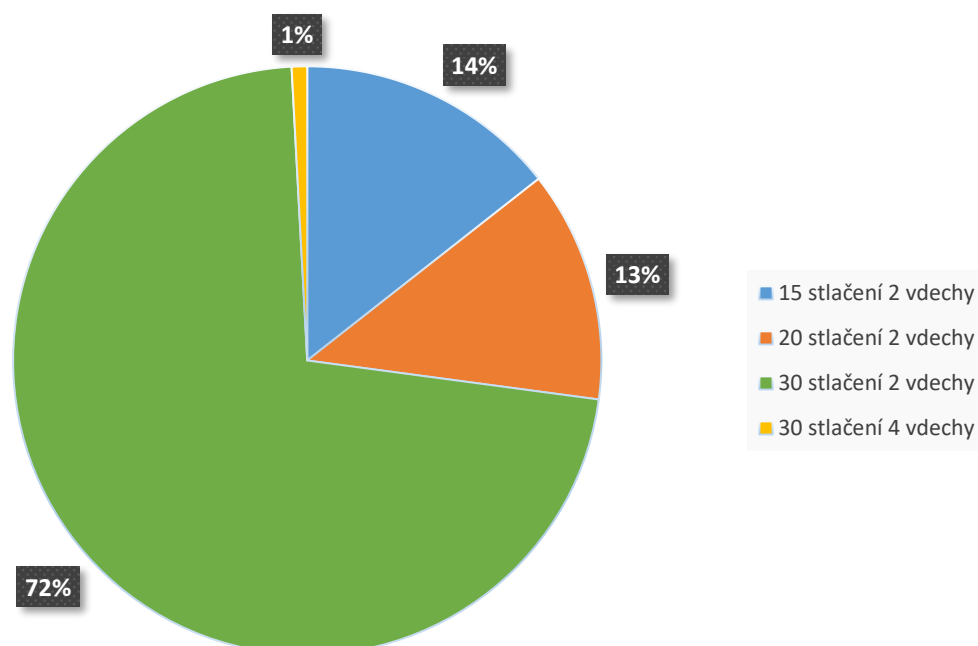
3. Jaký obor nebo kombinaci studuješ?

Graf 3 – 3. Jaký obor nebo kombinaci studuješ? (Zdroj vlastní)

Graf 3 znázorňuje rozložení respondentů dle oboru studijního oboru. Respondenti dotazníkového šetření byli studenti s plným programem (jedním oborem) a studenti v sdruženém studiu (s kombinací oborů). Do grafu jsem zanesl studijní programy s plným plánem jako „jednooborové“ a studijní programy ve sdruženém studiu jako „dvooborové“. U sdruženého studia jsem nerozlišoval, který z oborů je zastoupen jako maior a který jako minor. Nejvíce respondentů tvořili studenti dvouoborového studia českého jazyka a literatury (34), základů společenských věd (21), tělesné výchovy (20), historie/dějepis (18) a hudební výchovy (15).

4. Jaký je správný poměr stlačení hrudníku a vdechu při provádění resuscitace u dospělého člověka?

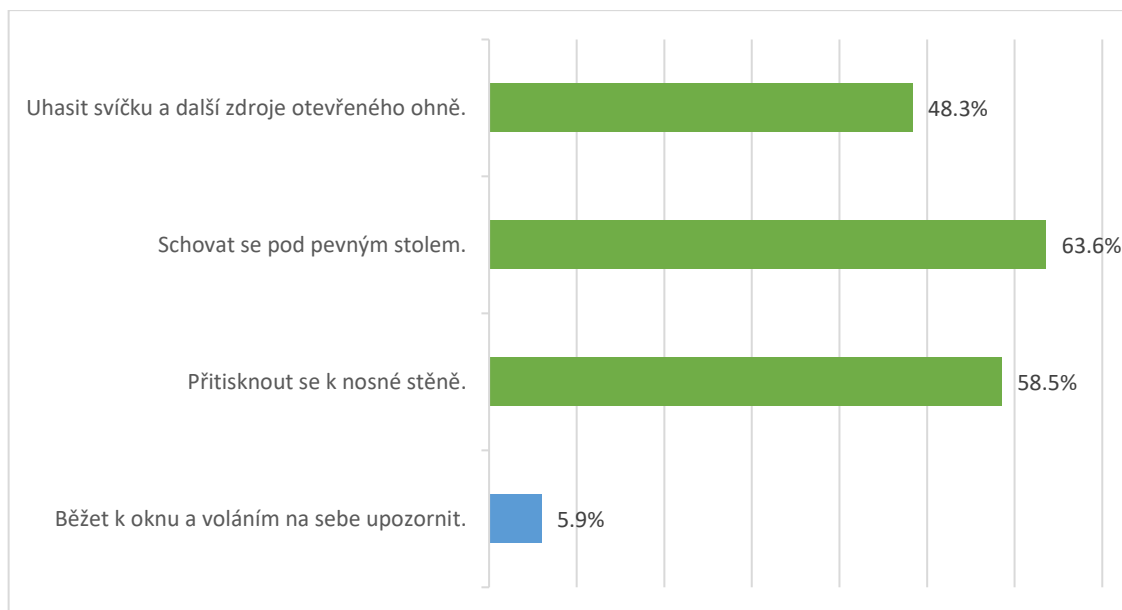

Graf 4 – 4. Jaký je správný poměr stlačení hrudníku a vdechu při provádění resuscitace u dospělého člověka?
(Zdroj vlastní)

Graf 4 znázorňuje zastoupení vybraných možností u úlohy 4. *Jaký je správný poměr stlačení hrudníku a vdechu při provádění resuscitace u dospělého člověka.* 14 % respondentů vybralo možnosti *15 stlačení a 2 vdechy*; 13 % respondentů označilo možnost *20 stlačení a 2 vdechy*; 72 % respondentů zvolilo správnou možnost *30 stlačení a 2 vdechy*; 1 % respondentů označilo možnost *30 stlačení a 4 vdechy*.

5. Začalo zemětřesení a jsi v budově daleko od východu. Co bys měl dělat?
(Více správných odpovědí)

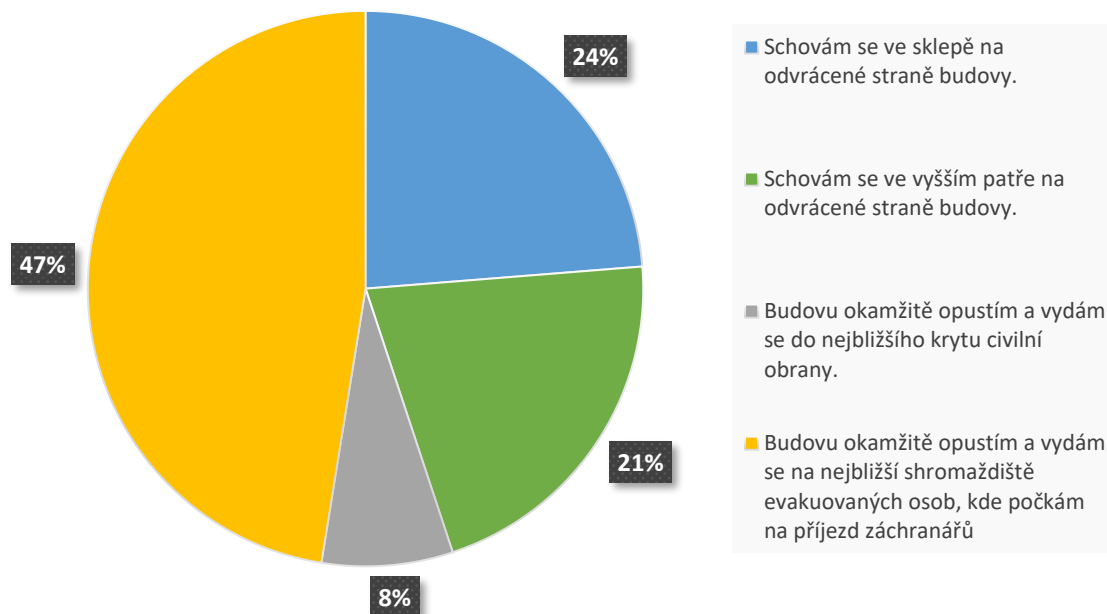
Graf 5 znázorňuje procentuální úspěšnost respondentů z PF UK a PF UJEP u úlohy č. 4. Úspěšnost respondentů na PF UK byla 70,45 %. Úspěšnost respondentů na PF UJEP byla 76,67 %.

Graf 5 – 5. Začalo zemětřesení a jsi v budově daleko od východu. Co bys měl udělat? (Zdroj vlastní)

V grafu 5 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 5. *Začalo zemětřesení a jsi v budově daleko od východu. Co bys měl dělat? (Více správných odpovědí)*. U této úlohy bylo více správných možností. 48,3 % respondentů vybralo správnou možnost *Uhasit svíčku a další zdroje otevřeného ohně*; 63,6 % respondentů označilo správnou možnost *Schovat se pod pevným stolem*; 58,5 % respondentů zvolilo správnou možnost *Přitisknout se k nosné stěně* a 5,9 % respondentů vybralo možnost *Běžet k oknu a voláním na sebe upozornit*. Tuto úlohu zodpovědělo správně (tedy vybralo všechny tři správné možnosti a žádnou špatnou) 7,63 % respondentů.

6. Co uděláš v případě, že dojde v nedalekého továrně k havárii s únikem nebezpečných látek?

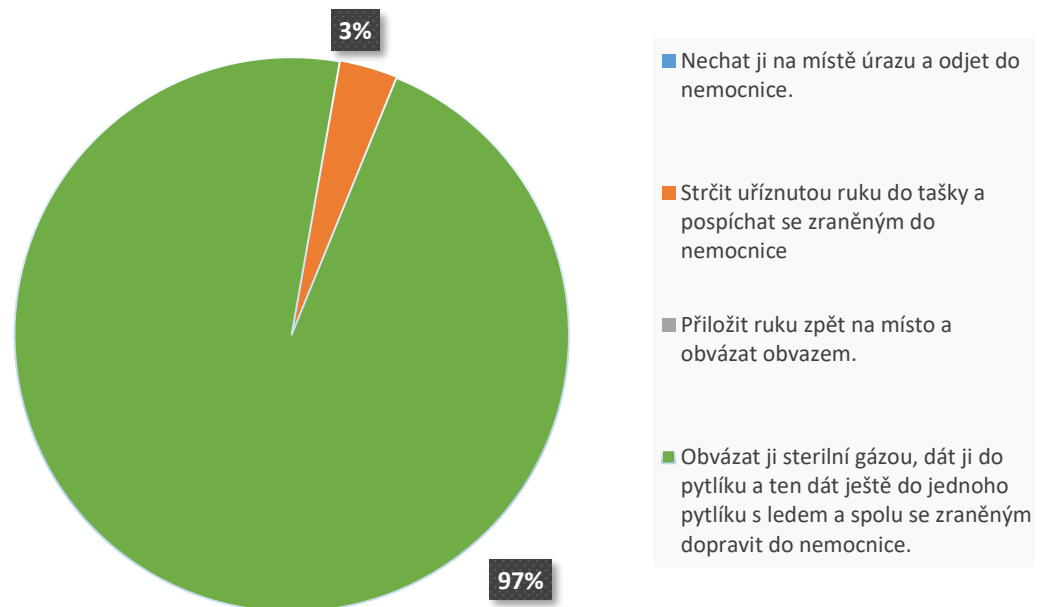

Graf 6 – 6. Co uděláš v případě, že dojde k v nedaleké továrně k havárii s únikem nebezpečných látek? (Zdroj vlastní)

V grafu 6 jsou zachyceny volby respondentů u úlohy 6. Co uděláš v případě, že dojde v nedaleké továrně k havárii s únikem nebezpečných látek?. 24 % respondentů vybralo možnost *Schovám se ve sklepech na odvrácené straně budovy*; 21 % respondentů označilo správnou možnost *Schovám se ve vyšším patře na odvrácené straně budovy*; 8 % respondentů zvolilo možnost *Budovu okamžitě opustím a vydám se do nejbližšího krytu civilní obrany* a 47 % respondentů vybralo možnost *Budovu okamžitě opustím*

a vydám se na nejbližší shromaždiště evakuovaných osob, kde počkám na příjezd záchranářů.

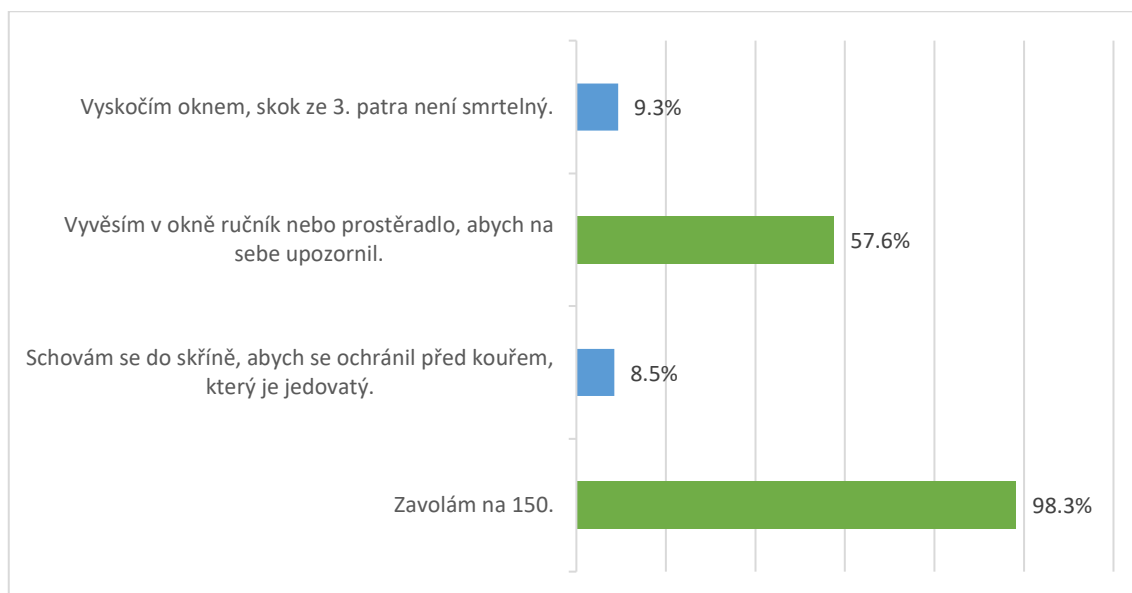
7. Při řezání dříví si tatínek uřízl ruku. Co je třeba udělat s odříznutou částí ruky?

Graf 7 – 7. Při řezání dříví si tatínek uřízl ruku. Co je třeba udělat s odříznutou částí ruky? (Zdroj vlastní)

V grafu 7 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 7. Při řezání dříví si tatínek uřízl ruku. Co je třeba udělat s odříznutou částí ruky?. 0 % respondentů vybralo možnost *Nechat ji na místě úrazu a odjet do nemocnice*; 3 % respondentů označila možnost *Strčit uříznutou ruku do tašky a pospíchat se zraněným do nemocnice*; 0 % respondentů vybralo možnosti *Přiložit ruku zpět na místo a obvázat obvazem* a 97 % respondentů zvolilo správnou možnost *Obvázat ji sterilní gázou, dát ji do pytlíku a ten dát ještě do jednoho pytlíku s ledem a spolu se zraněným dopravit do nemocnice*.

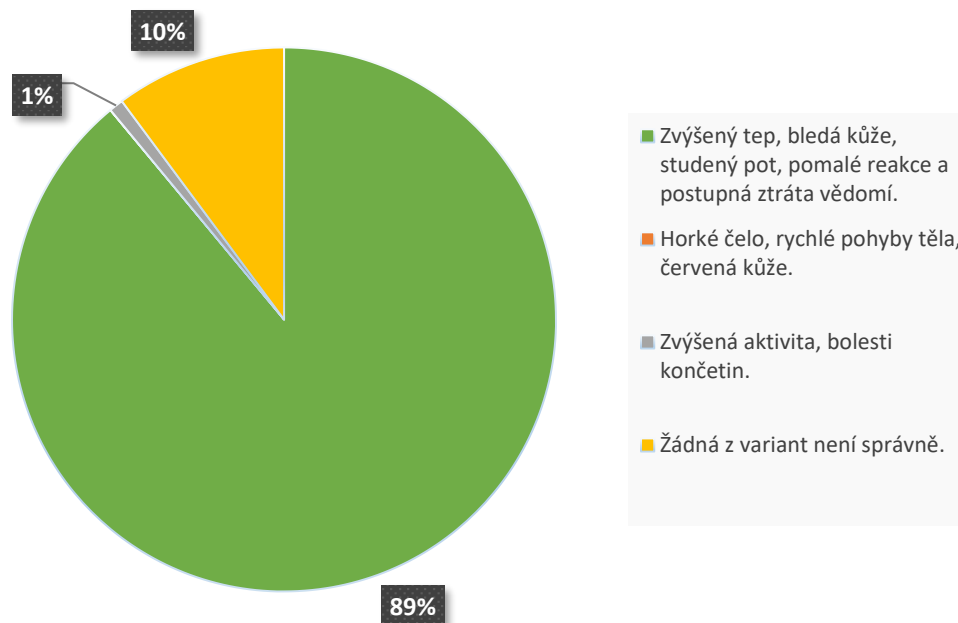
8. Probudil/a ses uprostřed noci v pokoji ve třetím patře a v místnosti je cítit kouř. Jdeš do kuchyně a zjistíš, že kuchyňská linka a další část bytu je v plamenech. Oheň je i na chodbě, takže nemůžeš opustit byt dveřmi. Co uděláš? (*Více správných odpovědí*)

Graf 8 – 8. Probudil/a ses uprostřed noci v pokoji v 3. patře a v místnosti je cítit kouř (Zdroj vlastní)

V grafu 8 jsou v procentech ilustrovány volby respondentů u úlohy č. 8 *Probudil/a ses uprostřed noci v pokoji ve třetím patře a v místnosti je zakouřeno. Jdeš do kuchyně a zjistíš, že kuchyňská linka a další část bytu je v plamenech. Oheň je i na chodbě, takže nemůžeš opustit byt dveřmi. Co uděláš? (Více správných odpovědí)*. U této úlohy bylo více správných odpovědí. 9,3 % respondentů zvolilo možnost *Vyskočím oknem, skok z 3. patra není smrtelný*; 57,6 % respondentů označilo správnou možnost *Vyvěším v okně ručník nebo prostěradlo, abych na sebe upozornil*; 8,5 % respondentů pak možnost *Schovám se do skříně, aby se ochránil před kouřem, který je jedovatý* a 98,3 % vybralo správnou možnost *Zavolám na 150*. Tuto úlohu zodpovědělo správně (tedy vybralo obě správné možnosti a žádnou špatnou) 54,24 % respondentů.

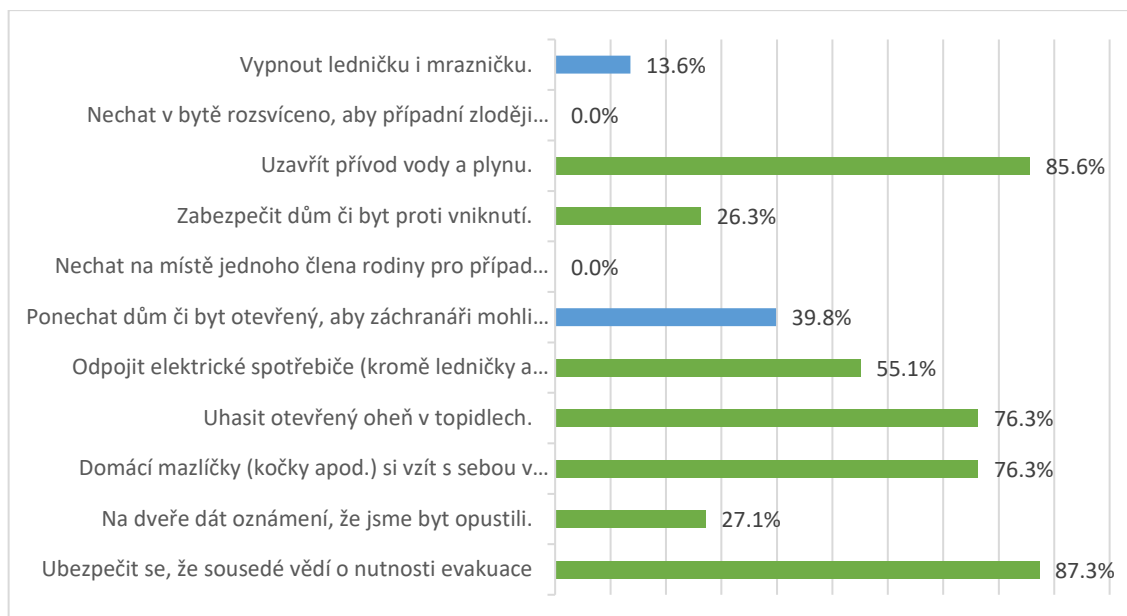
9. Jaké jsou příznaky šoku?

Graf 9 – 9. Jaké jsou příznaky šoku? (Zdroj vlastní)

V grafu 9 jsou v procentech ilustrovány volby respondentů u úlohy č. 9. *Jaké jsou příznaky šoku?*. 89 % respondentů vybralo správnou možnost *Zvýšený tep, bledá kůže, studený pot, pomalé reakce a postupná ztráta vědomí*; 0 % respondentů označilo možnost *Horké čelo, rychlé pohyby těla, červená kůže*; 1 % respondentů zvolilo možnosti *Zvýšená aktivita, bolesti končetin* a 10 % respondentů vybralo možnost *Žádná z variant není správně*.

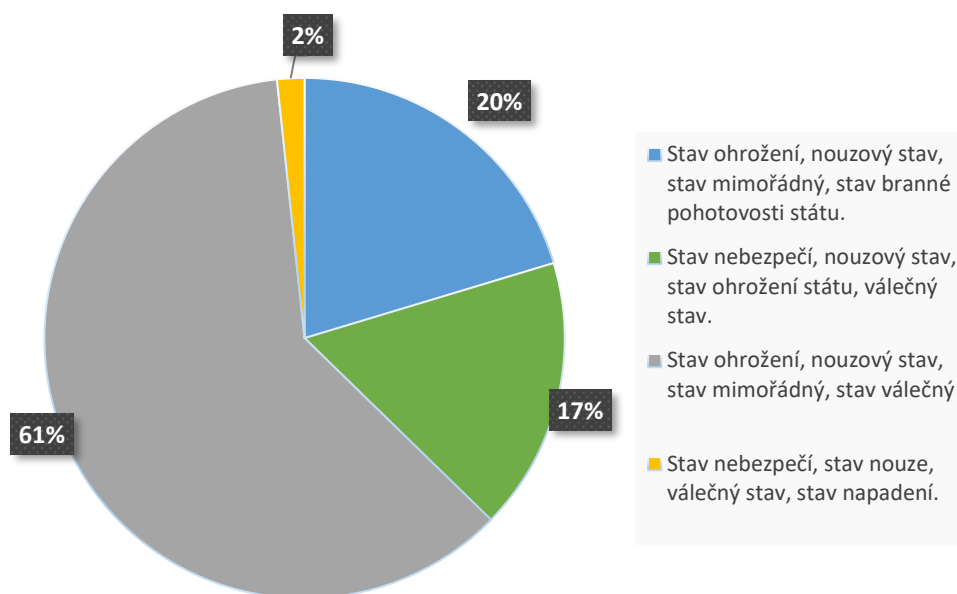
10. Při evakuaci je nutné provést základní bezpečnostní úkony. Označ ty z následujících možností, které je při opuštění bytu nutné, nebo alespoň vhodné provést. (*Více správných odpovědí*)

Graf 10 – 10. Při evakuaci je nutné provést základní bezpečnostní úkony. Označ ty z následujících možností, které je při opuštění bytu nutné, nebo alespoň vhodné provést. (Více správných odpovědí) (Zdroj vlastní)

V grafu 10 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy č. 10. Při evakuaci je nutné provést základní bezpečnostní úkony. Označ ty z následujících možností, které je při opuštění bytu nutné, nebo alespoň vhodné provést. (Více správných odpovědí). U této úlohy bylo více správných možností. 13,6 % respondentů vybralo možnost *Vypnout ledničku i mrazničku*; 0 % z nich možnost *Nechat v bytě rozsvíceno, aby případní zloději nepoznali, že byt je prázdný*; 85,6 % respondentů zvolilo správnou odpověď *Uzavřít přívod vody a plynu*; 26,3 % pak správnou možnost *Zabezpečit dům či byt proti vniknutí*; 0 % respondentů vybralo odpověď *Nechat na místě jednoho člena rodiny pro případ potřeby spolupráce se záchranáři*; 39,8 % dotázaných označilo možnost *Ponechat dům či byt otevřený, aby záchranáři mohli případně dovnitř*; 55,1 % vybralo správnou možnost *Odpojit elektrické spotřebiče (kromě ledničky a mrazničky) ze sítě*; 76,3 % zvolilo správnou možnost *Uhasit otevřený oheň v topidlech*; 76,3 % vybralo správnou možnost *Domácí mazlíčky (kočky apod.) si vzít s sebou v přepravních boxech*; 27,1 % respondentů zvolilo správnou odpověď *Na dveře dát oznámení, že jsme byt opustili*; 87,3 % vybralo správnou možnost *Ubezpečit se, že sousedé vědí o nutnosti evakuace*. Tuto úlohu zodpovědělo správně (tedy vybralo všech sedm správných možností a žádnou špatnou) 4,24 % respondentů.

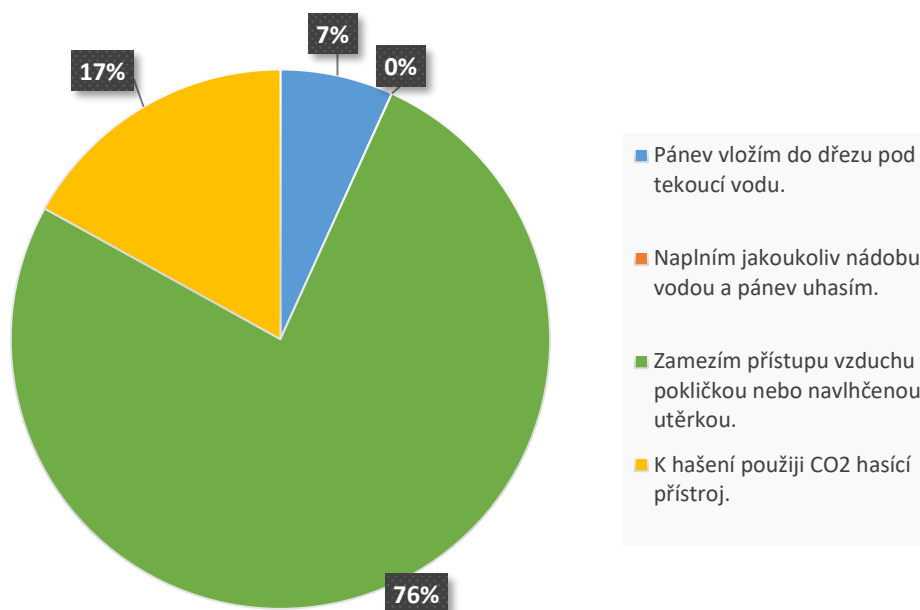
11. Český právní řád rozlišuje následující krizové stavy

Graf 11 – 11. Český právní řád rozlišuje následující krizové stavy (Zdroj vlastní)

V grafu 11 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy č. 11. Český právní řád rozlišuje následující krizové stavy. 20 % respondentů vybralo možnost *Stav ohrožení, nouzový stav, stav mimořádný a stav branné pohotovosti státu*; 17 % dotázaných zvolilo správnou odpověď *Stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav*; 61 % respondentů označilo možnost *Stav ohrožení, nouzový stav, stav mimořádný, stav válečný* a 2 % respondentů vybrala možnost *Stav nebezpečí, stav nouze, válečný stav, stav napadení*.

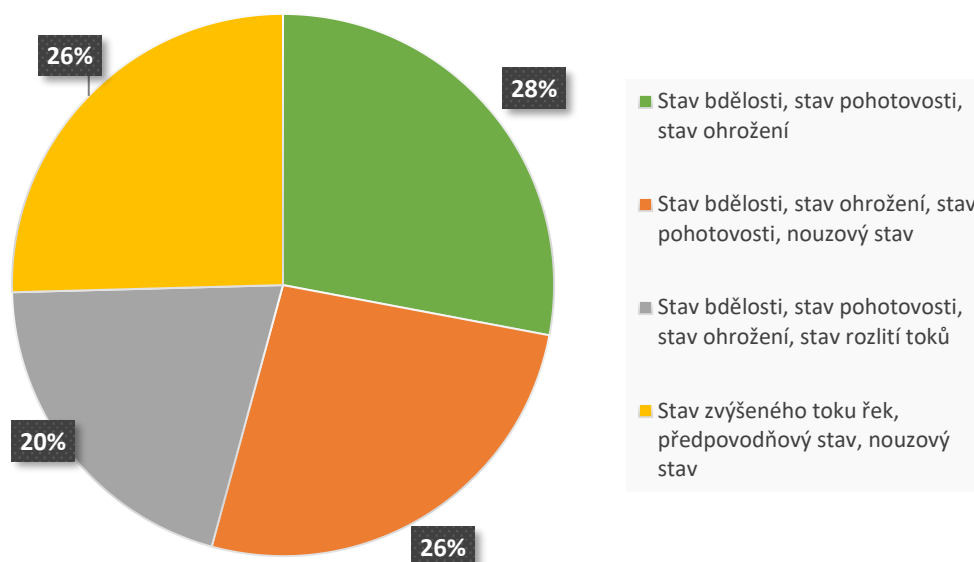
12. Při vaření došlo k zahoření oleje v pánvi. Co uděláš?

Graf 12 – 12. Při vaření došlo k zahoření oleje v pánvi. Co uděláš? (Zdroj vlastní)

V grafu 12 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy č. 12 *Při vaření došlo k zahoření oleje v pánvi. Co uděláš?*. 7 % respondentů vybralo možnost *Pánev vložím do dřezu pod tekoucí vodu*; 0 % dotázaných označilo odpověď *Naplním jakoukoliv nádobu vodou a pánev uhasím*; 76 % respondentů zvolilo správnou možnost *Zamezím přístupu vzduchu pokličkou nebo navlhčenou utěrkou*; 17 % respondentů vybralo možnost *K hašení použiji CO2 hasicí přístroj*.

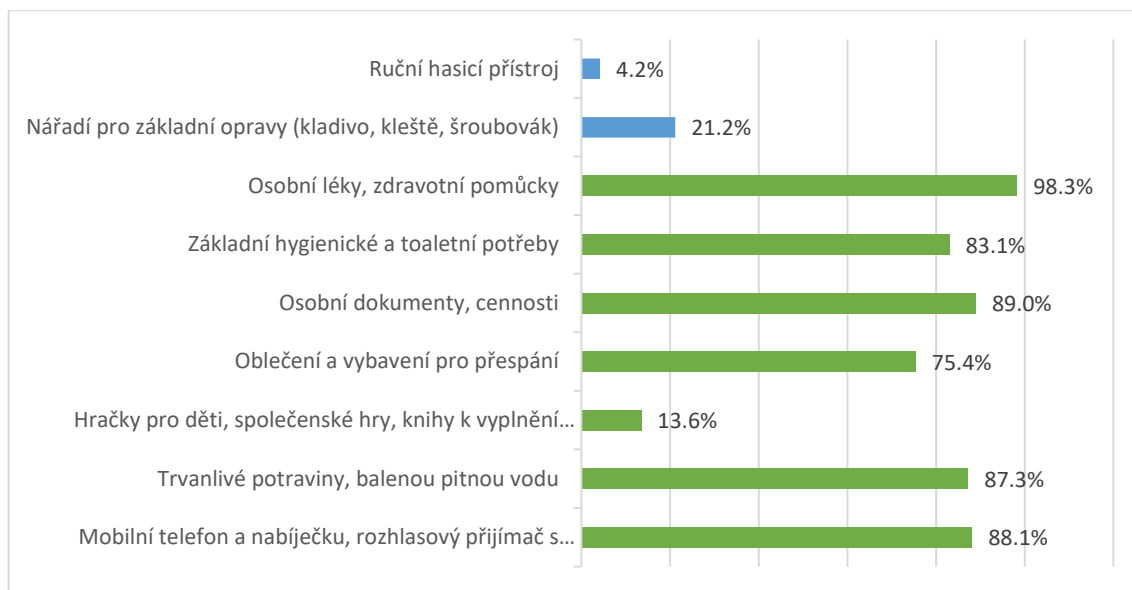
13. Vyber odpověď, ve které jsou správně uvedeny a seřazeny povodňové stupně.

Graf 13 – 13. Vyber odpověď, ve které jsou správně uvedeny a seřazeny povodňové stupně. (Zdroj vlastní)

V grafu 13 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 13 *Vyber odpověď, ve které jsou správně uvedeny a seřazeny povodňové stupně*. 28 % respondentů vybralo správnou možnost *Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení*; 26 % dotazovaných zvolilo odpověď *Stav bdělosti, stav ohrožení, stav pohotovosti, nouzový stav*; 20 % označilo *Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení, stav rozlití toků* a 26 % možnost *Stav zvýšeného toku řek, předpovodňový stav, nouzový stav*.

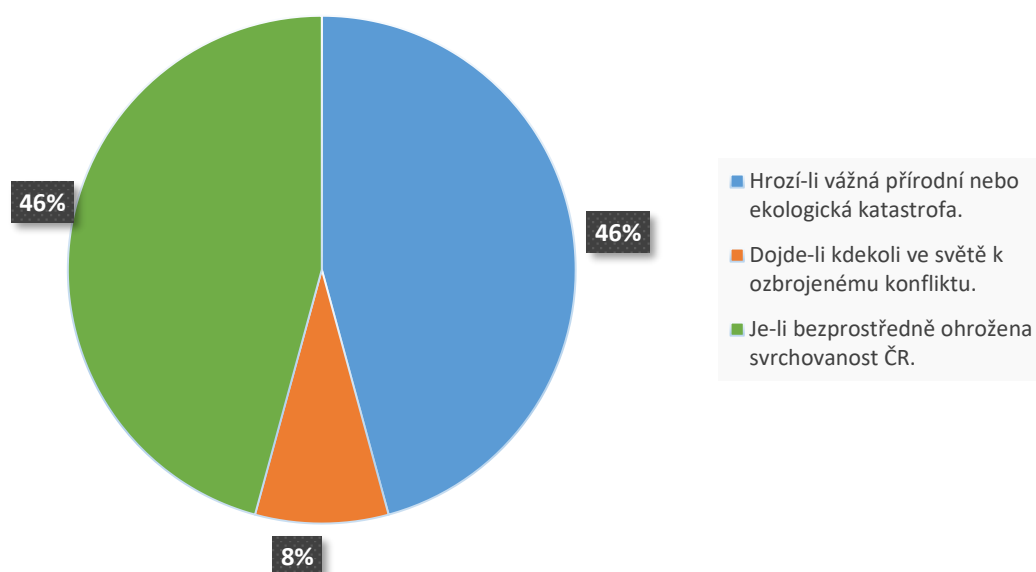
14. V případě mimořádných život ohrožujících událostí (povodně, únik nebezpečné látky, rozsáhlé požáry apod.) může dojít k evakuaci obyvatelstva. Označ z následujících věcí ty, které je vhodné mít v evakuačním zavazadle. (Více správných odpovědí)

Graf 14 – 14. V případě mimořádných život ohrožujících událostí (povodně, únik nebezpečné látky, rozsáhlé požáry apod.) může dojít k evakuaci obyvatelstva. Označ z následujících věcí ty, které je vhodné mít v evakuačním zavazadle. (Více správných odpovědí) (Zdroj vlastní)

V grafu 14 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 14. V případě mimořádných život ohrožujících událostí (povodně, únik nebezpečné látky, rozsáhlé požáry apod.) může dojít k evakuaci obyvatelstva. Označ z následujících věcí ty, které je vhodné mít v evakuačním zavazadle. (Více správných odpovědí). U této úlohy bylo více správných možností. 4,2 % respondentů vybralo možnost *Ruční hasicí přístroj*; 21,2 % možnost *Nářadí pro základní opravy (kladivo, kleště, šroubovák)*; 98,3 % zvolilo správnou odpověď *Osobní léky, zdravotní pomůcky*; 83,1 % označilo správnou možnost *Základní hygienické a toaletní potřeby*; 89 % zvolilo správnou odpověď *Osobní dokumenty, cennosti*; 75,4 % vybralo správnou možnost *Oblečení a vybavení pro přespání*; 13,6 % správnou možnost *Hračky pro děti, společenské hry, knihy k vyplnění volného času*; 87,7 % správnou odpověď *Trvanlivé potraviny, balenou pitnou vodu*; 88,1 % správnou možnost *Mobilní telefon a nabíječku, rozhlasový přijímač s náhradními bateriemi*. Tuto úlohu zodpovědělo správně (tedy vybralo všech sedm správných možností a žádnou špatnou) 5,1 % respondentů.

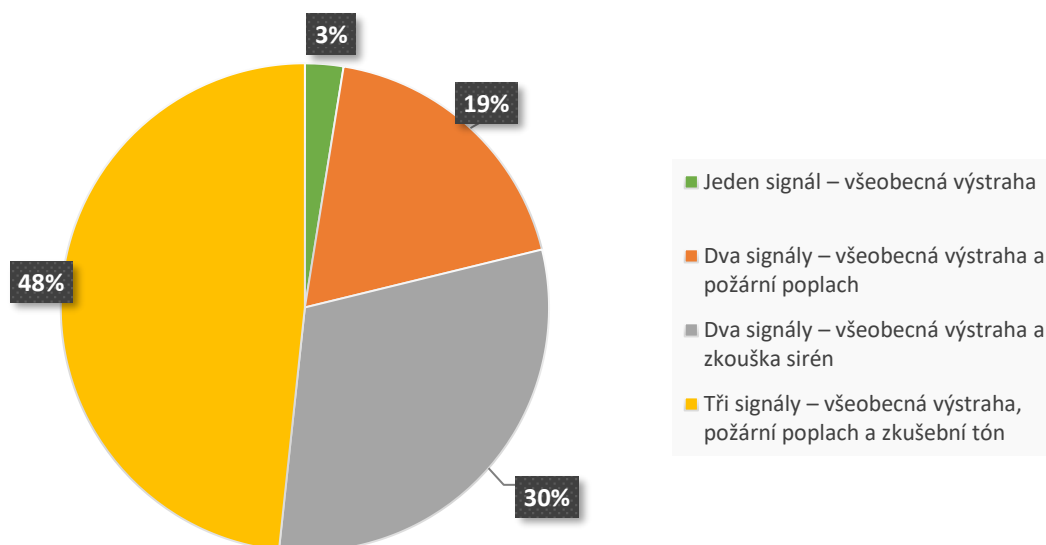
15. Stav ohrožení státu může být vyhlášen:

Graf 15 – 15. Stav ohrožení státu může být vyhlášen (Zdroj vlastní)

V grafu 15 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 15 *Stav ohrožení státu může být vyhlášen*. U této úlohy jsem za účelem komparace zachoval jen tři možnosti odpovědi a žádnou další jsem nepřidával. Vzhledem k nižšímu množství odpovědí je vyšší množství správných odpovědí v porovnání s jinými otázkami, které mají více možností. 46 % respondentů vybralo možnost *Hrozí-li vážná přírodní nebo ekologická katastrofa*; 8 % respondentů zvolilo odpověď *Dojde-li kdekoli ve světě k ozbrojenému konfliktu* a 46 % respondentů označilo správnou možnost *Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost ČR*.

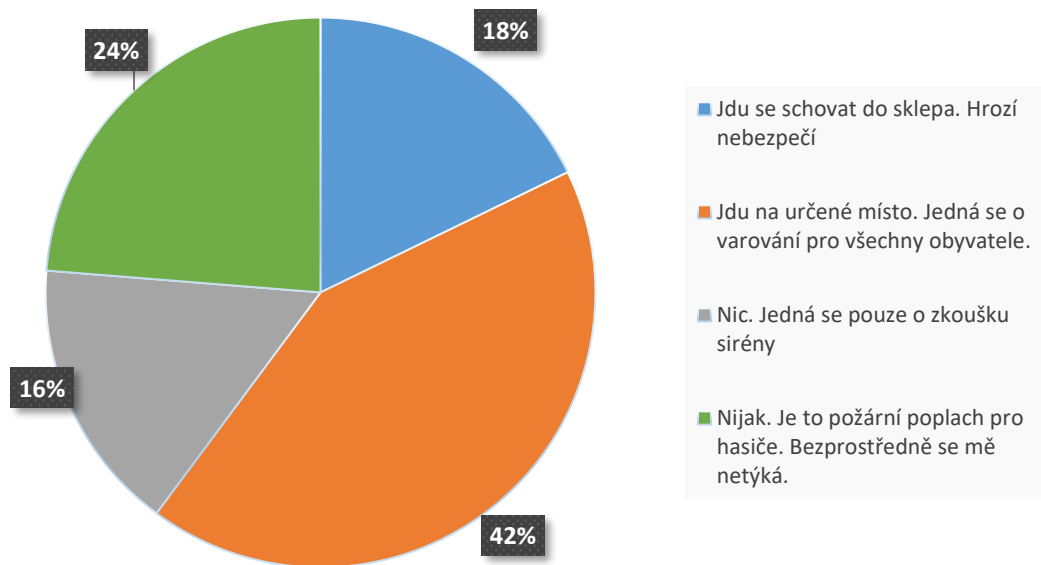
16. Kolik je v ČR varovných signálů a jak se nazývají?

Graf 16 – 16. Kolik je v ČR varovných signálů a jak se nazývají? (Zdroj vlastní)

V grafu 16 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 16. *Kolik je v ČR varovných signálů a jak se nazývají?* 3 % respondentů vybrala správnou možnost *Jeden signál – všeobecná výstraha*; 19 % dotázaných zvolilo odpověď *Dva signály – všeobecná výstraha a požární poplach*; 30 % respondentů označilo možnost *Dva signály – všeobecná výstraha a zkouška sirén*; 48 % respondentů vybralo odpověď *Tři signály – všeobecná výstraha, požární poplach a zkušební tón*.

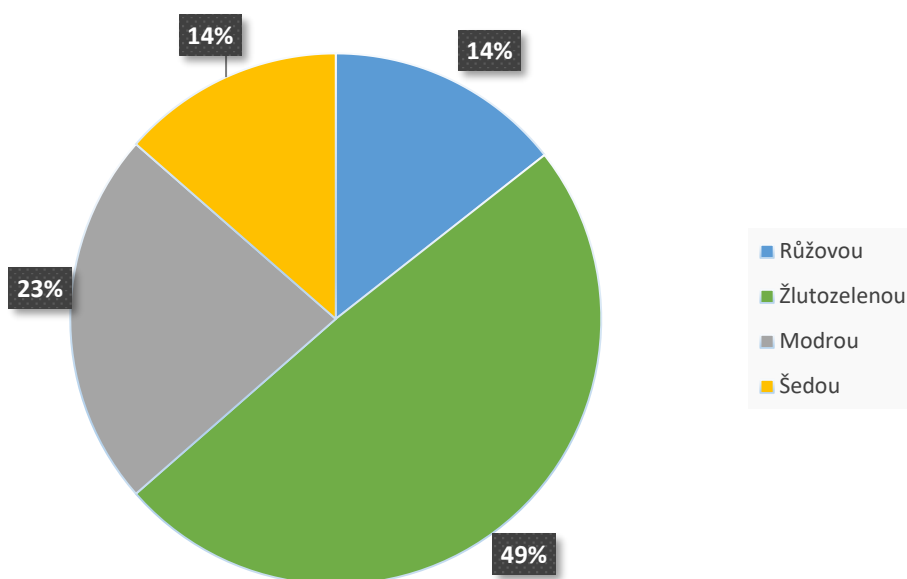
17. Jak se správně zachovat, zazní-li přerušovaný tón sirény po dobu 1 minuty?

Graf 17 – 17. Jak se správně zachovat, zazní-li přerušovaný tón sirény po dobu 1 minuty? (Zdroj vlastní)

V grafu 17 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 17. *Jak se správně zachovat, zazní-li přerušovaný tón sirény po dobu 1 minuty?*. 18 % respondentů vybralo možnost *Jdu se schovat do sklepa. Hrozí nebezpečí*; 42 % odpovědělo *Jdu na určené místo. Jedná se o varování pro všechny obyvatele* a 16 % zvolilo možnost *Nic. Jedná se pouze o zkoušku sirény*. 24 % respondentů označilo správnou odpověď *Nijak. Je to požární poplach pro hasiče. Bezprostředně se mě netýká*.

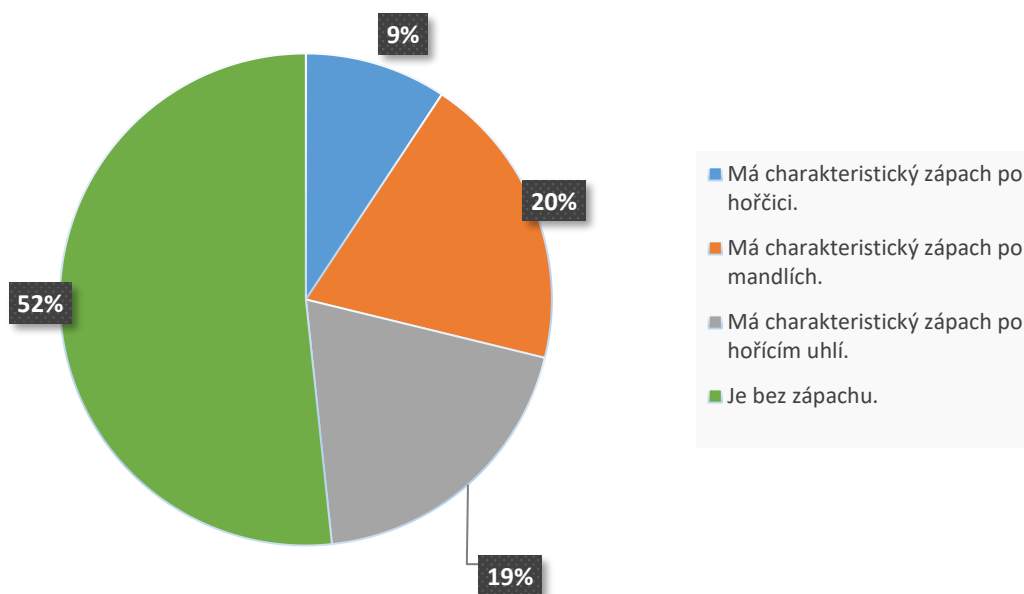
18. Jakou barvu má chlor v plynném stavu?

Graf 18 – 18. Jakou barvu má chlor v plynném stavu? (Zdroj vlastní)

V grafu 18 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 18. *Jakou barvu má chlor v plynném stavu?*. 14 % respondentů vybralo možnost *Růžovou*; 49 % možnost *Žlutozelenou*; 23 % možnost *Modrou* a 14 % možnost *Šedou*.

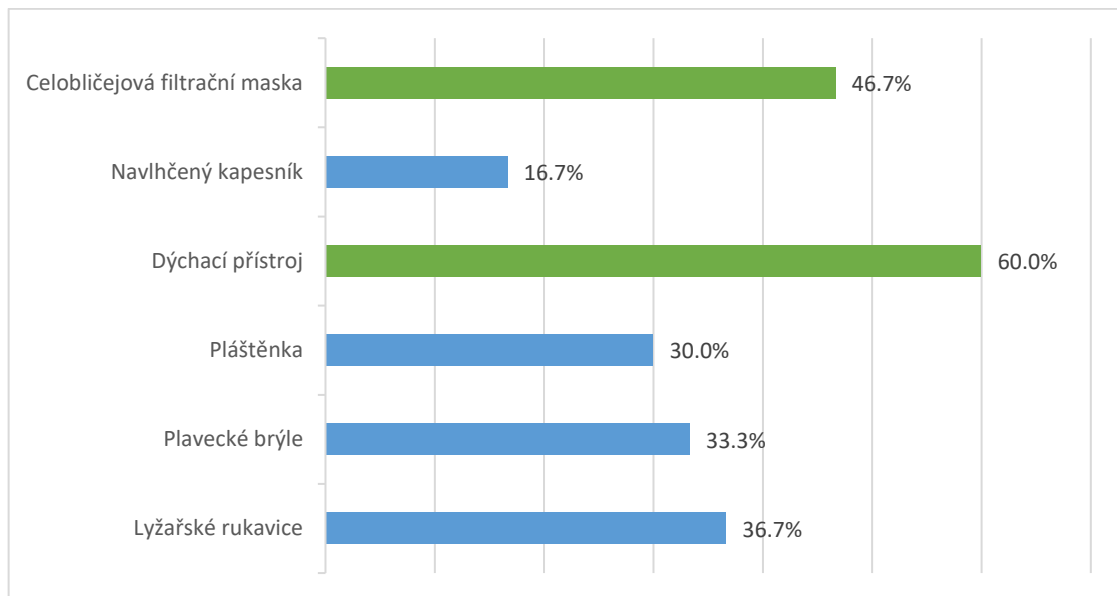
19. Oxid uhelnatý je hořlavý bezbarvý plyn, který:

Graf 19 – 19. Oxid uhelnatý je hořlavý bezbarvý plyn, který: (Zdroj vlastní)

V grafu 19 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 19. *Oxid uhelnatý je hořlavý bezbarvý plyn, který:*. 9 % respondentů vybralo možnost *Má charakteristický zápach po hořčici*; 20 % možnost *Má charakteristický zápach po mandlích*; 19 % možnost *Má charakteristický zápach po uhlí* a 52 % správnou možnost *Je bez zápachu*.

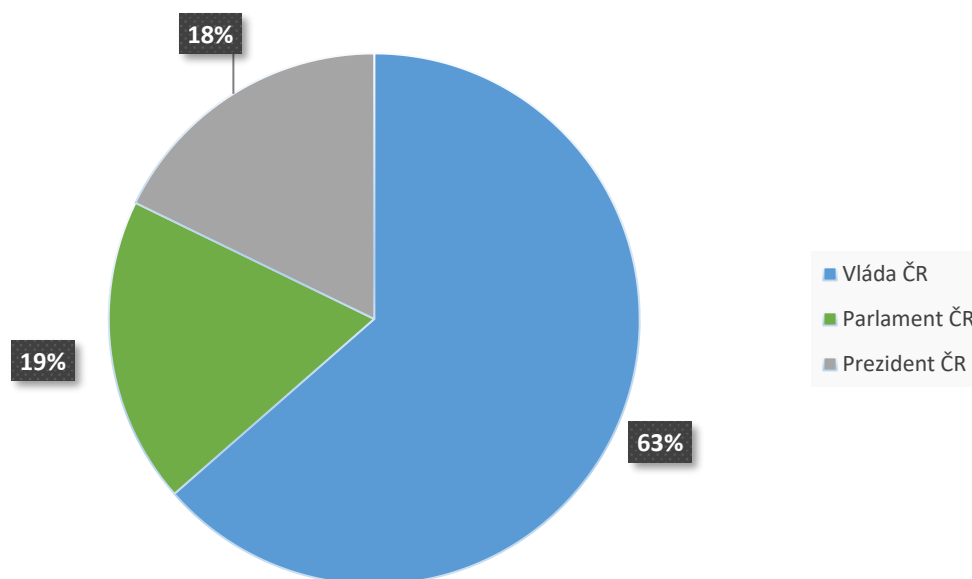
20. Mezi prostředky improvizované ochrany nepatří (více správných odpovědí).

Graf 20 – 20. Mezi prostředky improvizované ochrany nepatří (více správných odpovědí). (Zdroj vlastní)

V grafu 20 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 20. *Mezi prostředky improvizované ochrany nepatří (více správných odpovědí)*. U této úlohy bylo více správných možností. 46,7 % respondentů vybralo správnou možnost *Celobličejová filtrační maska*; 16,7 % možnost *Navlhčený kapesník*; 60 % správnou možnost *Dýchací přístroj*; 30 % dotázaných zvolilo možnost *Pláštěnka*; 33,3 % možnost *Plavecké brýle* a 36,7 % možnost *Lyžařské rukavice*. Tuto úlohu zodpovědělo správně (tedy vybralo obě správné možnosti a žádnou špatnou) 43,22 % respondentů.

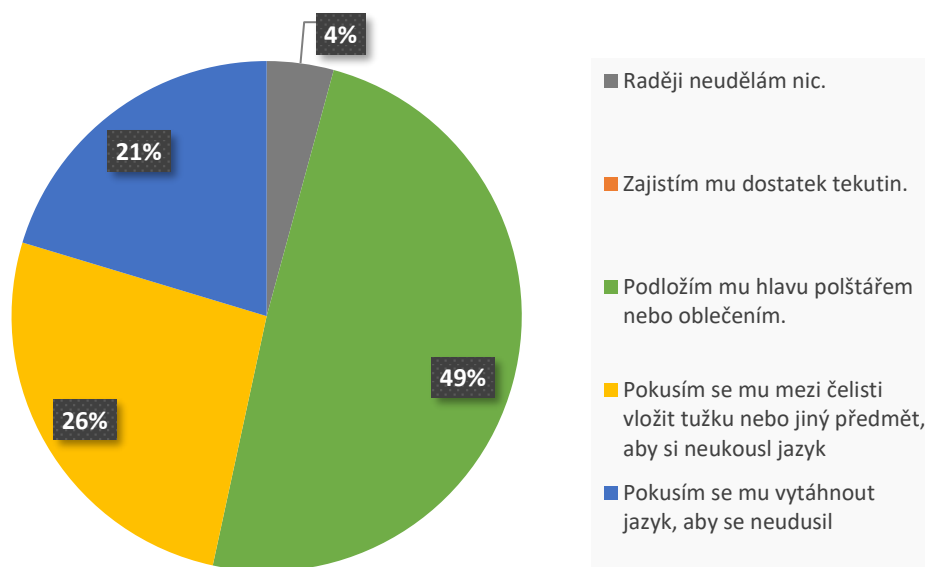
21. Válečný stav může vyhlásit:

Graf 21 – 21. Válečný stav může vyhlásit: (Zdroj vlastní)

V grafu 21 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 21. *Válečný stav může vyhlásit:*. U této úlohy jsem za účelem komparace zachoval jen tři možnosti odpovědi a žádnou další jsem nepřidával. Vzhledem k nižšímu množství odpovědí je vyšší množství správných odpovědí v porovnání s jinými otázkami, které mají více možností. 63 % respondentů vybralo možnost *Vláda ĀR*; 19 % zvolilo správnou možnost *Parlament ĀR* a 18 % možnost *Prezident ĀR*.

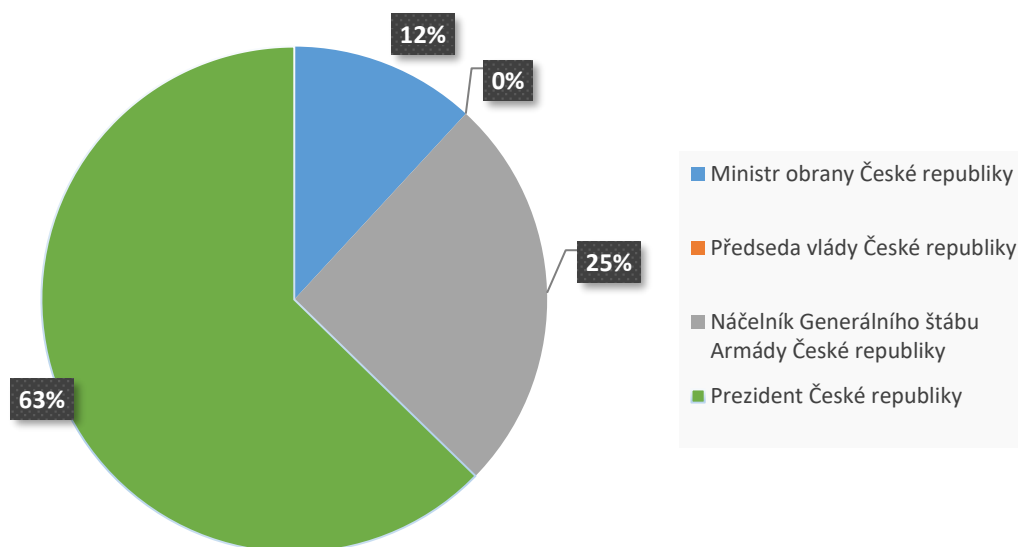
22. Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat:

Graf 22 – 22. Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat: (Zdroj vlastní)

V grafu 22 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 22. *Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat:*. 4 % respondentů vybrala možnost *raději neudělám nic*; 0 % respondentů možnost *Zajistím mu dostatek tekutin*; 49 % označilo správnou možnost *Podložím mu hlavu polštářem nebo oblečením*; 26 % zvolilo možnost *Pokusím se mu mezi čelisti vložit tužku nebo jiný předmět, aby si neukousl jazyk* a 21 % dotázaných vybralo možnost *Pokusím se mu vytáhnout jazyk, aby se neudusil*.

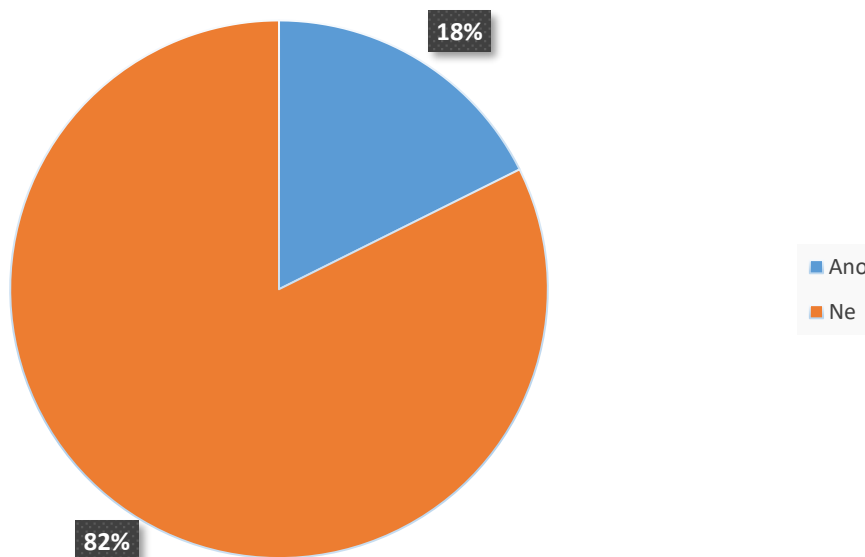
23. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je:

Graf 23 – 23. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je: (Zdroj vlastní)

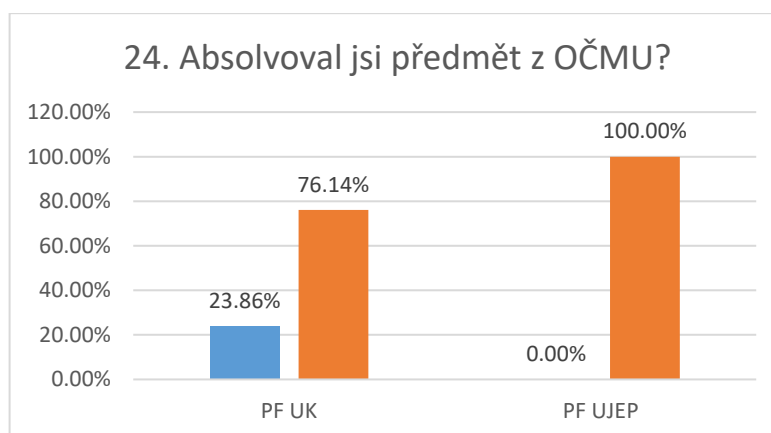
V grafu 23 jsou ilustrovány volby respondentů u úlohy 23. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je: 12 % respondentů vybralo možnost *Ministr obrany České republiky*; 0 % odpovědělo *Předseda vlády České republiky*; 25 % označilo možnost *Náčelník Generálního štábu Armády České republiky* a 63 % dotázaných zvolilo správnou odpověď *Prezident České republiky*.

24. Absolvoval jsi během bakalářského nebo navazujícího studia na pedagogické fakultě nějaký předmět zaměřený na oblast ochrany člověka za mimořádných událostí?

Graf 24 – 24. Absolvoval jsi během bakalářského nebo navazujícího studia na pedagogické fakultě nějaký předmět zaměřený na oblast ochrany člověka za mimořádných událostí? (Zdroj vlastní)

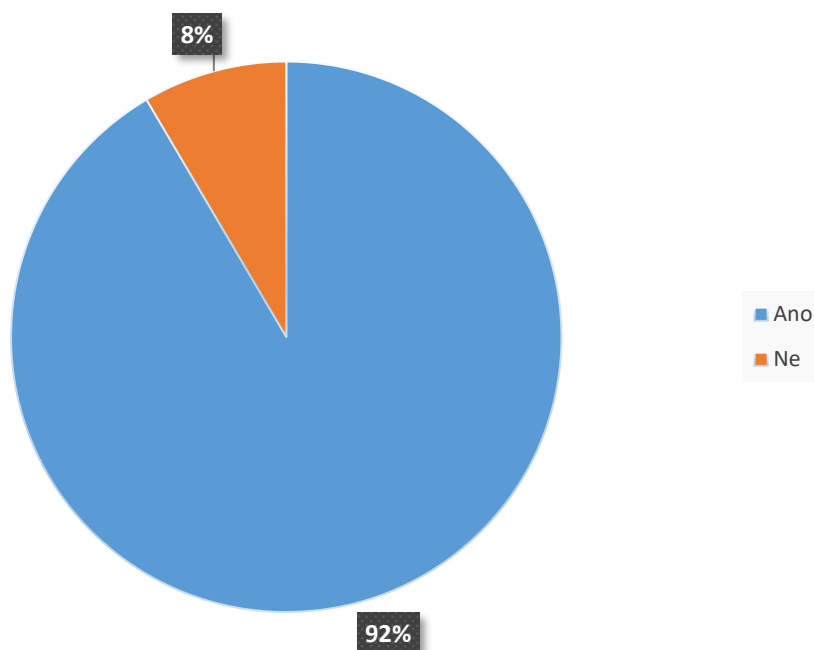
Graf 24 ukazuje, kolik % respondentů absolvovalo během Bc. nebo NMgr. studia předmět zaměřený na oblast OČMU. 18 % respondentů nějaký předmět z oblasti OČMU absolvovalo a 82 % dotázaných odpovědělo, že předmět z této oblasti neabsolvovali.

Graf 25 – Graf k úloze č. 24 – rozdělení dle univerzity (Zdroj vlastní)

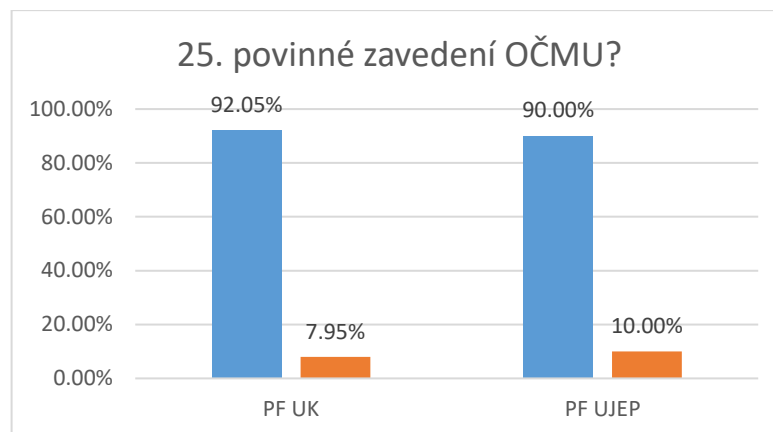
Graf 25 znázorňuje, kolik respondentů na jednotlivých fakultách odpovědělo, že absolvovalo předmět z oblasti OČMU. Na PF UJEP odpovědělo 100 % respondentů, že takový předmět neabsolvovali. Na PF UK takový předmět absolvovalo 23,86 % respondentů a 76,14 % respondentů jej neabsolvovalo.

25. Myslíš, že by předměty z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí měly být povinně ve společném studijním základu pedagogických fakult?

Graf 26 – 25. Myslíš, že by předměty z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí měly být povinně ve společném studijním základu pedagogických fakult? (Zdroj vlastní)

Graf 26 ukazuje procentuální rozdělení názorů respondentů z výzkumného souboru na otázku 25. Myslíš, že by předměty z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí měly být povinně ve společném studijním základu pedagogických fakult?. 92 % respondentů vybralo možnost ano; 8 % zvolilo možnost ne.

Graf 27 – graf k úloze č. 25. (Zdroj vlastní)

Graf 27 znázorňuje procentuální rozdělení odpovědí u otázky č. 25. Na PF UK na tuto otázku odpovědělo kladně 92,05 % respondentů a záporně 7,95 % respondentů. Na PF UJEP by bylo pro povinné zavedení OČMU do společného základu 90 % respondentů a proti 10 % respondentů.

Cíl 4: Zjistit, zda jsou studenti vybraných pedagogických fakult pro povinné zavedení oblasti OČMU do studijních základů.

Na základě odpovědí studentů u otázky 25. (pro 92 %, proti 8 %) **přijímám hypotézu 4H0**, která tvrdí, že více než 75 % respondentů je pro zavedení povinného předmětu z oblasti OČMU do společného základu studijního programu učitelství.

Cíl 2: Zjistit, zda studenti obou fakult dosáhli ve vědomostní části dotazníkového šetření průměrné úspěšnosti vyšší než 50 %

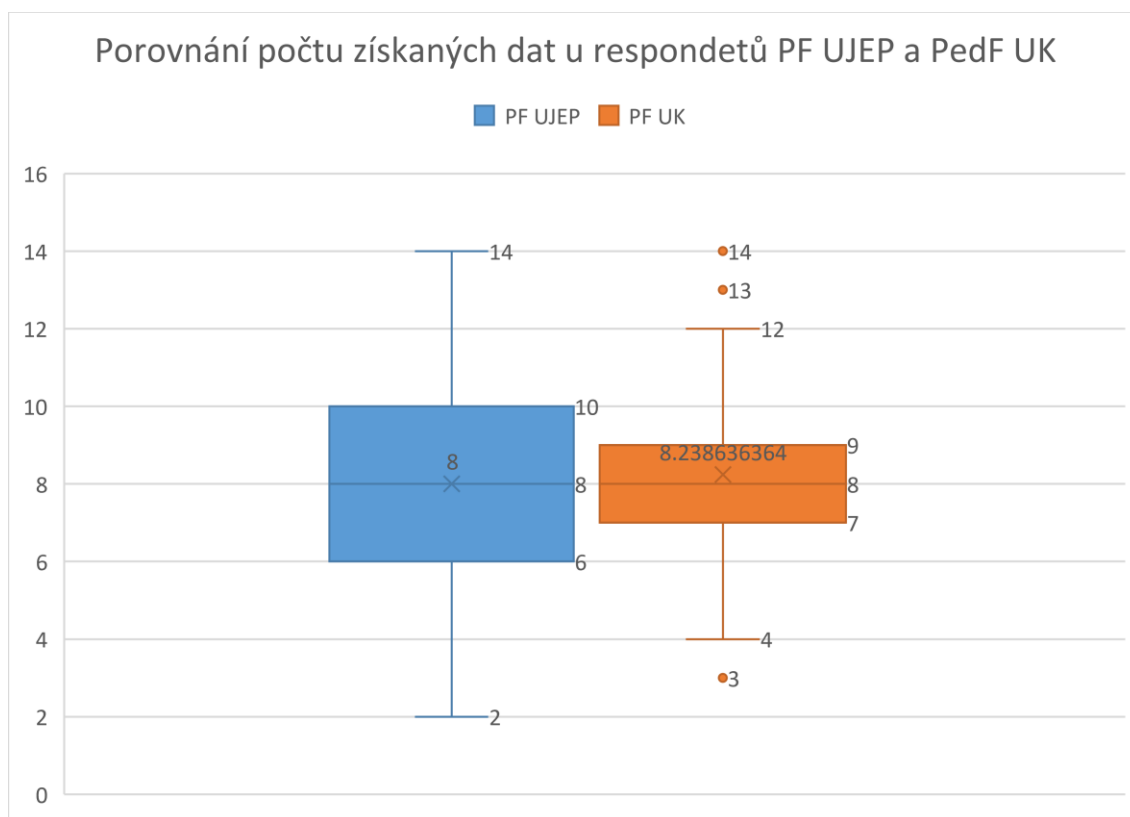
Tabulka 7 – Celková procentuální úspěšnost studentů u úloh 4–23 (Zdroj vlastní)

Č. otázky	Průměrná procentuální úspěšnost
4	72,03 %
5	7,63 %
6	21,19 %
7	96,61 %

8	54,24 %
9	88,98 %
10	4,24 %
11	16,95 %
12	76,27 %
13	27,97 %
14	5,08 %
15	45,76 %
16	2,54 %
17	23,73 %
18	49,15 %
19	51,69 %
20	43,22 %
21	18,64 %
22	49,15 %
23	62,71 %
Průměr	40,89 %

Tabulka 3 obsahuje průměrnou procentuální úspěšnost u všech respondentů u otázek 4–23. Průměrná procentuální úspěšnost všech studentů ve vědomostní části dotazníkového šetření byla 40,89 %. Tento výsledek je nižší než 50 %, tudíž **přijímám hypotézu 2H0, která tvrdí, že studenti pedagogických fakult nedosáhli ve vědomostní části dotazníkového šetření průměrné úspěšnosti vyšší než 50 %.**

5.2.2 Porovnání úspěšnosti respondentů z PF UK a PF UJEP

Graf 28 – Porovnání počtu získaných dat u respondentů PF UJEP A PF UK (Zdroj vlastní)

Na základě symetrického a rovnoměrného rozložení (včetně totožných průměrů a mediánů) v krabicovém grafu (graf 28) usuzuji normální rozdělení získaných dat.

Cíl 3: Zjistit, zda studenti PF UK dosahují vyšší úspěšnosti ve znalostní části dotazníku z oblasti OČMU než studenti PF UJEP

K porovnání výsledků jsem použil dvouvýběrový t-test, na jehož základě jsem došel k závěru, že na pětiprocentní hladině významnosti nelze vyvrátit, že se výsledky studentů UJEP a PF UK liší ($p = 0,611$). Lze shrnout, že mezi úspěšností studentů PF UJEP a PF UK není statisticky významný rozdíl – tudíž **přijímám hypotézu H_0** , která tvrdí, že úspěšnost studentů PF UK a PF UJEP se neliší.

5.3 Dotazník pro ministerstva

V praktické části diplomové práce jsem prostřednictvím dotazníku získal informace od pracovníků MV-GŘ HZS ČR a MO ČR. Tyto dotazníky byly

zaměřené především na získání názorů pracovníků těchto orgánů na povinné zavedení oblasti OČMU a POKOS do společného základu studijních programů pedagogických fakult. Z MV-GŘ HZS ČR mi vedoucí oddělení plk. Mgr. Eleonora Tilcerová, vzhledem k pracovnímu vytížení, poskytla odpovědi písemně. Níže uvádím získané odpovědi na jednotlivé otázky (oba pracovníci souhlasili s uveřejněním jejich odpovědí v mé diplomové práci):

1. Myslíte si, že je potřebné, aby VŠICHNI studenti pedagogických fakult byli vzdělaní v oblasti OČMU/POKOS?

Pracovník MV-GŘ HZS ČR: „Vzhledem k tomu, že se předpokládá, že absolventi pedagogických fakult (alespoň část) bude vykonávat povolání, na které se během studia připravovali, tj. učit, budou mít zodpovědnost za svěřené žáky. V takovém případě by každopádně měli být všichni připravováni na předcházení a zvládání mimořádných událostí.“

Pracovník MO ČR: „Účelné a vhodné to bezesporu je, a to vzhledem ke skutečnosti, že POKOS a OČMU se týká všech občanů a studenti pedagogických fakult, budoucí učitelé, by měli být nositelem informací pro žáky a studenty. Detailněji by s POKOS a OČMU měli být seznámeni především pedagogové, kteří tuto problematiku vyučují. Děkuji za zaslání výsledku průzkumu (otázka č. 3), z kterého vyplývá zájem učitelů o tuto oblast.“

2. Dle Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018 mělo dojít k aktualizaci materiálu Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult z roku 2011.
 - a. Myslíte si, že by v rámci této aktualizace mohlo dojít k povinnému zařazení OČMU do společného základu studijních programů pedagogických fakult?

- b. Víte o nějaké překážce, proč by nešlo zavést povinnou výuku OČMU do společného základu studijních programů pedagogických fakult?

Pracovník MV-GŘ HZS ČR:

- a. *„Aktualizace měla reflektovat zejména nové RVP ZV a potřeby společnosti. Vzhledem k tomu, že revize RVP ZV byla několikrát posunuta a teprve v tuto chvíli znovu probíhá, je posunuta i aktualizace tohoto dokumentu.“*
- b. *„Záleží na vysoké škole, zda tuto výuku zavede, neboť není možné zasahovat do akademické svobody vysokých škol.“*

Pracovník MO ČR:

- a. *„Ano, je to v našem zájmu. Nicméně bude záležet na výsledku revize rámcových vzdělávacích programů. Pokud tato oblast nevznikne, nebudou fakulty tuto problematiku vyučovat.“*
- b. *„Překážkou lze nazvat nedostatečnou poptávku ze strany škol a budoucích pedagogů.*

Aktualizací tohoto materiálu bylo pověřeno Ministerstvo vnitra usnesením vlády č. 508 ze dne 10. července 2017. Cílem aktualizace bylo vytvoření základních parametrů na vzdělávání v bezpečnosti České republiky na vysokých školách, které budou odpovídat současným potřebám společnosti. Aktualizaci materiálu provedlo Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky ve spolupráci s meziresortní pracovní skupinou Výboru pro civilní nouzové plánování ke koordinaci vzdělávacího procesu v oblasti bezpečnosti a vybranými vysokými školami. Výsledná podoba materiálu byla předložena k projednání Výboru pro civilní nouzové plánování, avšak nebyla odsouhlasena. Ministerstvo vnitra v reakci na nepřijetí aktualizovaného materiálu vydalo ‚Metodiku pro tvorbu studijních programů vysokých škol v oblasti bezpečnosti České republiky v působnosti Ministerstva vnitra‘.

Z důvodu nevydání Společného minima vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti České republiky a jeho faktické úzké provázanosti s materiálem Začlenění tématik Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult nebylo možné práce na aktualizaci zmíněného materiálu zahájit.“

3. V rámci dotazníkového šetření jsem se ptal studentů navazujícího magisterského studia, zda by byli pro zavedení povinné výuky OČMU ve společném základu. 91,5 % respondentů na tuto otázku odpovědělo kladně.
 - a. Pokud by byla výuka OČMU na pedagogických fakultách povinná, mohlo by se stát, že některé fakulty nebudou mít kvalifikované učitele k výuce této oblasti. Mohlo by GŘ HZS / HZS krajů / MO ČR poskytnout lektory nebo jiné pracovníky s pedagogickým minimem, kteří by dokázali vyučovat toto téma na pedagogických fakultách?

Pracovník MV-GŘ HZS ČR:

„Samozřejmě. Vysokým školám to nabízíme od schválení výše uvedeného materiálu.“

Pracovník MO ČR: *„Pro výuku na VŠ není nezbytné mít pedagogické vzdělání a Ministerstvo obrany postupně pracuje na rozšíření základny lektorů, kteří by mohli tuto oblast zabezpečovat. Jihočeská univerzita je příkladem, kdy příslušníci krajských vojenských velitelství, jako odborníci z praxe, tuto oblast přednáší.“*

4. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 uložila úkol do roku 2024 vytvořit samostatnou vzdělávací oblast – výchova k bezpečnosti – a zahájit její realizaci. Je už vytvořen obsahový rámec této vzdělávací oblasti?*

Pracovník MV-GŘ HZS ČR: „Velká revize RVP ZV, jejíž součástí je i problematika OČMU, spadá do gesce MŠMT, resp. NPI. I přesto vám k tomuto sděluji náš pohled. Je to trošku takový začarovaný kruh. Pokud nevznikne oficiálně samostatná vzdělávací oblast nebo tematika bezpečnosti nebude řešena komplexně v některé již existující vzdělávací oblasti v RVP, tak VŠ nemá na čem postavit vzdělávací obor. Tudiž musíme počítat s určitým vakuem, než budeme mít absolventy s odpovídající aprobací. Tady však nabízíme pomoc stávajícím učitelům jak konzultační, tak formou absolvování akreditovaných kurzů k výuce dané problematiky. A rovněž podporujeme výuku dalšími programy a projekty (viz naše webové stránky).“

Pracovník MO ČR: „Ministerstvo obrany spolupracuje s NPI (poznámka: Národní pedagogický institut) na revizi Rámcových vzdělávacích programů pro základní vzdělávání a je zapojeno do vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. Zájmem je samostatná oblast Výchova a bezpečí.“

5. Ve Zprávě o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018 je uložen (MV, MO a dalším ministerstvům) úkol spolupracovat s vysokými školami, které vzdělávají budoucí pedagogické pracovníky, na přípravě a realizaci vzdělávacích programů obsahujících bezpečnostní témata.
 - a. Jak tato spolupráce probíhá? Oslovují vás pedagogické fakulty?
 - b. Mají pedagogické fakulty o spolupráci s MV-GŘ HZS/MO ČR zájem?

Pracovník MV-GŘ HZS ČR: „Vše záleží na lidech. Jsou školy, které s námi nebo s jednotlivými HZS krajů spolupracují už léta, a jsou školy, které o to nemají zájem, i když o naši nabídku vědí.“

Pracovník MO ČR:

- a. „Ministerstvo spolupracuje s některými vysokými školami cestou Krajských vojenských velitelství. Tato oblast byla z důvodu zhoršené epidemiologické situace přerušena, nicméně nabídka ze strany MO existuje.“

- b. *„Zájem je, ale nevede se o požadavcích žádná evidence. Tato spolupráce je aktivní na úrovni Krajských vojenských velitelství.“*

Pracovníkovi MO ČR jsem položil v souvislosti s tímto tématem ještě jednu podotázku:

- c. Spolupracují s vámi instituce při udělování akreditací programů DVPP (Koncepce POKOS, úkol č. 13)?

„Zájem je, ale nevede se o požadavcích žádná evidence. Tato spolupráce je aktivní na úrovni Krajských vojenských velitelství.“

6. Myslíte si, že by v důsledku událostí posledních let (covid, válka na Ukrajině) mohlo dojít ke změně vnímání vzdělávání OČMU a zvýšení zastoupení této oblasti v rámci vzdělávání na ZŠ a SŠ?

Pracovník MV-GŘ HZS ČR: *„Byli jsme o tom přesvědčeni, že určitě dojde k posunu a bude daleko větší společenská poptávka po vzdělávání v otázkách bezpečnosti. Koneckonců to má vláda i ve svém Programovém prohlášení. Zatím se však setkáváme ve společnosti spíše s nezájmem (zejména ze strany MŠMT).“*

Pracovník MO ČR: *„Uplynulé období bylo značně ovlivněno epidemiologickou situací a vzdělávací aktivity ze strany ministerstva obrany byly utlumeny. Nicméně od druhé poloviny roku 2022 dochází k opětovnému nárůstu požadavků ze strany škol a spolků na vzdělávací a prezentační aktivity. Dle nedávného průzkumu bylo zjištěno, že míra informovanosti o bezpečnostních hrozbách a závazcích ČR vůči NATO není dostatečná, a proto se ministerstvo obrany bude orientovat na větší informovanost obyvatelstva v této oblasti. K této skutečnosti zajisté přispěla i zhoršená bezpečnostní situace.“*

6 DISKUSE

V následující části diplomové práce jsem okomentoval několik důležitých pasáží, kterým jsem se věnoval v popisu současného stavu. Následně jsem se zabýval znalostmi a názory respondentů v dotazníkovém šetření, na základě čehož jsem vyhodnotil cíl diplomové práce – zda pregraduální příprava v oblasti OČMU koreluje s požadavky na znalosti učitelů, které jsou implicitně obsaženy v RVP ZV a SŠ. K ověření tohoto cíle jsem kromě výsledků dotazníkového šetření vycházel z analýzy společných základů studijních programů, jejíž výsledky jsem prezentoval v předchozí kapitole. Zjištěné závěry jsem porovnal se závěry ČSI a Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018. Při návrhu doporučení aktualizace studijních programů jsem kromě koncepčních a strategických materiálů vycházel také z dotazníků vyplněných pracovníky GŘ HZS ČR a MO ČR, kteří mají oblast vzdělávání na starost.

Diskuse vývoje pregraduální přípravy studentů pedagogických fakult v oblasti OČMU

V kapitole věnované současnému stavu jsem se zaměřil na popis nejdůležitějších dokumentů z oblasti ochrany obyvatelstva, které upravují způsob zajištění připravenosti obyvatelstva. Dle těchto dokumentů má příprava obyvatelstva probíhat v rámci povinné školní docházky a v rámci vzdělávání na střední škole. K tomu, aby tyto školy mohly zajišťovat přípravu obyvatelstva, je nezbytné, aby na nich vyučovali učitelé, kteří vědí, jak ochránit sebe a svěřené žáky, a dokážou následně tyto znalosti předávat. Některé z dokumentů, kterými jsem se zabýval v popisu současného stavu, přímo hovoří o pregraduální přípravě učitelů v oblasti OČMU. Nicméně ve většině těchto dokumentů je vzdělávání učitelů zcela okrajové nebo úplně opomíjené téma.

V roce 2011 vyšel materiál Začlenění tématik „Ochrany člověka, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijní programů pedagogických fakult. Dva roky poté byl v Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

zmíněn tento materiál a jeho postupné zavádění do praxe. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 zároveň uložila úkol analyzovat stávající systém výchovy a vzdělávání obyvatelstva, odborníků a učitelů v oblasti ochrany obyvatelstva (MV-GŘ HZS ČR 2013, s. 54). Ve Zprávě o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015 je konstatováno, že tematika OČMU byla začleněna do studijních programů pedagogických fakult a že podoba začlenění OČMU do studijních základů je ponechána v kompetenci a podmínkách jednotlivých škol (MV-GŘ HZS ČR 2015b, s. 32).

V aktualizované Koncepci vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení z roku 2017 se hovoří o pregraduálním a dalším vzdělávání pedagogických pracovníků (vyučujících bezpečnostní témata), ovšem ani v tomto dokumentu není dané téma příliš rozvíjeno. V Koncepci vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení bylo (opět) pouze připomenuto, že v roce 2011 byl schválen materiál Začlenění tematik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult. Dále byl v Koncepci vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení uložen úkol zpracovat modul J, ve kterém měl být obsažen doporučený rozsah znalostí a dovedností pro pedagogické pracovníky, nicméně výsledný modul J měl povahu učebního textu a podpůrného materiálu pro učitele při výuce – požadavky na znalosti pedagogických pracovníků v něm upraveny nebyly (MV-GŘ HZS ČR 2019, s. 4).

Ve Zprávě o výsledcích podrobné analýzy současného stavu všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu (z roku 2017) bylo konstatováno, že absolventi pedagogických fakult nejsou dostatečně vzdělávání k výuce bezpečnostních témat a že nedochází k implementaci materiálu Začlenění tematik „Ochrany člověka, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult (Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy

dalšího postupu 2016/2017, s. 8–18). Na základě těchto zjištění byly ve Zprávě o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018 uloženy dva úkoly. Prvním bylo do roku 2020 aktualizovat tento materiál, přičemž se tak k 1. dubnu 2023 zatím nestalo. (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 40). Dle vyjádření pracovníka MV-GŘ HZS ČR k tomu zatím nedošlo, jelikož obsah aktualizovaného materiálu měl reflektovat novou podobu RVP ZV, jejíž realizace byla několikrát posunuta, a v návaznosti na to byla odložena i aktualizace materiálu upravující přípravu studentů pedagogických fakult.

Dle vyjádření pracovníka MO nebyla doposud vydaná aktualizovaná verze Společného minima vzdělávání odborníků v oblasti bezpečnosti ČR, na kterou by mohla navázat aktualizace materiálu upravujícího začlenění OČMU do studijních programů pedagogických fakult (viz kap. 5.3 Dotazník pro ministerstva).

Druhým úkolem bylo průběžně spolupracovat s vysokými školami, které připravují pedagogické pracovníky na realizaci vzdělávacích programů zahrnujících bezpečnostní témata (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 40). Výše uvedené závěry (o nepřipravenosti absolventů pedagogických fakult včetně obou úkolů) i úkoly byly zopakovány v aktualizované Koncepti POKOS z roku 2019. V nejnovější Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 (z roku 2020) bylo zdůrazňováno zajištění připravenosti občanů (na MU a KS) v rámci školního vzdělávání, ovšem téma přípravy (budoucích) učitelů v ní nebylo řešeno vůbec.

Pro úplnost je potřeba zmínit, že téma vzdělávání studentů pedagogických fakult není řešeno (nebo zcela okrajově) ani v jiných koncepčních a strategických dokumentech upravujících vzdělávání (Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získá odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolení pedagogických pracovníků; Strategie vzdělávací politiky

České republiky do roku 2030+ nebo v připravovaném Kompetenčním rámci absolventa učitelství).

Cílem tohoto ohlédnutí za obsahem teoretické části bylo zdůraznit kontrast mezi dokumenty upravujícími obsah vzdělávání studentů pedagogických fakult v oblasti OČMU a opakovaným konstatováním, že příprava (budoucích) učitelů k výuce tohoto tématu není dostatečná. Ačkoliv příprava absolventů pedagogických fakult v oblasti OČMU byla opakovaně vyhodnocena jako nedostatečná, nedošlo za uplynulých 12 let k zásadnější proměně požadavků na jejich vzdělávání.

Tímto ohlédnutím za některými pasážemi teoretické části jsem chtěl zdůraznit kontrast mezi tím, že příprava studentů pedagogických fakult (v oblasti OČMU) byla opakovaně vyhodnocena jako nedostatečná, a skutečností, že za uplynulých 12 let nedošlo k výraznější úpravě požadavků na vzdělání budoucích učitelů v dané oblasti. Dále jsem se snažil upozornit na to, že ačkoliv je v koncepčních a strategických dokumentech zdůrazňován význam připravenosti občanů (na MU a KS k tomu, aby se mohli podílet na vlastní ochraně a obraně státu), téma přípravy studentů pedagogických fakult je upozadováno. Jenže bez kvalitně připravených (budoucích) učitelů nelze kvalitně připravovat žáky a studenty – jedná se o spojené nádoby.

Diskuse analýzy studijních programů

Na základě analýzy společných základů studijních programů pedagogických fakult, kterou jsem provedl v praktické části diplomové práce, jsem dospěl ke shodným závěrům jako výše uvedené koncepční a strategické dokumenty – totiž že studenti pedagogických fakult nejsou dostatečně připravováni v oblasti OČMU. Dále jsem zjistil, že vybrané fakulty neučí dle doporučení uvedených v materiálu Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult, jelikož ani na jedné z nich nebyl v posledních dvou nebo víc letech vyučován

žádný samostatný předmět zaměřený na oblast OČMU. Slaná Reissmannová došla při analýze společných základů na pedagogických fakultách (Univerzity Palackého v Olomouci, Západočeské univerzity v Plzni, Univerzity Karlovy v Praze a Ostravské univerzity) k podobným „alarmujícím“ závěrům, totiž že předměty z oblasti OČMU nejsou mezi povinnými ani povinně volitelnými, přičemž většinou ani mezi volitelnými, a tudíž že není naplňován návrh obsahu Studijního základu I (Slaná Reissmannová 2021, s. 82–85).

V praktické části jsem dále zjistil, že ačkoliv se PF UK snaží o zařazení výuky oblasti OČMU v podobě online kurzu, který musí studenti absolvovat před praxí, ve výsledcích se úspěšnost absolventů PF UK významně neliší od úspěšnosti studentů PF UJEP, kteří takový kurz neabsolvovali. Lze tedy konstatovat, že začlenění bezpečnostních témat do obsahového rámce jiného předmětu v kombinaci s online formou výuky nemusí vést ke zvýšení znalostí v dané oblasti.

Diskuse OČMU v rámcových vzdělávacích programech

V RVP ZV, RVP G (a ani RVP SOV) není oblast OČMU zastoupena jako samostatná vzdělávací oblast nebo vzdělávací obor, v důsledku čehož dochází k fragmentizaci výuky, což vede k její neefektivitě (MV-GŘ HZS ČR 2020, s. 18–19). Učivo z oblasti OČMU se prolíná v různé míře s většinou vzdělávacích oblastí. Dle zjištění ČSI z roku 2016 tuto oblast v praxi vyučují učitelé všech aprobací (viz Tabulka 1; ČSI 2016). Slaná Reissmannová upozorňuje na to, že navzdory tomu, že učivo OČMU je ukotveno v RVP, ve školních vzdělávacích plánech jednotlivých škol toto téma může absentovat (Slaná Reissmannová 2021, s. 97).

Hlavním problémem souvisejícím s rozšířením zastoupení bezpečnostních témat v RVP je, dle odborné pracovní skupiny, nízká časová dotace, která odráží celospolečenské naladění (MŠMT 2023b, s. 3–4). Už několik let se, nejen v souvislosti s revizemi RVP, hovoří o rozšíření vzdělávací oblasti Člověk

a zdraví na Člověk, jeho osobnost, zdraví a bezpečí a také o rozšíření vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví a k bezpečnosti (Kovaříková, Marádová 2020). Implementace bezpečnostních témat do již takto obsahově širokého oboru výchovy ke zdraví by musela být doprovázená také výrazným zvýšením časové dotace. Oponenti Koncepce revize vzdělávání oblasti Člověk a zdraví se shodují, že se jedná o oblast časově nedostatečně zastoupenou, ovšem nepanuje shoda nad tím, kterému ze vzdělávacích oborů má být věnováno více pozornosti (Kopáčová 2023, Kovaříková 2023, Malátová 2023, Valach 2023). Případné rozšíření zastoupení OČMU v RVP ZV by mělo nepřímý dopad také na fakulty připravující budoucí učitele, které by byly nuceny zvýšit zastoupení této oblasti ve studijních programech.

Z hlediska zajištění vzdělávacího procesu by dávalo smysl to udělat naopak: nejdříve odpovídajícím způsobem připravit (budoucí) učitele a až poté tuto oblast začlenit do RVP ZV. Změna studijních programů pedagogických fakult až po aktualizaci RVP ZV může vést k tomu, že učitelé nebudou adekvátně připraveni k výuce tohoto tématu, což se projeví nižší kvalitou vzdělávání. Podstatným problémem tohoto řešení je, že do té doby, než vznikne samostatná vzdělávací oblast na úrovni ZŠ a SŠ, dle pracovníků MV-GŘ HZS ČR a MO ČR nevznikne na vysokých školách samostatný vzdělávací obor. Plk. Mgr. Eleanor Tilcerová to popsala slovy: „*Je to trošku takový začarovaný kruh.*“

Diskuse dotazníkové šetření

Jednou z myšlenek, které předcházely vzniku této práce, bylo, zda existuje vazba mezi nepřípravěnými (budoucími) učiteli a nedostatečnými výsledky žáků 9. tříd v oblasti OČMU. Za tímto účelem jsem při tvorbě vědomostní části dotazníkového šetření vycházel převážně z návrhu testových otázek pro základní školy. Respondenti ve znalostní části dotazníkového šetření nedosáhli průměrné úspěšnosti ani 50 %. Na základě analýzy studijních programů lze konstatovat, že předměty z oblasti OČMU nejsou na pedagogických fakultách

zastoupeny v rozsahu odpovídajícím Studijnímu základu I. Cílem této práce bylo zjistit, zda pedagogické fakulty připravují studenty pedagogických fakult v souladu s RVP ZV. Z tohoto důvodu jsem v následujících odstavcích zdůraznil propojení jednotlivých úloh v dotazníkovém šetření s učivem a výstupy RVP ZV, které souvisí s OČMU.

Otázky č. 4, 7, 9 a 22 souvisely s první pomocí. Ukázalo se, že 72 % (85) respondentů zná správný poměr stlačení a vdechů při KPR, 96,6 % (114) respondentů ví, jak zareagovat v případě poranění vedoucího k amputaci končetiny, 89 % (105) dotázaných by rozpoznalo příznaky šoku. U otázky na poskytnutí první pomoci při epileptickém záchvatu vybralo správnou možnost 49,2 % (58) studentů, přičemž celkem 46,6 % (55) zvolilo možnost vytáhnutí jazyku, aby nedošlo k udušení nebo vložení předmětu mezi čelisti, aby zamezili překousnutí jazyku. Navzdory těmto hojně zažitým mýtům souvisejícím s poskytováním první pomoci při epileptickém záchvatu dosahovali respondenti u otázek souvisejících s první pomocí nejvyšší úspěšnosti – tudíž se lze domnívat, že jejich znalosti korespondují s očekávanými výstupy RVP ZV (2021) v oblasti VZ-9-1-15, TV-9-1-05. Vyšší úspěšnost respondentů v oblasti první pomoci může souviset také s tím, že se s ní respondenti mohli seznámit například v rámci kurzu autoškoly, kde je tomuto tématu věnována pozornost v rámci teoretické přípravy i závěrečné zkoušky.

U úlohy č. 5 se ukázalo, že respondenti neví, jak reagovat v případě zemětřesení. Ačkoliv jednotlivé správné možnosti vybralo: a) 48,3 (57) %, b) 63,6 (75) % a c) 58,5 (69) % respondentů, tak všechny tři správné odpovědi označilo pouze 7,63 % (9) respondentů. Ve výzkumu Slaná Reissmannová stejnou úlohu, ovšem v záporu („co bys neměl udělat v případě, že začalo zemětřesení“) a pouze s jednou správnou odpovědí zodpovědělo správně 39 % (91) respondentů (Slaná Reissmannová 2021, s. 92–93). Multiple choice zadání vedlo k výraznému snížení úspěšnosti, ovšem ani v případě single choice varianty

respondenti nedosáhli úspěšnosti ani 50 %, a tudíž lze konstatovat, že studenti pedagogických fakult nemají znalosti odpovídající očekávaným výstupům RVP ZV (2021) v oblasti Z-9-7-03.

Otázky č. 6 a 18, 19, 20 souvisí s očekávanými výstupy, CH-9-4-02, CH-9-4-02, CH-9-7-03, VZ-9-1-16 a Z-9-7-03 v RVP ZV (2021). Ačkoliv téměř polovina respondentů (49,2 % – 58) ví, jakou má barvu chlor v plynném stavu, a 51,7 % (61) ví, že oxid uhelnatý je bez zápachu, výsledky úlohy 6 ukázaly, že v případě úniku nebezpečné látky ví jen 21,2 % (25) z nich, jak se zachovat. Téměř polovina respondentů se domnívá, že v případě úniku nebezpečné látky z nedaleké továrny je nejbezpečnější opustit budovu a vyčkávat na příjezd záchranářů, kteří budou provádět evakuaci. Z této odpovědi je patrné, že nejen že většina respondentů neví, jak se zachovat, ale zároveň se každý druhý z nich spoléhá na záchranu od složek záchranného systému, která v praxi takto neprobíhá. Úlohy na barvu chloru a zápach oxidu uhelnatého patřily mezi otázky s nejvyšší úspěšností, přesto je správně zodpověděla jen polovina respondentů, což je nedostatečné. Podobně tomu bylo i u otázky na rozlišení prostředků improvizované ochrany, které dokázalo správně odlišit 43,22 % (51) respondentů. Lze tedy konstatovat, že znalosti respondentů neodpovídají výše zmíněným očekávaným výstupům.

Úlohy č. 8 a 12 byly zaměřené na jednání při požáru. Toto téma je obsaženo v očekávaném výstupu CH-07-02 v RVP ZV (2021). U úlohy na uhašení hořícího oleje odpovědělo správně 76,3 % (90) respondentů a tato úloha patřila mezi ty s nejvyšší úspěšností. V případě uvěznění požárem v bytě 54,24 % (64) respondentů ví, jak se zachovat v případě, že se ocitnou v bytě, ve kterém hoří, ale který nelze opustit dveřmi. Ačkoliv tuto otázku zodpověděla správně více než polovina respondentů, je zarážející, že 9,3 % (11) respondentů by se v takové situaci rozhodlo pro skok z okna ve třetím patře, který nepovažují za smrtelný. Na základě těchto výsledků lze konstatovat, že znalosti respondentů částečně

odpovídají očekávaným výstupům, a je tedy možné, že by studenti byli schopni vyučovat téma chování při požáru.

Úlohy č. 10 a 14 byly zaměřené na obsah evakuačního zavazadla a bezpečnostní úkony před opuštěním bytu při evakuaci. Tyto úlohy byly převzaty od ČSI a patřily mezi ty s nejnižší úspěšností. Nízká úspěšnost u těchto úloh mohla souviset i s tím, že se jednalo o multiple choice úlohy. Jen 4,24 % (5) respondentů dokázalo vybrat všechny úkony, které je potřeba provést před opuštěním bytu při evakuaci. Z hlediska zastoupení jednotlivých možností je pozitivní, že nejčastěji byla vybrána možnost „Ubezpečit se, že sousedé vědí o nutnosti evakuace“, kterou zvolilo 87,3 % (103) respondentů. Uzavřít vodu a plyn považuje za nutné 87,5 % (101) respondentů. Jen 23,86 % dotázaných by dalo na dveře oznámení, že byt opustili, ale naopak 37,5 % (47) by byt nechalo otevřený pro vstup záchranářů. U úlohy týkající se obsahu evakuačního zavazadla vybralo správné odpovědi jen 5,08 % (6) respondentů. Nejméně zastoupená správná možnost byla „hračky pro děti, společenské hry, knihy k vyplnění volného času“, kterou vybralo 13,6 % (16) respondentů. Nejčastěji volená špatná možnost byla „náradí pro základní opravy“, kterou zvolilo 21,2 % (25) respondentů. Ačkoliv možnost hračky, společenské hry a knihy je dle materiálů správná, osobně bych si dovolil polemizovat, jelikož například tablet nebo mobilní telefon mohou také zabavit děti a jsou skladnější a lehčí.

Úlohy č. 16 a 17 byly zaměřené na rozpoznání varovného signálu a co dělat po zaznění požárního poplachu. Učivo související s varovným signálem a evakuací je obsaženo už v očekávaných výstupech pro 1. stupeň ČJS-5-5-04, jejichž součástí je rovněž téma postupu při evakuaci. Tematicky stejné učivo je zastoupeno i v rámci očekávaných výstupů VZ-9-1-16 na druhém stupni. Přesto pouze 2,5 % (3) respondentů vědělo, že v ČR je jen jeden varovný signál s názvem všeobecná výstraha. Na otázku, jak se správně zachovat, zazní-li přerušovaný tón sirény po dobu jedné minuty, odpovědělo správně 23,7 % (28) respondentů. 16 % (19)

vybralo možnost, že se jedná o zkoušku sirény, čímž kromě nerozpoznání požárního poplachu prozradili, že nerozpoznají ani zkoušku sirén (jelikož ta je delší a její tón je nepřerušovaný). Skutečnost, že tři ze čtyř respondentů nerozpoznají požární poplach od ostatních signálů, je zarážející. Lze pochybovat, že by se respondenti dokázali adekvátně zachovat a ochránit svěřené žáky v situaci, kdy by během výuky zaslechli všeobecnou výstrahu. Stejně tak lze pochybovat o tom, že by byli schopni vyučovat toto téma a předat žákům a studentům znalosti, které potřebují, aby se mohli podílet na vlastní ochraně.

Úlohy č. 11, 13 a 15 ověřovaly znalosti v oblasti teoretických znalostí z oblasti OČMU. Jen 16,9 % (20) respondentů ví, jaké krizové stavy rozlišuje Český právní řád. Povodňové stavy v České republice zná 28 % (33) respondentů. Vzhledem k tomu, že k povodním v České republice dochází poměrně pravidelně, je takto nízká úspěšnost překvapivá. U úlohy zaměřené na důvod k vyhlášení stavu ohrožení státu zvolilo správnou možnost 45,8 % respondentů. U úlohy související s vyhlášením stavu ohrožení státu byly na výběr jen tři varianty odpovědí, přičemž jednou z nich byla varianta „Dojde-li kdekoli ve světě k ozbrojenému konfliktu“, která je nesmyslná, neboť by tento stav musel být vyhlášen nepřetržitě. Je tedy pravděpodobné, že i z tohoto důvodu byla úspěšnost u této úlohy nad 45 %.

Úlohy 21 a 23 byly zaměřené na ověření teoretických znalostí z oblasti POKOS. Jen 18,6 % respondentů vědělo, že válečný stav může vyhlásit parlament ČR. Takto nízká úspěšnost je o to více zarážející, že u této úlohy vybírali respondenti jednu ze tří možností. U úlohy č. 23 dostáhli respondenti výrazně vyšší úspěšnosti. 62,7 % z nich vybralo správnou možnost, že vrchním velitelem ozbrojených sil je prezident ČR. Vyšší úspěšnost u této úlohy lze vysvětlit konáním prezidentských voleb v období, kdy jsem prováděl dotazníkové šetření, během kterého bylo téma pravomocí prezidenta řešeno i v rámci médií. Výběrové šetření prováděné ČSI zjišťovalo znalosti žáků 9. tříd v oblasti ochrana

člověka v rizikových situacích, přičemž právě u otázek z oblasti POKOS byla úspěšnost nejnižší (ČSI 2017, s. 69). Je proto zvláštní, že v rámci revizí RVP ZV v roce 2021 došlo k redukci obsahu očekávaného výstupu VO-9-4-05, který jako jeden mála souvisel se zajišťováním obrany státu. V současnosti se v RVP ZV objevuje téma obrany jen v učivu vzdělávacího oboru výchova ke zdraví „*právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu*“ (Balada 2021, s. 66). K redukci tématu souvisejících s obranou státu došlo navzdory tomu, že v aktualizované verzi Koncepce POKOS z roku 2019 byl zdůrazňován význam vzdělání, a dokonce byl explicitně uložen úkol aktualizovat RVP ZV dle obsahu aktualizované Koncepce POKOS. Tato redukce obsahu odráží klesající zájem společnosti o téma obrany státu v posledních letech.

Česká školní inspekce při Výběrovém zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017 zjistila, že průměrný výsledek testu z oblasti ochrana v rizikových situacích v 9. ročníku dosahoval 59,3 % správných odpovědí, u otázek souvisejících s OČMU byla úspěšnost ještě nižší: ochrana zdraví 54,3 %, mimořádné události 53,3 %, obrana státu 50,5 % správných odpovědí. Lze se tedy domnívat, že tato průměrná nižší úspěšnost u otázek souvisejících s oblastí OČMU a POKOS u žáků 9. tříd může přímo souviset s nepřipraveností učitelů tato témata vyučovat.

Na základě zjištění, že ve společných základech pedagogických fakult není (dostatečně) zastoupena oblast OČMU, a na základě porovnání celkové úspěšnosti i úspěšnosti související s jednotlivými očekávanými výstupy a učivem v RVP ZV lze konstatovat, že studenti pedagogických fakult nejsou připravováni tak, aby byli schopni téma OČMU vyučovat, a pravděpodobně by ani nedokázali adekvátně ochránit svěřené žáky a studenty v případě mimořádné události, jelikož jen méně než polovina z nich ví, jak se v takových situacích zachovat. K podobným závěrům došla také Závěrečná zpráva o stavu ochrany

obyvatelstva v České republice 2018 (MV-GŘ HZS ČR 2018, s. 39–40), Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu (MV-GŘ HZS ČR 2017b, s. 8–9 a s. 16–17), Koncepte POKOS (Gerhát 2019, s. 7) nebo Slaná Reissmannová (Slaná Reissmannová 2021, s. 82–85). O tom, že budoucí učitelé nejsou dostatečně připravováni k výuce bezpečnostních témat, hovoří několik dokumentů (viz výše), ale přesto tento stav už téměř deset let přetrvává bez větší změny. Nedostatečná připravenost (budoucích) učitelů se tak promítá v podobě nedostatečně připraveného obyvatelstva (v oblasti OČMU), v důsledku čehož nemůže být naplňován hlavní požadavek Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030: připravený občan – připravený systém. Je tedy nezbytné přesunout centrum pozornosti z výuky na základních a středních školách a zaměřit se nejdříve na přípravu (budoucích) učitelů.

Doporučení pro začlenění OČMU do studijních základů

Na základě všech výše uvedených zjištění a na základě informací získaných v dotaznících od pracovníků MV-GŘ HZS ČR a MO ČR jsem navrhl několik doporučení k řešení současného stavu.

V kontextu událostí posledních let je pravděpodobné, že požadavky na připravenost obyvatelstva – a tím i připravenost (budoucích) učitelů toto téma vyučovat – budou narůstat. Podobný názor zastávalo i MV-GŘ HZS ČR, které předpokládalo, že dojde ke zvýšení společenské poptávky a k většímu prosazování Programového prohlášení vlády v otázce připravenosti obyvatelstva a tím i zajišťování bezpečnosti. K tomu ovšem nedošlo a v současné době se setkávají spíše s nezájem společnosti, a to zejména ze strany MŠMT. Dle Mgr. Jany Novotné, MPA, bylo uplynulé období ovlivněno epidemiologickou situací a vzdělávací aktivity ze strany MO ČR byly utlumeny, nicméně od druhé poloviny roku 2022 dochází opět k nárůstu požadavků na vzdělávací a prezentační aktivity. Dále upozornila na zjištění nedávného průzkumu, že

informovanost o bezpečnostních hrozbách a závazcích ČR vůči NATO není dostatečná. Na zlepšení informovanosti občanů v této oblasti se MO ČR plánuje nyní zaměřit.

Zájem o povinné zastoupení předmětu z oblasti OČMU ve studijním základu projeví i sami studenti pedagogických fakult. Pro zavedení takového předmětu se vyslovilo více než 90 % dotazovaných (viz Graf 26). K podobným závěrům dospěla i Slaná Reissmanová, v jejímž dotazníku se vyjádřilo 72 % respondentů pro zavedení povinného předmětu z oblasti OČMU do společného základu a 96,6 % respondentů vnímá znalost OČMU pro učitele jako důležitou (Slaná Reissmanová 2021, s. 90–91).

Vzhledem k tomu, že dobrovolné začlenění oblasti OČMU do studijních programů pedagogických fakult nebylo žádnou z nich realizováno ani v minimálním rozsahu popsaném ve studijním základu I (MŠMT 2003), nabízí se jako řešení povinné začlenění samostatného předmětu do společného základu studijních programů pedagogických fakult. Pracovníkům MV-GŘ HZS ČR a MO ČR jsem položil otázku, zda existuje nějaká překážka v zavedení povinného předmětu z oblasti OČMU do studijních základů pedagogických fakult. Dle pracovníka MV-GŘ HZS ČR (a také dle vyjádření MŠMT) záleží na rozhodnutí konkrétní vysoké školy, zda toto téma do studijního programu zařadí, a nelze zasahovat do akademické svobody vysokých škol. Ve smyslu ponechání možnosti přizpůsobení a inovace studijních programů se vyjadřuje i Reforma přípravy učitelů. Zároveň je v tomtéž dokumentu připomínán význam Rámcových požadavků na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolení pedagogických pracovníků, prostřednictvím kterých stát garantuje minimální úroveň přípravy budoucích učitelů. (MŠMT 2022, s. 10–11). Jinak řečeno, zasahovat do akademických svobod „nelze“, ale lze preskriptivním způsobem stanovit minimální garantovanou úroveň vzdělání studentů pedagogických fakult, a to

právě prostřednictvím Rámcových požadavků na studijní programy učitelů ZŠ a SŠ. Povinné zastoupení OČMU ve společném základu studijních programů by muselo nutně vést ke snížení časové (a kreditové) dotace na jinou studijní oblast. Reforma přípravy učitelů a učitelek v ČR upozorňuje na vysoké minimální požadavky na zastoupení oborové složky (50 %), v důsledku čehož není prostor pro zvýšení podílu praxe. Podíl praxe na celkovém studiu je v ČR jeden z nejnižších v porovnání s jinými státy. Ostatní evropské státy, ve kterých je v pregraduální přípravě učitelů oborová složka zastoupená výrazně méně, nepřipravují méně kvalitní učitele než český systém (MŠMT 2022, s. 6–10). Pracovník MO ČR spatřuje hlavní překážku v nízké poptávce ze strany škol a budoucích učitelů. Zde lze připomenout údaje o vysokém zájmu respondentů v dotazníkovém šetření (viz kap. 5.3 Dotazník pro ministerstva).

Na základě zjištěných poznatků bych doporučil snížit požadavky na minimální zastoupení oborové složky, a vytvořit tak prostor pro vyšší zastoupení praxe a pro povinnou implementaci v oblasti OČMU v minimálním rozsahu odpovídajícím přibližně 1–2 % celkového studia. V rámci Bc. studia to odpovídá 1,8–3,6 kreditů (54–108 hodinám studijní zátěže) a v případě NMgr. studia by se jednalo o 1,2–2,4 kredity (36–72 hodin studijní zátěže). Takto nízkou hodinovou dotaci bych viděl skutečně jako minimální, která by vytvářela prostor pro předání alespoň základních poznatků budoucím učitelům a zároveň by příliš nezasahovala do svobod jednotlivých vysokých škol. Jako optimální řešení se mi jeví, kdyby na tento povinný předmět navazovaly další volitelné předměty ve stejném rozsahu. Výhodou těchto volitelných předmětů by byla možnost tematického zaměření např. na první pomoc, dopravní výchovu, POKOS. Potenciálním problémem tohoto řešení – povinného začlenění výuky OČMU – by mohlo být personální zajištění výuky na pedagogických fakultách. Z tohoto důvodu jsem se snažil zjistit, zda by měla ministerstva kapacity, které by mohla vysokým školám poskytnout.

MV-GŘ HZS ČR má, dle vyjádření plk. Mgr. Eleanor Tilcerové, lektory a pracovníky pedagogickým minimem, kteří by dokázali toto téma vyučovat. MV-GŘ HZS ČR nabízí pedagogickým fakultám pomoc s výukou témat OČMU už od roku 2011, kdy byl schválen materiál Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult. Tuto možnost spolupráce některé vysoké školy již delší dobu využívají, ale některé o žádnou spolupráci s MV-GŘ HZS ČR nebo HZS krajů nemají zájem. Kromě toho nabízí MV-GŘ HZS ČR kurzy pro stávající učitele a pomoc ve formě konzultací a dalších programů a projektů. Mgr. Jana Novotná, MBA, připomíná, že pro výuku na VŠ není nutné mít pedagogické vzdělání, a dodává, že MO ČR pracuje na rozšíření základy lektorů, kteří by mohli tuto oblast zabezpečit. Kromě lektorů ze strany ministerstva se na výuce, jako odborníci z praxe, podílí také příslušníci krajských ředitelství. Je pravdou, že pro možnost vyučování na VŠ není nutné mít pedagogické vzdělání, ale lze připomenout zjištění Analýzy vzdělávání odborníků v oblasti krizového řízení, která jako jednu ze slabých stránek vzdělávacího systému označuje nízké komunikační a prezentační dovednosti lektorů (MV-GŘ HZS ČR 2016). Význam pedagogických a lektorských schopností je zmiňován i ve skriptech Ochrana obyvatelstva a krizové řízení (MV-GŘ HZS ČR 2015a, s. 143–147).

MO ČR také vysokým školám nabízí spolupráci na vzdělávání pedagogických pracovníků a na přípravě a realizaci vzdělávacích programů obsahujících bezpečnostní témata. Tato spolupráce probíhá cestou Krajských vojenských velitelství. Během zhoršení epidemiologické situace byla spolupráce dočasně přerušena.

Na základě odpovědí pracovníků ministerstev se domnívám, že mnou navrhované řešení – povinné začlenění výuky OČMU do studijních základů studijních programů pedagogických fakult – by bylo v praxi realizovatelné.

7 ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo zjistit, zda jsou studenti pedagogických fakult připravováni v souladu s obsahem rámcového vzdělávacího programu pro základní školy – zejména s očekávanými výstupy z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. Tyto znalosti budoucí učitelé potřebují nejen k tomu, aby je dokázali předávat žákům a studentům, ale také k tomu, aby byli schopní žáky ochránit v případě mimořádné události.

Prostřednictvím analýzy studijních programů jsem dospěl k závěrům, že vybrané pedagogické fakulty nereflektují požadavky koncepčních a strategických dokumentů na začlenění problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí. Předměty zaměřené na tuto problematiku nejsou ve společných základech studijních programů učitelství na vybraných pedagogických fakultách zastoupeny vůbec, a pokud jsou, pak jen ve velmi malém rozsahu. Pomocí dotazníkového šetření jsem zjistil, že studenti pedagogických fakult sami nedisponují znalostmi, které korespondují s očekávanými výstupy v RVP ZV. Formou otevřených dotazníků jsem od pracovníků MV-GŘ HZS ČR a MO ČR získal informace ohledně možnosti a způsobech spolupráce s vysokými školami a ohledně toho, jak je téma přípravy budoucích učitelů nahlíženo z jejich perspektivy.

Na základě analýzy a dotazníkových šetření jsem doporučil zavedení povinné výuky problematiky OČMU v rámci společného základu pedagogických fakult. Toto řešení má však svá úskalí, např. snížení časové dotace na jiné složky profesní přípravy učitelů nebo omezení možností vysokých škol při tvorbě studijních programů. Přesto zajištění připravenosti občanů k podílení se na vlastní ochraně vnímám v kontextu událostí uplynulých let jako vyšší prioritu, a tudíž je dle mého názoru nezbytné, aby (budoucí) učitelé dokázali znalosti z této oblasti předávat žákům a studentům v rámci školního vzdělávání.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Bc. – bakalářské (studium)

ČSI – Česká školní inspekce

DVPP – Další vzdělávání pedagogických pracovníků

GŘ HZS ČR – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

IZS – integrovaný záchranný systém

Koncepce OO do 2020 – Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030

Koncepce OO do 2025 – Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030

Zpráva o stavu OO 2015 – Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015

KS – krizová situace (definovaná podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení)

Koncepce vzdělávání OO – Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení

MD – Ministerstvo dopravy

MO ČR – Ministerstvo obrany České republiky

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MU – mimořádná událost (definovaná podle zákona č. 239/2000 Sb., o IZS)

MV – Ministerstvo vnitra

MV-GŘ HZS ČR – Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

MZd – Ministerstvo zdravotnictví

NMgr. – navazující magisterské (studium)

OČMU – ochrana člověka za mimořádných událostí

OČBRMU – ochrana člověka za běžných rizik a mimořádných událostí

OBP – odbor bezpečnostní politiky (Ministerstva vnitra)

PF UK – Pedagogická fakult Univerzity Karlovy

PF – Pedagogická fakulta

PF UJEP – Pedagogická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně

Koncepce POKOS – Koncepce přípravy občanů k obraně státu

RPV – rámcový vzdělávací program

RVP G – rámcový vzdělávací program pro gymnázia

RVP SOV –Rámcové vzdělávací programy středního odborného vzdělávání

RVP ZV – rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

ŠVP – Školní vzdělávací program

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BALADA, Jan, 2005. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: s přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický. ISBN 80-87000-02-1.
2. BALADA, Jan, et al, 2007. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze. ISBN 978-80-87000-11-3.
3. BALADA, Jan, et al, 2021a. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. In: *edu – jednotný metodický portál MŠMT* [online]. [cit. 2022-09-14]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/07/RVP-ZV-2021.pdf>.
4. BALADA, Jan, et al, 2021b. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. In: *edu – jednotný metodický portál MŠMT* [online]. [cit. 2022-12-14]. Dostupné z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2020/08/RVPG-2007-07_final.pdf.
5. ČSI, 2016. Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech. In: *ČSI ČR* [online]. Praha: ČSI. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Vzdelavani-v-bezpecnostnich-temat>.
6. ČSI, 2017. Výběrové zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol ve školním roce 2016/2017: závěrečná zpráva. In: *ČSI ČR* [online]. Praha: ČSI. [cit. 2022-12-26]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/getattachment/17f8e265-b04f-4459-a106-3aecbf735ca0/Vyberove-zjistovani-vysledku-zaku-na-urovni-5-a-9-rocniku-ZS-zaverecna-zprava.pdf>.
7. ČVUT FBMI, 2018. Test: Ochrana obyvatelstva: CNPMgr0912. In: *ČVUT FBMI* [online]. [cit. 2022-8-26]. Dostupné z: https://www.fbmi.cvut.cz/sites/default/files/2018-03/NMgr_CNP.pdf

8. EUROPEAN COMMISSION, 2017. *ECTS users' guide 2015*. Lucemburk: Publications Office of the Europe Union. ISBN: 978-92-79-43559-1.
9. FRYČ, Jindřich, Zuzana MATUŠKOVÁ, Pavla KATZOVÁ, et al, 2020. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Praha: MŠMT. ISBN 978-80-87601-46-4.
10. GERHÁT, Ivan, 2018. *Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol*. 2. vydání. Praha: MO ČR-Vojenský historický ústav Praha. ISBN 978-80-7278-728-9.
11. GERHÁT, Ivan, 2019. *Koncepce přípravy občanů k obraně státu: 2019-2024*. Praha: MO ČR - Vojenský historický ústav Praha. ISBN 978-80-7278-775-3.
12. HZS ČR, 2023. Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR: Výuka problematiky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na školách – od historie k současnému stavu. In: HZS ČR [online]. [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>.
13. KANTOROVÁ, Jana a Helena GRECMANOVÁ, 2010. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex. Edukace. ISBN 978-80-7409-030-1.
14. KOLÁŘ, Zdeněk, 2012. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3710-2.
15. KOPÁČOVÁ, Jitka, 2023. Vyjádření oponenta: Koncepce revize vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. In: *Národní pedagogický institut* [online]. [cit. 24. 3. 2023]. <https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/po-kopacova.pdf>.
16. KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava, 2020. *Krizové situace ve škole: bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Praha: Grada. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2731-8.

17. KOVÁŘÍKOVÁ, Miroslava a Eva MARÁDOVÁ, 2020. *Didaktika výchovy ke zdraví a bezpečí v kontextu kurikulární reformy a učitelského vzdělávání*. Praha: Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7603-142-5.
18. KOVÁŘÍKOVÁ, Miroslava, 2023. Vyjádření oponenta: Koncepce revize vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. In: *Národní pedagogický institut* [online]. [cit. 24. 3. 2023]. Dostupné z: <https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/po-kovarikova.pdf>.
19. MALÁTOVÁ, Renata, 2023. Vyjádření oponenta: Koncepce revize vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. In: *Národní pedagogický institut* [online]. [cit. 24. 3. 2023]. Dostupné z: <https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/po-malatova.pdf>.
20. MAREŠ, Jiří, 2007. Šedesátiletí pedagogických fakult: Hledání svébytnosti. In: *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově*. Praha: UK PF, 57(4), 312–325. [cit. 2022-09-28]. ISSN 2336-2189.
21. MARTÍNEK, Bohumír, 2003. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: příručka pro učitele základních a středních škol*. Vyd. 2. Praha: MV-GŘ HZS ČR. ISBN 80-86640-08-6.
22. MERTOVÁ, Markéta a Jitka SLANÁ REISSMANNOVÁ, 2021. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: metodický materiál pro učitele ZŠ*. Praha: MV. ISBN 978-80-7616-091-0.
23. MIKULKA, B; MIKULKA, Š; PIŇOS, M, 2004. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany: Příručka pro učitele základních a speciálních škol*. Praha: MV-GŘ HZS ČR. ISBN 80-86640-21-3.
24. MŠMT, 2003. Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů. In: *MŠMT* [online]. [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/pokyn-msmt-k-zacleneni-tematiky-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-do-vzdelavacich-programu-a-dodatek-k-ucebnim-dokumentum-pro>

[zakladni-skoly-stredni-skoly-specialni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-1.](#)

25. MŠMT, 2012. Podklady k výuce témat ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí v základních školách. In: MŠMT [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16451/podklady-k-vyuce-temat-ochrany-cloveka-za-beznych-rizik-a-mimoradnych-udalosti-v-zakladnich-skolach.html>.
26. MŠMT, 2012. Příloha 5: Návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky. In: *Metodický portál RVP* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16451/podklady-k-vyuce-temat-ochrany-cloveka-za-beznych-rizik-a-mimoradnych-udalosti-v-zakladnich-skolach.html>.
27. MŠMT, 2013. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. In: MŠMT [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>.
28. MŠMT, 2017. Rámcové požadavky na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků. In: MŠMT [online]. [cit. 2022-12-26]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/ramcove-pozadavky-na-studijni-programy-jejichz-absolvovanim-1>.
29. MŠMT, 2022. Reforma přípravy učitelů a učitelek v ČR. In: *edu – jednotný metodický portál MŠMT* [online]. [cit. 23. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2022/01/Reforma-pr%CC%8Ci%CC%81pravy-uc%CC%8Citelu%CC%8A.pdf>.
30. MŠMT, 2023a. Kompetenční rámec absolventa učitelství. In: MŠMT [online]. [cit. 10. 3. 2023]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/kompetencni-ramec-absolventa-ucitelstvi>.

31. MŠMT, 2023b. Koncepce revize vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. In: *Národní pedagogický institut* [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://velke-revize-zv.rvp.cz/na-cem-pracujeme>.
32. MŠMT, 2023c. Co se mění. In: *Národní pedagogický institut* [online]. [cit. 2023-03-24]. Dostupné z: <https://revize.edu.cz/co-se-meni>.
33. MV ČR, 2016. Terminologický slovník: krizové řízení a plánování obrany státu. In: *MV ČR* [online]. Praha: MV ČR. [cit. 2022-10-02]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-řízení-a-planovani-obrany-statu.aspx>.
34. MV-GŘ HZS ČR, 2008. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020: schválená usnesením vlády č. 165 ze dne 25. února 2008*. Praha: MV-GŘ HZS ČR. ISBN 978-80-86640-91-4.
35. MV-GŘ HZS ČR, 2011. Začlenění tématik „Ochrana člověka, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijní programů pedagogických fakult. In: *HZS ČR* [online]. MV-GŘ HZS ČR. [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/material-zacleneni-tematik-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-pecce-o-zdravi-a-dopravni-vychova-do-studijnich-programu-pedagogickych-fakult.aspx>.
36. MV-GŘ HZS ČR, 2013. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: MV-GŘ HZS ČR [i.e. 2014]. ISBN 978-80-86466-50-7.
37. MV-GŘ HZS ČR, 2015a. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skripta, 2015*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0.
38. MV-GŘ HZS ČR, 2015b. Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015. In: *HZS ČR* [online]. MV-GŘ HZS ČR. [cit. 2022-09-25]. Dostupné z <https://www.hzscr.cz/clanek/zprava-o-vysledcich-podrobne-analyzy-soucasneho-stavu-vyuky-vsech-bezpecnostnich-temat-ve-skolach-s-navrhy-dalsiho-postupu.aspx>.

39. MV-GŘ HZS ČR, 2016. Analýza vzdělávání odborníků v oblasti krizového řízení. In: *HZS ČR* [online]. Praha: MV-GŘ HZS ČR. [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-ochrany-obyvatelstva-a-krizoveho-rizeni.aspx>.
40. MV-GŘ HZS ČR, 2017a. Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení. In: *HZS ČR* [online]. Praha: MV-GŘ HZS ČR. [cit. 2022-11-08]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-ochrany-obyvatelstva-a-krizoveho-rizeni.aspx>.
41. MV-GŘ HZS ČR, 2017b. Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrh dalšího postupu. In: *HZS ČR* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/hasicien/docDetail.aspx?docid=22029331&docType=ART>.
42. MV-GŘ HZS ČR, 2018. Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice, 2018. In: *HZS ČR* [online]. Praha: MV-GŘ HZS ČR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>.
43. MV-GŘ HZS ČR, 2019. *Modul J: Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky*. Praha: MV-GŘ HZS ČR. ISBN 978-80-7616-048-4. ISBN 978-80-7441-005-5.
44. MV-GŘ HZS ČR, 2020. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030. In: *HZS ČR* [online]. Praha: MV-GŘ HZS ČR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>.
45. MZV ČR, 2015. *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha: MZV.
46. PF UJEP, 2017. Společný základ: Specializace v pedagogice – Bakalářský – Prezenční - Čeština – akademický. In: *IS/STAG* [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: [https://portal.ujep.cz/StagPortlets\]SR168/CleanUrl?urlid=prohlizeni-](https://portal.ujep.cz/StagPortlets]SR168/CleanUrl?urlid=prohlizeni-)

- [browser-](#)
[plan&browserFakulta=PF&browserRok=2017&browserProgram=243&browserObor=1260&browserPlan=9953.](#)
47. PF UJEP, 2020a. Programy a obory: Český jazyk a literatura pro vzdělávání: Bakalářský (MAIOR). In: *IS/STAG* [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://portal.ujep.cz/StagPortletsJSR168/CleanUrl?urlid=prohlizeni-browser-plan&browserFakulta=PF&browserRok=2021&browserProgram=1319&browserObor=2067&browserPlan=13908>.
48. PF UJEP, 2020b. Programy a obory: informace o specializaci Učitelství českého jazyka a literatury pro střední školy (MAIOR). In: *IS/STAG* [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: <https://portal.ujep.cz/StagPortletsJSR168/CleanUrl?urlid=prohlizeni-obor&browserFakulta=PF&browserRok=2021&browserProgram=1336&browserObor=2093>.
49. PF UJEP, 2022. Přehledové informace o přijímacím řízení na akademický rok 2022/23. In: *PF UJEP* [online]. [cit. 2023-01-02]. Dostupné z: http://stag.ujep.cz/dok/prijimacky/2022/pf_2022.pdf.
50. PF UJEP, 2023a. Přehled skvělých studijních programů. In: *PF UJEP* [online]. [cit. 2023-01-04]. Dostupné z: <https://myjsmeujep.cz/studijni-programy/#0>.
51. PF UJEP, 2023b. Zpráva o přijímacím řízení. In: *IS/STAG* [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <http://stag.ujep.cz/index.php/zprava-o-prijimacim-rozeni>.
52. PF UK, 2017. Studijní program B7507: Specializace v pedagogice. In: *PedF Karolínka* [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <http://studium.pedf.cuni.cz/karolinka/2018/OBUZ17.html>.

53. PF UK, 2019. Příloha č. 3: Sdružené studium SP Učitelství výchovy ke zdraví pro 2. stupeň základní školy a střední školy. In: *PedF UK* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: https://pedf.cuni.cz/PEDF-1888-version1-16_povoleni_msmt_pedf_uk_vychova_ke_zdravi_maior_minor_ps_ks.pdf
54. PF UK, 2021a. Studijní plány. In: *PedF UK* [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-2171.html>.
55. PF UK, 2021b. Studijní plány: Učitelství českého jazyka pro 2. stupeň základní školy a střední školy (MAIOR). In: *PedF UK* [online]. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-2355.html>.
56. PF UK, 2021c. Studijní plány bakalářského studia. In: *PedF UK* [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-2202.html>.
57. PF UK, 2022. Tematické okruhy pro část státní závěrečné zkoušky Pedagogika a psychologie pro učitele. In: PF UK [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/kssp/files/2022/09/SZZ-PPU-NMgr-2022.pdf>.
58. PF UK, 2023a. Vyberte si program. In: *PedF UK* [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-1117.html>.
59. PF UK, 2023b. Často kladené otázky. In: *PedF UK* [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-494.html>.
60. PF UK 2023d. Bezpečnostní proškolení před praxí. In: PF Moodle [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://dl2.cuni.cz/course/view.php?id=3351>.
61. PF UK 2023e. Výsledky z předchozích přijímacích řízení. In: PF UK [online]. [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <https://pedf.cuni.cz/PEDF-136.html>.
62. SLANÁ REISSMANOVÁ, Jitka, 2021. *Mezinárodní doporučení v oblasti ochrany veřejného zdraví a jejich implementace v České republice s akcentem na oblast mimořádných událostí a krizových situací* [online]. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Lékařská fakulta, Ústav veřejného zdraví. Vedoucí diplomové práce doc. MUDr. Alena Petráková,

CSc. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z:
<https://theses.cz/id/nd8wux/SlanaReissmannova.DP.pdf?info>.

63. STŘEDISKO PEDAGOGICKÉ PRAXE, 2023. Odkaz na kurz v LMS Moodle: Učitelské obory. In: *Středisko pedagogické praxe* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/praxe/proskoleni-pred-praxemi-kurz-v-moodle/proskoleni-pred-praxemi/>.
64. VALACH, Petr, 2023. Vyjádření oponenta: Koncepce revize vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. In: *Národní pedagogický institut* [online]. [cit. 24. 3. 2023]. <https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/po-valach.pdf>.
65. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zákon o IZS).
66. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
67. Zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ A GRAFŮ

Obrázek 1 – Celková připravenost společnosti (Zdroj: MV-GŘ HZS ČR 2018,

..... 33

SEZNAM POUŽITÝCH GRAFŮ

Graf 1 – 1. Kde studuješ? 65

Graf 2 – 2. V kolikátém ročníku navazujícího studia jsi? 66

Graf 3 – 3. Jaký obor nebo kombinaci studuješ? 67

Graf 4 – 4. Jaký je správný poměr stlačení hrudníku a vdechu při provádění resuscitace u dospělého člověka? 68

Graf 5 – 5. Začalo zemětřesení a jsi v budově daleko od východu. Co bys měl udělat? 69

Graf 6 – 6. Co uděláš v případě, že dojde k v nedaleké továrně k havárii s únikem nebezpečných látek?70

Graf 7 – 7. Při řezání dříví si tatínek uřízl ruku. Co je potřeba udělat s odříznutou částí ruky? 71

Graf 8 – 8. Probudil/a jsi se uprostřed noci v pokoji v 3. patře a v místnosti je cítit kouř 72

Graf 9 – 9. Jaké jsou příznaky šoku? 73

Graf 10 – 10. Při evakuaci je nutné provést základní bezpečnostní úkony. Označ ty z následujících možností, které je při opuštění bytu nutné nebo alespoň vhodné provést. 74

Graf 11 – 11. Český právní řád rozlišuje následující krizové stavy 75

Graf 12 – 12. Při vaření došlo k zahoření oleje v pánvi. Co uděláš? 76

Graf 13 – 13. Vyber odpověď, ve které jsou správně uvedeny a seřazeny povodňové stupně. 77

Graf 14 – 14. V případě mimořádných život ohrožujících událostí může dojít k evakuaci obyvatelstva. Označ z následující věci ty, které je vhodné mít v evakuačním zavazadle. 78

Graf 15 – 15. Stav ohrožení státu může být vyhlášen	79
Graf 16 – 16. Kolik je v ČR varovných signálů a jak se nazývají?	80
Graf 17 – 17. Jak se správně zachovat, zazní-li přerušovaný tón sirény po dobu 1 minuty?	81
Graf 18 – 18. Jakou barvu má chlor v plynném stavu?	82
Graf 19 – 19. Oxid uhelnatý je hořlavý bezbarvý plyn, který:	82
Graf 20 – 20. Mezi prostředky improvizované ochrany nepatří	83
Graf 21 – 21. Válečný stav může vyhlásit:	84
Graf 22 – 22. Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat:.....	85
Graf 23 – 23. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je:	86
Graf 24 – 24. Absolvoval jsi během bakalářského nebo navazujícího studia na pedagogické fakultě nějaký předmět, zaměřený na oblast ochrany člověka za mimořádných událostí?	87
Graf 25 – Graf k úloze č. 24.	87
Graf 26 – 25. Myslíš, že by předměty z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí měly být povinně ve společném studijním základu pedagogických fakult?	88
Graf 27 – Graf k úloze č. 25.	89
Graf 28 – Porovnání počtu získaných dat u respondentů PF UJEP A PF UK .	91

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 - Aprobace učitelů, kteří se větší měrou podílejí na vzdělávání žáků v OČBRMU – Podíl škol (v %)	30
Tabulka 2 – Zastoupení jednotlivých složek studia v rámcových požadavcích	46
Tabulka 3 – Počet přihlášených studentů u předmětů (Bc. 2017-2020).....	57
Tabulka 4 – Počet přihlášených studentů u předmětů (Bc. 2021-2023).....	58
Tabulka 5 – Počet přihlášených studentů u NMgr. předmětů (NMgr. 2021-2023)	60
Tabulka 6 – Přehled předmětů související s OČMU na PF UK v letech 2018-2022	64
Tabulka 7 – Celková procentuální úspěšnost studentů u úloh 4-23	89

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

Dotazníkové šetření – ochrana člověka za mimořádných událostí

Každý učitel by měl vědět, jak ochránit sebe, žáky a studenty za mimořádné události (požár, záplavy, zemětřesení atd.). Tyto znalosti by měl žákům a studentům dokázat sám předat.

Cílem dotazníku je ověřit, nakolik studenti pedagogických fakult ví, jak se v těchto situacích zachovat. Obsah dotazníku vychází z očekávaných výstupů uvedených RVP ZV.

Jedná se o anonymní dotazník, jehož vyplnění nezabere déle než 15 minut. Vyplněním tohoto dotazníku souhlasíte se zpracováním dat v praktické části této diplomové práce.

Děkuji za váš čas,

Richard Sekerák

-
1. Kde studuješ?
 - a. PF UK
 - b. PF UJEP

 2. V kolikátém ročníku navazujícího magisterského studia jsi?

 3. Jaký obor/y studuješ?

 4. Jaký je správný poměr stlačení hrudníku a vdechu při provádění resuscitace u dospělého člověka?
 - a. 15 stlačení 2 vdechy
 - b. 20 stlačení 2 vdechy
 - c. 30 stlačení 2 vdechy
 - d. 30 stlačení 4 vdechy

5. Začalo zemětřesení a jsi v budově daleko od východu. Co bys měl dělat?
(Více správných odpovědí)
- Uhasit svíčku a další zdroje otevřeného ohně.
 - Schovat se pod pevným stolem.
 - Přitisknout se k nosné stěně.
 - Běžet k oknu a voláním na sebe upozornit.
6. Co uděláš v případě, že dojde v nedaleké továrně k havárii s únikem nebezpečných látek?
- Schovám se ve sklepě na odvrácené straně budovy.
 - Schovám se ve vyšším patře na odvrácené straně budovy.
 - Budovu okamžitě opustím a vydám se do nejbližšího krytu civilní obrany.
 - Budovu okamžitě opustím a vydám se na nejbližší shromaždiště evakuovaných osob, kde počkám na příjezd záchranářů
7. Při řezání dříví si tatínek uřízl ruku. Co je třeba udělat s odříznutou částí ruky?
- Nechat ji na místě úrazu a odjet do nemocnice.
 - Strčit uříznutou ruku do tašky a pospíchat se zraněným do nemocnice.
 - Přiložit ruku zpět na místo a obvázat obvazem.
 - Obvázat ji sterilní gázou, dát ji do pytlíku a ten dát ještě do jednoho pytlíku s ledem a spolu se zraněným dopravit do nemocnice.
8. Probudil/a ses uprostřed noci v pokoji ve třetím patře a v místnosti je zakouřeno. Jdeš do kuchyně a zjistíš, že kuchyňská linka a další část bytu je v plamenech. Oheň je i na chodbě, takže nemůžeš opustit byt dveřmi. Co uděláš? (Více správných odpovědí)
- Vyskočím oknem, skok z 3. patra není smrtelný.
 - Vyvěsím v okně ručník nebo prostěradlo, abych na sebe upozornil.
 - Schovám se do skříně, abych se ochránil před kouřem, který je jedovatý.
 - Zavolám na 150.
9. Jaké jsou příznaky šoku?
- Zvýšený tep, bledá kůže, studený pot, pomalé reakce a postupná ztráta vědomí.
 - Horké čelo, rychlé pohyby těla, červená kůže.

- c. Zvýšená aktivita, bolesti končetin.
 - d. Žádná z variant není správně
10. Při evakuaci je nutné provést základní bezpečnostní úkony. Označ z následujících věcí ty, které je při opuštění bytu nutné nebo alespoň vhodné provést. (*Více správných odpovědí*)
- a. vypnout ledničku i mrazničku.
 - b. nechat v bytě rozsvíceno, aby případní zloději nepoznali, že byt je prázdný.
 - c. uzavřít přívod vody a plynu.
 - d. nechat na místě jednoho člena rodiny pro případ potřeby spolupráce se záchranáři.
 - e. ponechat dům či byt otevřený, aby záchranáři mohli případně dovnitř.
 - f. odpojit elektrické spotřebiče (kromě ledničky a mrazničky) ze sítě.
 - g. uhasit otevřený oheň v topidlech.
 - h. domácí mazlíčky (kočky apod.) si vzít s sebou v přepravních boxech.
 - i. zabezpečit dům či byt proti vniknutí.
 - j. na dveře dát oznámení, že jsme byt opustili.
 - k. ubezpečit se, že sousedé vědí o nutnosti evakuace
11. Český právní řád rozlišuje následující krizové stavy:
- a. stav ohrožení, nouzový stav, stav mimořádný, stav branné pohotovosti státu
 - b. stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu, válečný stav
 - c. stav ohrožení, nouzový stav, stav mimořádný, stav válečný
 - d. stav nebezpečí, nouzový stav, válečný stav, stav napadení
12. Při vaření došlo k zahoření oleje v pánvi. Co uděláš?
- a. Pánev vložím do dřezu pod tekoucí vodu.
 - b. Naplním jakoukoliv nádobu vodou a pánev uhasím.
 - c. Zamezením přístupu vzduchu pokličkou nebo navlhčenou utěrkou.
 - d. K hašení použiji CO₂ hasící přístroj.
13. Vyber odpověď, ve které jsou správně uvedeny a seřazeny povodňové stupně
- a. Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení
 - b. Stav bdělosti, stav ohrožení, stav pohotovosti, nouzový stav
 - c. Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení, stav rozlití toků

- d. Stav zvýšeného toku řek, předpovodňový stav, nouzový stav
14. V případě mimořádných život ohrožujících událostí (povodně, únik nebezpečné látky, rozsáhlé požáry apod.) může dojít k evakuaci obyvatelstva. Označ z následující věci ty, které je vhodné mít v evakuačním zavazadle. *(Více správných odpovědí)*
- ruční hasicí přístroj
 - nářadí pro základní opravy (kladivo, kleště, šroubovák)
 - osobní léky, zdravotní pomůcky
 - základní hygienické a toaletní potřeby
 - osobní dokumenty, cennosti
 - oblečení a vybavení pro přespání
 - hračky pro děti, společenské hry, knihy k vyplnění volného času
 - trvanlivé potraviny, balenou pitnou vodu
 - mobilní telefon a nabíječku, rozhlasový přijímač s náhradními bateriemi
15. Stav ohrožení státu může být vyhlášen:
- Hrozí-li vážná přírodní nebo ekologická katastrofa
 - Dojde-li kdekoli ve světě k ozbrojenému konfliktu
 - Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost ČR
16. Kolik je v ČR varovných signálů a jak se jmenují?
- Jeden signál – všeobecná výstraha
 - Dva signály – všeobecná výstraha a požární poplach.
 - Dva signály – všeobecná výstraha a zkouška sirén.
 - Tři signály – všeobecná výstraha, požární poplach a zkušební tón.
17. Jak se správně zachovat, zazní-li přerušovaný tón sirény po dobu 1 minuty?
- Jdu se schovat do sklepa. Hrozí nebezpečí.
 - Jdu na určené místo. Jedná se o varování pro všechny obyvatele.
 - Nic. Jedná se pouze o zkoušku sirény.
 - Nijak. Je to požární poplach pro hasiče. Bezprostředně se mě netýká.
18. Jakou barvu má chlor v plynném stavu?
- Růžovou
 - Žlutozelenou
 - Modrou
 - Šedou

19. Oxid uhelnatý je hořlavý bezbarvý plyn, který:
- Má charakteristický zápach po hořčici.
 - Má charakteristický zápach po mandlích.
 - Má charakteristický zápach po hořícím uhlí.
 - Je bez zápachu.
20. Mezi prostředky improvizované ochrany nepatří: *(více správných odpovědí)*
- Celobličejová filtrační maska
 - Navlhčený kapesník
 - Dýchací přístroj
 - Pláštěnka
 - Plavecké brýle
 - Lyžařské rukavice
21. Válečný stav může vyhlásit
- Vláda ČR
 - Parlament ČR
 - Prezident ČR
22. Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat:
- Raději neudělám nic.
 - Zajistím mu dostatek tekutin.
 - Podložím mu hlavu polštářem nebo oblečením.
 - Pokusím se mu mezi čelisti vložit tužku nebo jiný předmět, aby si neukousl jazyk.
 - Pokusím se mu vytáhnout jazyk, aby se neudusil.
23. Vrchním velitelem ozbrojených sil České republiky je:
- Ministr obrany České republiky
 - Předseda vlády České republiky
 - Náčelník Generálního štábu Armády České republiky
 - Prezident České republiky
24. Absolvoval jsi během bakalářského nebo navazujícího studia na pedagogické fakultě nějaký předmět, zaměřený na oblast ochrany člověka za mimořádných událostí?
- Ano
 - Ne
25. Myslíš, že by předměty z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí měly být povinně ve společném studijním základu pedagogických fakult?
- Ano
 - Ne

Příloha č. 2: Dotazník pro MV-GŘ HZS ČR

Otázky

- Myslíte si, že je potřebné, aby VŠICHNI studenti pedagogických fakult byli vzděláni v oblasti OČMU?
- Dle *Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018* mělo dojít k aktualizaci materiálu *Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult z roku 2011.*
 - Myslíte si, že by v rámci této aktualizace mohlo dojít k povinnému zařazení OČMU do společného základu studijních programů pedagogických fakult?
 - Víte o nějaké překážce, proč by nešlo zavést povinnou výuku OČMU do společného základu studijních programů pedagogických fakult?
- V rámci dotazníkového šetření jsem se ptal studentů navazujícího magisterského studia, zda by byli pro zavedení povinné výuky OČMU ve společném základu. 91,5 % respondentů na tuto otázku odpovědělo kladně.

	ano	ne
PF UK	92.05%	7.95%
PF UJEP	90.00%	10.00%

celkem	
ano	91.5 % / 108
ne	8.5 % / 10

- Pokud by byla výuka OČMU na pedagogických fakultách povinná, mohlo by se stát, že některé fakulty nebudou mít kvalifikované učitele k výuce této oblasti. Mohlo by GŘ HZS/HZS krajů poskytnout lektory nebo jiné pracovníky s pedagogickým minimem, kteří by dokázali vyučovat toto téma na pedagogických fakultách?

4. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* uložila úkol do roku 2024 vytvořit v samostatnou vzdělávací oblast – výchova k bezpečnosti – a zahájit její realizaci. Je už vytvořen obsahový rámec této vzdělávací oblasti?
- Poznámka: Cílem otázky je zjistit, zda současní studenti pedagogických fakult mají znalosti odpovídající tomuto obsahovému rámci.
5. Ve *Zprávě o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018* je uložen (MV, MO a dalším ministerstvům) úkol spolupracovat s vysokými školami, které vzdělávají budoucí pedagogické pracovníky, na přípravě a realizaci vzdělávacích programů obsahujících bezpečnostní témata.
- a. Jak tato spolupráce probíhá? Oslovují vás pedagogické fakulty?
 - b. Mají pedagogické fakult o spolupráci s GŘ HZS zájem?
6. Myslíte si, že by v důsledku událostí posledních let (Covid, válka na Ukrajině) mohlo dojít ke změně vnímání vzdělávání OČMU a zvýšení zastoupení této oblasti v rámci vzdělávání na ZŠ s SŠ?

Příloha č. 3: Dotazník pro MV-GŘ HZS ČR

Otázky

- Myslíte si, že je potřebné, aby VŠICHNI studenti pedagogických fakult byli vzděláni v oblasti POKOS a ochrany člověka za mimořádných událostí - OČMU?
- Dle *Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018* a dle *Koncepce POKOS (2019)* mělo dojít k aktualizaci materiálu *Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult z roku 2011.*
 - Myslíte si, že by v rámci této aktualizace mohlo dojít k povinnému zařazení tématu POKOS/OČMU do společného základu studijních programů pedagogických fakult?
 - Víte o nějaké překážce, proč by nešlo zavést povinnou výuku POKOS/OČMU do společného základu studijních programů pedagogických fakult?
- V rámci dotazníkového šetření jsem se ptal studentů navazujícího magisterského studia, zda by byli pro zavedení povinné výuky OČMU ve společném základu. 91,5 % respondentů na tuto otázku odpovědělo kladně.

	ano	ne
PF UK	92.05%	7.95%
PF UJEP	90.00%	10.00%

celkem	
ano	91.5 % / 108
ne	8.5 % / 10

- Pokud by byla výuka POKOS/OČMU na pedagogických fakultách povinná, mohlo by se stát, že některé fakulty nebudou mít kvalifikované učitele k výuce této oblasti. Mohlo by MO poskytnout lektory nebo jiné pracovníky s pedagogickým minimem, kteří vyučovali toto téma na pedagogických fakultách?

4. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030* uložila úkol (MV v součinnosti s MO a dalšími ministerstvy) do roku 2024 vytvořit v samostatnou vzdělávací oblast – výchova k bezpečnosti – a zahájit její realizaci. Je už vytvořen obsahový rámec této vzdělávací oblasti?
- Poznámka: Cílem otázky je zjistit, zda současní studenti pedagogických fakult mají znalosti odpovídající tomuto obsahovému rámci.
5. Ve *Zprávě o stavu ochrany obyvatelstva v ČR 2018* a v *Koncepci POKOS* (2019) byl (MV, MO a dalším ministerstvům) uložen úkol spolupracovat s vysokými školami, které vzdělávají budoucí pedagogické pracovníky, na přípravě a realizaci vzdělávacích programů obsahujících bezpečnostní témata.
- a. Jak tato spolupráce probíhá? Oslovují vás pedagogické fakulty?
 - b. Mají pedagogické fakult o spolupráci s MO zájem?
 - c. Spolupracují s vámi instituce při udělování akreditací programů DVPP (*Koncepce POKOS, úkol č. 13*).
6. Myslíte si, že by v důsledku událostí posledních let (Covid, válka na Ukrajině) mohlo dojít ke změně vnímání vzdělávání POKOS/OČMU a zvýšení zastoupení této oblasti v rámci vzdělávání na ZŠ, SŠ a VŠ?